لەم ژمارەیەدا

● لە یادی سێ ساڵەی جەنگی ڕەوامانداا ئەم ژمارەیەی «هاوکاری» تایبەتە بەم بۆنەیەوە ٠

ڕۆژنامەیەکی هەفتانەیە

هاوکاری
التضامن

ساڵی ١٩٧٠دا دامەزراوە

دەزگای ڕۆشنبیری و بڵاوکردنەوەی کوردی
سەرەکی ئەنجومەنی کارگێڕی و سەرنووسەر
مصلح مصطفی جـلالی

● پێنج شەممە ١٩٨٣/٩/٨ ژمارە ٧٠٣ ●　　١٢ لاپەڕە　　بە ٥٠ فلسە　　● الخميس ١٩٨٣/٩/٨ العدد ٧٠٣ ●

سڵاوی خۆشەویستی و وەفا بۆ ڕابەری ڕەوتی سەرکەوتومان «صدام حسین»

٣ ساڵ و عیراق لە سەرکەوتنەوە بۆ سەرکەوتن

سەرەکی فەرماندە صدام حسین لە کاتی چاوپێکەوتنی کۆمەڵێك لە هاوڵاتیانی پارێزگای قادسیە دووپاتی دەکاتەوە

گەلی عیراق بە وەسەرکردایەتیەوە باوەڕی پێیەتی هەمیشە دەتوانێ بە هێزەوە بەرەنگاری دوژمن بکات

دەقی وتەکانی بەڕێز سەرەکی فەرماندە لە لاپەڕەی ٣دایە ٠

لە ماوەی ئەم هەفتەیەدا ، بەڕێز سەرەکی فەرماندە صدام حسین دووجار پێشوازی کۆمەڵانی خەڵکی پارێزگای قادسیەی کرد ، ئەوانەی کە پارەو ماڵیان بۆ پشتیوانی جەنگی ڕەوامان بەخشیوە ٠

لەیەکێ لەم پێشوازیانەدا بەڕێز سەرەکی فەرماندە دەستدرێژیە بەردەوامەکانی لایەنی ئێرانی بۆ سەر دام و دەزگاو مەخفەرەکان و شارەکانی سەر سنوورمانی هێنایەوە یاد بەر لە ٤-٩-١٩٨٠و ئەو یاداشتنانەی حکومەتی عیراق ئاراستەی کردوون و تیایاندا حکومەتی تارانی وریاکردۆتەوە بەرامبەر ئەو ڕێبازەی بەرامبەر عیراق گرتویەتیە بەرو داوا لێ کردنی بە وازهێنان لە دەستدرێژیەکانی بۆ سەر خاکمان ٠

بەڕێز سەرەکی فەرماندە [illegible] تارانی تێکەوتن و لێکدانەوەی بەرپەچ نەدانەوەمان بە بێ هێزی و دووپاتی کردەوە کە گەلی عیراق پێویستی بە سیفاتی زیاتر نیە بۆ ڕووبەڕوو بوونەوەی دەستدرێژی و دوژمنایەتی بەڵکو پێویستی بە سەرکردایەتیەکە باوەڕی پێ بێ و لە بەکارهێنانی وزەیدا کەمتەرخەمی نەکا ٠

لە یادی سێ ساڵەی جەنگی ڕەوامانداا

عیراقی مەزن

لە ماوەی سێ ساڵی جەنگی ڕەوای عیراقدا ، بۆ بەرپەچدانەوەی دەستدرێژی نارەوا و چاوچنۆکانەی ڕژێمی ڕەگەزپەرستی ئێران ، هەر لە سەرەتای هاتنە دەستی عیراق بۆ ئەو بەرپەچدانەوەیەو بە درێژایی ئەم سێ ساڵە ، ڕاستییەکی ئاشکرا وەك مانگ دەدرەوشێتەوەو هیچ هێزێ ناتوانێ ئینکاری بکات ، ئەویش ئەوەیە عیراق لەم جەنگە بەرگرییە ڕەوایەدا سەرکەوتووە بە درێژای سێ ساڵیش ڕۆژ لە دوای ڕۆژ سەرکەوتنی نوێ بەدی دەهێنێ ٠ عیراق سەرکەوت لە شکاندنی هێزی دوژمنایەتی کاری ئێراندا ، لە ئەنجامدا سەرکەوت لە پاراستنی سەربەستی عیراق ، وەعیراق دوای ئەوەی دوژمنی لە قوڵای خاکەکەی خۆیدا تەمێ کردو گەڕایەوە سەرسنووری دەوڵی خۆی [illegible] هەموو جیهانی [illegible] یەکەم سەرکەوتنی لە لوت شکاندنی دوژمنداو دوورخستنەوەی ئەزیەت و وێرانکاری لە عیراق دووەم ، بە کشانەوەی هێزەکانمان بۆ سەر سنووری دەوڵەتیمان بۆ جیهانمان سەلماند ئێمە نیازی داگیرکاری و خۆفراوان کردنمان نیە لە سەر حسابی ئەرزو بەرهەمی گەلانی تر ، بەڵکو ئەوەی مەبەستمانە پاراستنی سەربەستی و سەربەرزی عیراقەو بەم جۆرە ، عیراق ڕێگای لە بەردەم ئەو بیانوانە دابڕی کە ڕژێمی ئێران دەیوت هۆی درێژەپێدانی شەڕن و ، پەردەشی لە ڕوو دڕاو ئەمجارەیان بە ڕاست وەك دوژمنێکی ڕەگەزپەرستی چەپەڵ هاتە بەرچاوی دنیا - هەرچەند عیراق و عیراقیەکان دەمێك بوو وایان دەبینی - ، ئەوە بوو دوای کشانەوەی هێزەکانمان لە خاکی ئێران ، ئەوان هێزە شەق و شڕە شکاوەکانیان کۆکردەوەو دەستیان کردەوە بە پەلاماردانی سنووری دەوڵەتیمان بە نیازی شکاندنی هاتنە ناوەو داگیرکردنی عیراق ، دوژمن ئەمەی نە دەشاردەوە ، بەڵکو ئاشکرا دەیوت ، بەڵام لە کەرتی بەسرە بە پەنگ بوو ، عیراق سەرکەوت ، لە کەرتی مەندەلی شڕو هوڕ کراو ، عیراق سەرکەوت ٠ لە کەرتی میسان کرا بە پەندی زەمانەو عیراق سەرکەوت ، دوای هەموو ئەو شکاندنەش دوژمن وازی لە نیەتی چەپەڵی نەهێنا ، دووبارەو سێ بارە پەلاماری دڕندانەی دەداو دووبارەو سێ بارە دەشکاو دەشکێ وەعیراق سەرکەوتوو هەر سەرکەوتوو دەبێ ٠٠ ، کەوتنە بە کارهێنانی دوا وەرەقەی دۆڕاوی گیرفانیان ، ڕوویان کردە کەرتی باکوور ، کوردستان ، وتیان بەڵکو لەوێوە کە لە بەرێ بکەینەوە ، متمانەیان بەدەستەیەك کورتە باڵای بە کرێ گیراو نەفرەت لێ کراو بوو ، لەوێش شکان ، لەوێش ڕووبەڕووی قەڵای پۆڵاین بوون و سەریان دای لە بەردوو ، ئەمجارە لە جوانترین وێنەی یەك بوون و بەهێزیا گەلی عیراق چوو بە گژیانا ، ئەوان شکان و بوون بە پەنگ ٠ ئەوا سێ ساڵ بە سەر شەڕدا ڕابوورد ، پێمان نایە ساڵی چوارەم ، ئێمە سەرکەوتوو ئەوان شکاو ، ڕاستە ئێران ئەو هەموو لێدان و بەپەنگ بوونە تەڕی نەکردن ، بەو نیازە خۆهەڵەتێنەیان کە گوایە بەردەوامی شەڕ ئێمە بێ هێز دەکات ، بەڵام ئەمە ئەو خەوەیە نایە تەدی ، ئێمە بۆیە قوربانیمان داتا سەربکەوین ، وەسەرکەوتین ئێمە کە صدام حسین ڕابەرمانە ، فێری ئەوەش بووین وەك سەرکەوتین چۆن سەرکەوتن دەپارێزین ، عیراق بۆیە هەستاوەتەوە تا بڕووات ، بەرەوپێشەوە بڕوات ، خەیاڵی دوژمن خاوە ، ساڵی چوارەم و پێنجەم و چەندی تر بخایەنێ ، پلەی زیاتر ئێمە لە لوتکەی سەرکەوتنی زیاتر نزیك دەکاتەوە ، ئەم گەلەی بە گیان و بە ماڵ و بە هەموو توانای بە بێ کەمتەرخەمی بەخت دەکا ، مل کەچی هیچ هێزێ نابێ ،

بڕوانە ل : ١١

دوو لێپرسراوی پارتی کرێکارانی بەریتانیا ستایشی هەڵوێستی ئاشتیخوازانەی عیراق دەکەن

لەندەن - ٤ - ئا - د - ع پیتر ئور وەزیری گەنجینەی حکومەتی ئایندەی کرێکاران و پاڵێوراوی سەرەکی پارتی کرێکارانی بەریتانیا کە ئیستا مایکل فوتە ٠٠ داوای لە کۆمەڵی نەتەوە یەکگرتووەکان کرد کە بە هەموو توانایەك هەڵسێ بە وەستاندنی شەڕی نێوان عیراق و ئێران ٠

لە قسەکردنێکیدا لەگەڵ ئاژانسی دەنگ و باسی عیراق ئەمڕۆ بە بۆنەی تێپەڕبوونی سێ ساڵ بەسەر شەڕەکەدا ستایشی هەڵوێستە ئاشتیخوازانەکانی عیراقی کرد بەتایبەتی پاش ئەوەی کە هێزەکانی لە خاکی ئێراندا کشانەوە بە پیر پێشنیارەکانی کۆمەڵی نەتەوە یەکگرتووەکان و بزوتنەوەی وڵاتانی بێلایەن و ڕێکخراوی کۆنگرەی موسوڵمانانەوە بۆ وەستاندنی شەڕ چوو ٠

ئەوەشی وتووە کە درێژەپێدانی شەڕ بەتایبەتی لەو دەمەوە کە عیراق هێزەکانی خۆی لە حوزەیرانی ساڵی ڕابووردووەوە لە خاکی ئێراندا کشانەوە سەر سنووری نێودەوڵەتان و ئێران چەند جارێ هەوڵیدا کە سنووری عیراق ببڕێ بەڵام سەرنەکەوت هیچ کەڵکێکی نیە ٠

دووپاتی کردەوە کە بەریتانیا لە چوارچێوەی کۆمەڵی ئەوروپادا تەقەللای نوێ بۆ وەستاندنی شەڕەکە دەدات ٠

هەر لەو پلەیەوە تونی بن سەرەکی بەشی چەپڕەوی پارتی کرێکارانی بەریتانیا ئەمڕۆ سەرزەنشتی ئەو هەڵوێستە ناپەسندانەی کاربەدەستانی ئێرانی کرد

بڕوانە ل ١١

ئێرانیەکان خومەینی لە نامەی بێزاریدا نوقم دەکەن

دەنگ و باسی ڕۆژنامە نووسی لە پاریس ئەوەی ڕاگەیاند کە ئێرانیەکان خومەینی یان بە نامەی توڕەیی و نارەزایی دەربڕین نوقم کردوە بەهۆی کەمی پێویستەکانی ژیانەوە بەتایبەتی نان و برنج و گۆشت کە بە تەواوی لە بازاردا ونن بەهۆی پێداگرتنی ڕژێمی ئێرانەوە لە سەر بەردەوامی شەڕ ٠

گۆڤاری لۆبوانی هەفتانەی فەرەنسی وتوویە هەندێ لەم نامانە زۆر توندو تیژن و نارەزایی توندیان تیابووە دژی بەردەوامی شەڕو ناردنی منداڵ و خزمەکانیان بە زۆر بۆ بەرەکانی شەڕ ٠

دوای ڕابووردنی سێ ساڵ بەسەر جەنگدا

جەنگاوەرانی عیراق وەك یەکەم ڕۆژ مەردانە بەرگری لە سەربەستی وڵات دەکەن

هێزی ئاسمانیمان لێدانی توند ئاراستەی بنکەو مۆڵگاکانی دوژمن دەکات

هێزە مەردەکانی سوپای عیراقی دلێر ، دوای ئەوەی جەنگی ڕەوامان لە پێناوی پاراستنی سەربەرزی و سەربەستی خاك و گەلی عیراقدا ، پێی نایە ساڵی چوارەمەوە ، بەتواناو وزەی بەجەرگانەتر لە ڕۆژان و ساڵانی ڕابووردوو ، وەلاسێر سنووری ڕۆژهەڵاتی وڵات دەپارێزن و لێدانی مەردانە ئاراستەی هێزەکانی دوژمنی قین لەدڵ دەکەن ٠

هەر ڕۆژێ ، ڕادەبوورێ ، ڕۆڵەکانی گەلی عیراق ، ئازایانە تر لە ڕۆژانی تر ، بەرووی چاو چنۆکی دڕندانەی دوژمندا دەوستێ و لێدانی توندی ئاراستە دەکات و زەرەرو زیانی سەروو ماڵی گەورە تری پێ دەگەیەنێ ٠

لە ماوەی سێ ساڵدا ، سوپای عیراق بۆ دنیای سەلماند کە سنووری عیراق قەڵایەکی پۆڵایینەو کە لە بەری تێ ناکەوێ و ئاڵای عیراق هەر دەبێ ، بەرز بەرز بشەکێتەوە ، ئەمە بەڵینەو بە سەرکردەو گەلیان داوەو بەوەفاو دڵسۆزن بۆ بەڵینەکەیان ٠

لە ماوەی هەفتەی ڕابووردوودا ، بەپێی بەیاننامەکانی سەرکردایەتی گشتی هێزە چەکدارەکان لەزۆر کەرتی بەرەکانی جەنگدا ، لێدانی توندو بکوژ ئاراستەی سەر سەری هێزەکانی دوژمن کراوە ٠

بەتایبەتی ، فڕۆکەکانی هێزی ئاسمانیمان لەم هەفتەیەدا دەورێکی مەردانەیان گێڕاوە لە تێك شکاندنی ئالەتی شەڕی دوژمندا ، لە ئەنجامی ئەو هەڵمەتە سەرکەوتوانەی کردویەتیە سەر بنکەو مۆڵگاکانی دوژمن بەتایبەتی لە کەرتی باکوورو

بڕوانە ل ١١

هێزەکانی ئەسەد فەلەستینیەکان لە بەعلەبەگ بۆردومان دەکات

سەرچاوەیەکی فەلەستینی شەوی چواری ئەم مانگە وتی کە هێزەکانی ڕژێمی سوریا لە ناوچەی بەعلەبەگ گەمارۆی شوێنی فەلەستینی-یەکان دەدەن و بە تۆپ و هەموو جۆرە چەکێ لێیداوەو ئەم کارەش بووە هۆی شەهیدبوونی (١٥) پێشمەرگەو پێکانی (٢٠)ی ترو بریندار بوونیان ٠

سەرچاوەکە وتی هێزەکانی حافظ اسد داوایان لە فەلەستینیەکان کردووە کە بچنە ناوچەی کرمل ٠ ٠ ئەرەشی وت ئەوەی کە ڕژێمی سوریا دەیکات بەهەڵی زانینی ئاژاوەی ئەو شەڕانەیە کە لە (جبل)دایەو ئەمەش بۆ ئەوەیە لە هێزەکانی فەلەستین بدات و بنکەکانیان نەهێڵێ ٠

ڕسواکردنی دار دەستێکی خومەینی

تاران تایبەت :
ڕۆژ لە دوای ڕۆژ ، شارەکانی ئێران بە بەڵگەی نوێ ڕەفزی ئێرانیەکان دەردەبڕن بەرامبەر هەڵس و کەوتی ئاخوندە نەزانەکان لە دارو دەستەی خومەینی و نارەزایی دەردەبڕن بەرامبەر کاروباری دڕندانەیان ٠

نوێژکەرەکان لە مزگەوتێکی شاری مەشهەد ئاخوندیەکی داردەستی خومەینی یان لە سەر ئەوە ڕسواکردوە چونکە هیرشی بردۆتە سەر « ایةالله » حتمی و ئەم کارەی

بڕوانە ل ١١

پێکداهەڵپژان لە نێوان ڕێکخراوی «فتح»دا

قسەکەرێکی سوپای فەلەستین ئاشکرای کرد کە پێکداهەڵپژان لە نێوان جەنگاوەرانی بزوتنەوەی ئازادیخوازی نیشتمانی فەلەستین «فتح» لە ناوچەی بقاعی لوبنان تا شەوی چواری ئەم مانگەو بۆ ڕۆژی دووەم هەرهەیە ٠

پەنجەی بۆ ئەوە کێشا کە ئەوانەی لە بزوتنەوەی «فتح» سەرپێچیان کردووەو لە لایەن ڕژێمی سوریاوە پشتیان دەگیرێ دەیانەوێ گەمارۆی شوێنی ئەو پێشمەرگانەی بزوتنەوەی (فتح) بدەن کە سەر بە یاسر عەرەفاتن و لە نزیك شاری بەعلەبەگی لوبنانەوەن ٠

Institut Kurde de Paris

هاوڕێ سەعدی مهدی صالح لەگەڵ زانا ئاینیەکانی پارێزگای هەولێر کۆدەبێتەوە

هاوڕێ سەعدی مهدی صالح ئەندامی سەرکردایەتی قوتری و ڕازگری نهێنـــی مەکتەبی ڕێکخستنی باکووری حزبی بەعسی عەرەبـی سۆشیالیست سڵاوی بەڕێز سەرەکی فەرمانـدە صـدام حسـین ی بە بەڕێـزان زانائاینی یەکانی پارێزگـای هەولێر گەیاند ٠

هاوڕێ ڕازگری مەکتەبی ڕێخستنی باکووری حزب لە چاوکەوتنیا بە پیاوە ئاینی یەکان کە بەڕێز یحی جاف پارێزگاری هەولێرو هاوڕێ ڕازگری سەرکردایەتی حزب شوعبەی هەولێر لەوێ بوون دووپاتی ئەو بایەخەی کردەوە کە پیاوە ئاینی یەکان وەك پێشەوا دەبێ هاووڵاتیان لەو مەبەستانە بگەیەنن کە دەستدرێژی یەکانی خومەینی تەڵەکەباز بۆ سەر وڵاتەکەمان دەیانکات ٠

وتی ٠٠ ئەو خۆفرۆشـو ناپاكو بەکرێگیراوانە پاش سێ ساڵ شەر یارمەتی ئێرانی دوژمنیان لەو نەخشانەدا دا بۆ ئەوەی کە هێرش بکاتە سەر کەرتی سەروو دژی گەلی کوردمان پشتیان گـرت بـەڵام خۆراگرتنو ورەی گەلـی کوردمانو ئازایەتی هێـزی سوپای دلێرو سەرکردایەتی یە بێ هاوتاکەی بەڕێز سەرەکی فەرمانـدە صدام حسین تەقەللاکانیان پوچەڵـی کـردنـەوەو مەبەسـتە پیسەکانیان دەرخسـتنو شاخەکانی کوردستانیان کردە گۆرستانی دوژمنان ٠

بەڕێزان زانایانی ئاینی بەڵێنیان دا کە دەنگی ڕەواو ڕاستی خوازان بنو هەموو توانایەکیان بۆ ئاشکراکردنی دوژمنەکانـی عیراقو موسولمانان تەرخان بکەن ٠

لە لایەکی ترەوە هـاوڕێ سەعدی مهدی صالـح سوربوونی سەرکردایەتـی حزبو شۆڕش لەسـەرو هەموویانەوە بەڕێز سەرەکی فەرمانـدە صدام حسـینی دووپـات کردەوە بـۆ گەشەپێدانـی ژیانـی سەربەسـتو بەختیاری ڕۆڵەکانی گەلی کوردمان ٠

لە سەرکردایەتی کردنـی کۆبوونەوەی سەرەکـی بەڕێوەبەرایەتی یەکانی پارێزگەی هەولێـردا کـە بەڕێز یحی جاف پارێزگـاری هەولێرو هاوڕێ ڕازگـری سەرکردایەتی حزب شوعبەی هەولێر ئامادەبوون وتـی پێویستی نیشتمانی ئەمڕۆ لە هەموو دەمێ زیاتر بانگمان دەکات بۆ کۆکردنـەوەی گشت وزەو هەموو توانایەك تاکو بۆ خزمەتی شـەڕو جوڵانەوەی بەکرێگـیراوو گومان لێکراوەکان بخرێنـە کارەوە ئـەو خۆفرۆشـیو گومان لێکراوانەی بە شوێن هەڵدا بۆ ئەوە دەگەڕێـن کۆسپ بخەنە ڕێی کاروانی شۆڕشو حزبە سەرکردەکەی کە حزبی بەعسی عەرەبـی سۆشیالیستەو زیان بـەو دەسکەوتو ودیهاتوانـە بگەیەنن کە وەدیهاتـوون هاوڕێ ئەندامی سەرکردایەتی وڵات سـڵاوی لـەو بەشداری کردنانە کرد کـە گەلی کوردمان بۆ پتەوکردنی شەڕی شەرەفمەندی شەڕی قادسیەی صدام بەسەرەکایەتی بەڕێز سەرەك صدام حسین بۆ بەرگری لەوڵاتەکەمانـی کردووە ٠

لە یادی سێ ساڵەی جەنگی ڕەوامانـدا :

ئەنجامی ڕەنگدانەوەی یەکێتی عیراقی مەزن ڕۆڵەکانی گەلی کورد بە ڕەدەوامن لە خۆناونووسکردن بۆ چەك هەڵگرتن و بەرگری لە سەربەرزی و یەکێتی عیراق

ئەوانـەی سـەر بە ئەمینداریەتـی گشـتی بەڕێـوەبردنـی کارونیشتەجێ کردنی ئۆتۆنۆمی ناوچـەی کوردسـتانو پارێزگای هەولێـرن لـە کۆڕێکدا ئەوەیان دەربڕی کە ئامادەن بچنە ریزی سوپاوەو چـەك هەڵگـرن بـۆبەربەستکردنی دەستدرێژی ڕژێمی داخ لەدڵی ئێران ٠

لە کۆڕەکەدا کە لـەدیوانی ئەمینداریەتی گشتی لە هەولێر بەسترا مەوداکانی دەستدرێژی یە یەك لە دوایەکەکانی هێزەکانی ئێران بـۆ سەر حاجی هۆمەرانو باسی ناپاکانو ئەوانەی کە خۆیان بەمەبەستی لێدانی ئـەودەسـکەوتو بەرهەمانەی شۆڕشـی ١٧ـ٣٠ی تـەمـوز بەسەرکردایەتـی بەڕێـز سەرەکی فەرمانـدە صدام حسین بۆ گەلی کوردمانو دیهاتووە خۆیان بە بێگانە فرۆشتووە هێنرانە پێشەوە ٠

قسەکاران لە کۆڕەکەدا دووپاتی ئەو هەڵوێستـە دلێرانەیەی گەلی کوردمانیان کردەوە کە شانبەشانـی هێزەکانی سوپای ئازامـان هەموو تەقەللایەکـی سەرشێتانەی دوژمنی بـۆسەرکەرتی سـەروومـان هەڵوەشاندەوە ٠

ئەوانەی کە سەر بـەڕێکخراوی گشتی خوریـن خۆیان بۆ لێدانی ڕژێمـی نەزانەکانـی قومو تارانو بەکرێگیراوو ناپاکەکان ئامادەکرد ٠

لە کۆڕەکـەدا هـاوڕێ ڕازگری نهێنی نووسینگەی کرێکاران لە سەرکردایەتـی حزب شوعبـەی هەولێـروسەرەکی یەکێتی گشتـی نقابەی کرێکاران لقی هەولێروبەڕێوەبـەری گشـتی ڕێکخراوکـە سـەبارەت ئامانجەکانی هێرشی دوایی ئێران بۆ سـەر حاجـی هۆمەران قسەیان کرد کـە مەبەستی زیان گەیاندن بووبە خاكو بە یەکێتیمان ٠

دووپاتی ئەوەیان کردەوە ئازایەتیو چونە پێشـەوەی جەماوەری گەلی کوردمـان بۆ بـەرەنگاربوونـی دەستدرێژی نەزانەکانـی ئێران شانبەشانی سـوپا پاڵەوانەکـەمان هەمـووتەقەللایەکی دوژمنـی هەڵوەشاندەوەو ڕەنگدانەوەی یەکێتی عیراقی یەکـان دڵسۆزی بەرگری کردنیانە لـە عیراقی مەزن ٠

ڕۆژنامەی « هاوکاری » لە مەڵبەنـدی ڕۆشـنبیری کرێکارانی هەولێر

بە دەستێ چەك و بە دەستێ کاری بینا کاری

کرێکاران لە یادی سێ ساڵەی جەنگدا .. بەڵێنی وەفاداری نوێ دەکەنەوە

● لە لقی هەولێرەوە :

● بەر لە سێ ساڵ ڕژێمی قین لە دڵی ئێران هێرشـی نارەوای هێنایە سەر خاکـی عیراقمانو بە بێ ئەوەی هیچ بیر لە کارو کردەوەیەکـی مرۆڤایەتی بکات ، بەبـێ پەروا شارەکانـی بۆردومان دەکردو منداڵو پیرو کە نەفتی دەکوشت ٠

بەڵام گەلی عیراق ئازایانـە بەر پەچی ئـەم ڕژێمـەی دایەوەو ئازایەتی ئەو گەلەی ئیسپات کرد ، لەو پـەڕی باوەڕ بە خۆبوونەوە سەرەکی تێکۆشەر صدام حسین بانگی ئاشتی ڕاهێشت ، بەڵام ئەم ڕژێمە زۆرداره گوێی پـێ نەداو ، ڕەفـزی هەمـوو هەوڵێکی ئاشتیانەی کردووە، ئەمڕۆش لە بیرەوەری سـێ ساڵەی ئەم جەنگە ڕەوایەدا پیاوانی عیـراق هەر لـە کوردستانەوە تاکو بەسرەی ئازا شەڕ دەکەنو چـەك هەڵدەگرن بۆ پارێزگـاری کردن لەم خاکە پیرۆزەدا ، لە بارەگای یەکێتی نەقابەکانـی کرێکارانی هەولێر ، چاومان بە چەند خوشكو برایەکـی کرێکار کەوت ٠٠٠

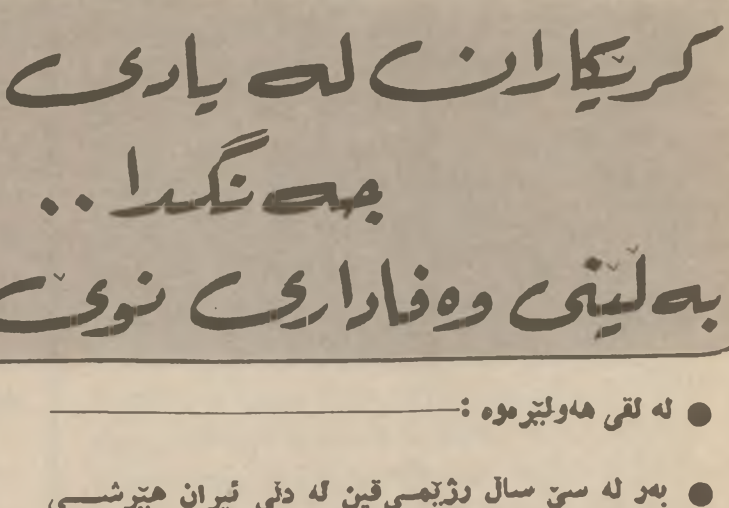

● لە پێشدا خوشکـی کرێکار ماهره محمد قـادر لە مەڵبەنـدی مافـوری دەستکـردەوە لەم ڕوومەوە وتی :ـ

لە بیرەوەری سێ ساڵەی جەنگ ، پێویستە هەموومـان فێری ئـەو هەڵوێستـە پیرۆزە بین کە سـەربازە دلێرەکـان لە شـەڕی مانو نەماندا دەینوێنن ، فێری ئەوە بووین لەسەر ماکینـەی بچێژین بۆ ئەوەی بەشداری کارگەکانا شەونخونـی لە جەنگی پیرۆزمان بکەین ، دژی ڕژێمی کۆنەپەرسـتی ئێرانی ٠٠ ئێمەی ئافرەتـی کورد وەك هەموو کەسێکـی ئەم وڵاتە خوێن دەبەخشین، ئیش دەکەین تاکو خاکمـان هەمیشە سەر بڵند بـنێو شانازی پێوە بکەنن ٠٠

● خوشکە ڕوناك عبداللـە لە کارگەی ڕستنو چنین وتی :ـ

با ڕژێمی مەلاکانی تاران ئەوە باش بزانن کە گەلـی عیراق ، یەك گەلەو لە یـەك ناپچڕێ ، شەڕ دەکەیـن چونکە مافی خۆمانە پارێزگاری لە خاکی ڕەسەنو مەڵبەنـدی ئەوەی باوكو باپیرانمـان بکەین ٠٠ ئەمڕۆ کە دەکاتـە سێ ساڵ برا جەنگـاوەرە ئازاکانمان چەك بە دەسـتن لە سەنگەرەکاندا ڕوو بـە ڕووی دوژمن بوونەتـەوەو شەهید دەبن بۆ خاك ، دەبێ ئەوانە بکرێن بە مەدالیا ٠٠ تەنها خۆشەویستیم بـۆ ئێوە شەهیدە خوێن شـیرینو جەنگاوەرە ئازاکان لـەم یادە پیرۆزەدا ٠٠٠ نەبێ لە پێناوی وڵاتـی باوكو باپیرمان٠٠٠ جەنگاوەرە قارەمانەکانمان هەموو ڕۆژێك لاپەڕەی مێژووی سەرفرازی گەلی عیراق دەڕازێننەوە بە ئازایەتی خۆیان ٠٠٠ یادێکی پیرۆزە ٠٠٠ چەپکە گوڵـی بۆ سەر گۆڕی شەهیدان ٠٠

● برای کرێکار احمد طەمحمـد لە ئامـۆژگـای لێتۆژینەوەی کشتوکاڵـی دەڵێ :ـ

وڵاتی عیراق خاوەنـی مێژوویی یەکی پڕ شانازی یـە بە دەیان جار ڕۆڵەکانـی چەکیان لە ڕووی دوژمـن هەڵگرتووەو بانگی سەربەرزی ئەم خاکەیان ڕاهێشـتووە، ئەمڕۆش کە سێ ساڵ بـەسەر تاواتە نامرۆڤایەتی یەکەی ڕژێمی ئێرانی کۆنەپەرستی دەپەڕێت ، دەبێ ئـەم گەلە چی لە دڵدا بێ ، جگـەلە خوێنڕشتنو شەهیدبوون

● برای کرێکار خضر قادر حمد لە ئەمینداریەتـی کشتوکاڵو چارەسەرکردنـی کشتوکاڵ بۆ ئەم بیرەوەریە ئەم چەند قسەیەی کرد ٠٠٠

هەر لە زوێکەوە ، مێژوو شایەدمانی ئەو ڕاستی یەیـە کە لە عیراقدا کوردو عەرەب لە هەموو لایەنێکی شیریـنو تاڵ هاوبەش بوون ٠٠٠

شاعیری نەمرمان «گۆران» دەڵێ

برای عەرەبی چاو ڕەشـم تاڵ بوو بە شت تاڵ بوو بەشم

کەواتە ئەم وڵاتە خوێنی گەشی ئێمەی لەسەر ڕژاوە، دەبێ هەمیشە قوربانی بـۆ بدەینو چەك هەڵگریـنو ڕووبەڕووی دوژمن بوەستین ، خاك خاکی گەلە ، سـێ ساڵ شەڕ دەکەین زیاتریش شەڕ دەکەین بۆ پاراستـنی خاكو کەرامەت ٠٠

شانۆییەك لە سەرچنار

لـەرۆژی ١٩٨٣/٩/٣ وەتیپی شانۆی سەرچنـار شانۆیی ـ قاتێ جـل ـی لەسەر شانۆی سانـەوی سەلاحەدین پێشکەش کـرد ئەم شانۆگەری یە ـ محمد المنجمی ـ نووسیویەتـی وعثمان چێوار کردوویەتی بە کوردیو ماهر حـسن ذەربهێناوە ٠٠٠

نموونەیەکی عیراقی ئەمڕۆ

خالـۆ مـرۆڤ

خاڵۆ ناوی عیـراق بەگشتیو ناوچەی کوردستان بەتایبەتی ئەوەندە ئازیزو خۆشەویستە گیان فیدایو خۆبەخت کردن لە پێناویـا ئەمڕۆ بە ئەرکێکی نیشتمان پەروەری دەژمێردرێت ٠

لەم ڕووەوە کاك لطیـف محمد امین کە یەکێکـە لەوانەی کە هاتوەتە کۆڕی ئەم مەیدانەوەو لەم بارەشـەوە دەڵێ :

لەسەرەتای جەنگەوە گەلی کوردمان بەوپـەری لەخۆبوردنەوە لەسەنگەرەکانی شەڕدا شانبەشانی گـەلی عەرەب جەنگاوەر ئـەم شەڕانەی دوای لەحاجـی هۆمەران باشترین بەڵگەبوون کە گەلی کورد لە کوردستانا پاڵپشتی سوپاو سەرکردەی خۆشەویست (صدام حسین) نو هەتا دوا تنۆکی خوێـن هەوڵ ئەدەن بـۆ بەرگری کردنی خاکـی نیشتمانو خاکەکەیان دەکەنە ئاگر بـۆ داگیرکەرانو نۆکـەران ٠٠٠ لەمەش زیاتر هەموو ئاگادارین کەچۆن ژنو پیاو منـاڵو گەورەو بچوك، زێڕو خشڵو پارەی خۆیان پێشکەش بەم جەنگە کرد کـە ئەمەش دیسانەوە بەڵگەیەکی پاکـی میللەتی کوردە بەرامبەر بـە سەرکردایەتی حـزبو شۆڕشو بەرامبەر بە سەرەك صـدام حسـین ٠ هـەروەهـا لێـرەدا سەبارەت بەخۆشم جارێکی تردووپاتی دەکەمەوە کـە جەنگاوەرێکی خۆت بەخـت کەربم لە پێناوی ئەم خاکەداو هەتا لە توانامدا هەبێ نـەهێڵم دوژمن ناپاك بستێك لە خاکمان داگیر بکات ٠

فریـا

Institut Kurde de Paris

دەقی وتارەکەی

بەڕێز سەرۆکی فەرماندە

صدام حسین

لەکاتی پێشوازی کردنی کۆمەڵێك لەرۆڵەکانی پارێزگای قادسیە

لە شوباتی ١٩٧٩ وە تا ئەیلولی ١٩٨٠ ئێران ٢٤٤ دەستدرێژی کرد وە ٢٤٩ جار هاتۆتە ئاسمانی عیراقیەوە

سڵاوی خواتان لێ بێ ..
دانیشتوانی قادسیەی کۆنو تازە بەخێربێن ..
لەم ڕۆژەدا کە بە گەلی هەردوو قادسیە دەگەین ، دەستدرێژی یە چەپەڵەکەی ئێران ڕوویداو هەرچەندە ئێمە لە کۆنگرەی طائفدا کە لە سعودیە گیرا باسی زۆر شتی وامان کرد بۆ عیراقی یەکان کە لەوەپێش ئاگاداری نەبوون ، لامان وایە ئەم بەبەك گەیشتنە بۆنەیەکی باشە بۆ ئەوەی ئەوە بێنینەوە یاد کە دەستدرێژی یەکەی کرایە سەر وڵاتەکەتان چۆن دەستی پێ کرد ..

وەك دەزانن خومەینی حوکمی گرتە دەستو هەر کە دەسەڵاتی گرتە دەست دەستی کردە شەڕ فرۆشتن بە عیراقو دەستدرێژی کردنە سەری و دەستی کردە پەرەدان بە ڕەفتارە دوژمنانەکانی بۆ سەر عیراق تا دەستدرێژی گەیشتە ڕۆژی ٤-٩-١٩٨٠و هەموو ئەو یادداشتە ڕەسمی یانەی عیراق ویستی کاربەدەستانی تارانی تیا ئاگاداربکاتەوە بۆ ئەو مەترسی یانەی کە لە ڕەوشتیانەوە پەیدادەبن دژی عیراق وا لێكدەدرانەوە کە لە بێ هێزی یەوەنو ، کاربەدەستانی ئێران هانی بەکرێ گیراوەکانیان دەدا لەناو عیراقدا بۆ دەستوەشاندن .

بە کورتی باسی هەندێ لە کردەوە دوژمنانەکانیان دەکەین لەناو عیراقدا .

لە ١ ی نیسانی سالی ١٩٨٠دا پێش شەڕ بەکرێ گیراوەکانیان لە قوتابی یەکانی زانکۆی مستنصریەیان داو هەندێ کچوکوڕی لاوی تیا چوو .. و لە ٥ ی نیسانی هەمان ساڵدا شەهیدەکان لە لایەن برادەرە قوتابی یەکانیانو جەماوەری گەلەوە بۆ سەرقەبران دەبرانو لەم کاتەدا بۆمبایان فڕێ دایە ناو جەنازە هەڵگرەکانو جەنازەکانو لەم کردەوە تاوانبارەیشدا ژمارەیە لە قوتابیانی کوڕو کچو هاووڵاتیان بوون بە قوربانیو لە ڕووداوەکەی مستنصریەدا مامۆستا طارق عزیز بریندارکرا کە جێ گری سەرەك وەزیرانو وەزیری دەرەوەیە ئیستا .. هەروەها لەم ڕووداوەدا مامۆستا بدرالدین مدثر ئەندامی سەرکردایەتی نەتەوەیی حزب بریندارکرا .. کونسولی یەیشمان لە محمرەدا چوار دەستدرێژی کرایە سەرو بە پێچەوانەی ڕەوشتی دیپلۆماسی یانە داگیرکرا چونکە جێگای نوێنەرایەتی دیپلۆماسی بە بەشێ لە سەربەرزی نیشتمانی دادەنرێو نابێ بە نیازی داگیرکردن هیچ هێزێکی بێگانە تێ ی چێ ی لە خاکەکەیشیا بێو لە پاش چوارەمین دەستدرێژی مووچەخۆرەکانی دەرکران ، و ئەم دەستدرێژی یانە لە ١١-١٠و لە ٢٦-١٠و لە ١-١١و لە ٧-١١ی سالی ١٩٧٩دا ڕوویاندا .

ژمارەی ئەو جارانەی نیشانەی شارستانی لە خاکی عیراقدا بوردومان کرابوون لە حوزەیرانی ١٩٧٩وە تا ئەیلولی ١٩٨٠ گەیشتە ٢٤٤ دەستدرێژیو لە شوباتی ١٩٧٩وە تا ئەیلولی سالی ١٩٨٠ فڕۆکە سوپایی یەکانی ئێران ٢٤٩ جار بە ناهەق هاتنە ئاسمانمانەوە و ئەمە هەمووی پێش شەڕ .

سێ جاریش پێش شەڕ تەقەیان لە فڕۆکە شارستانی یەکانمان کردو .. جارێکیان یەکێ لە فڕۆکە سوپایی یەکانیان هاتە ئاسمانمانەوەو یەکێ لە فڕۆکە شارستانی یەکانمانی ناچارکرد کە لە خاکی ئێراندا بنیشێتەوە .

لە کانوونی دووهەمی ١٩٨٠وە تا ئەیلولی ١٩٨٠ حەوت جار دەزگا نەوتیو ئابووری کانمانیان بوردومان کرد .

هەموو ئەمانە لە یادداشتی ڕەسمیدا تۆمارکراون کە پێشکەش بە حکومەتی ئێران کراونو لەگەڵ دەستدرێژیشدا یادداشتەکان بە ئەدەب بوون .. هەندێ تێکستیانتان بۆ دەخوێنمەوە .. کە یادداشتێکی بەرێوجێن لە ڕەفتاری نێودەوڵەتانی نێوان هەردوو وڵاتماندا ، ژمارەی ئەو یادداشتانەی دەستدرێژی یەکانیان تیا تۆمارکراوەو نێرراون بۆ حکومەتی ئێران ٢٩٣ یادداشتی بە خەت نووسراون ،

لە ٤-٩ی سالی ١٩٨٠وە تا ٢٢-٩ی سالی ١٩٨٠ ئەمە ڕوویدا : ـ

لە ٤-٩-١٩٨٠ دەستدرێژی دەستی پێ کرد بۆ سەر شارە سنووری یەکان وەك ئاشکرایەو پەردی سەند تا گەیشتە بۆردومان کردنی پالاوگای ئەلوەندو کێلگا نەوتی یەکانو خانەقینو مەندەلیو زرباطیە بێجگە لە بوردومانکردنی دەزگا نەوتی یەکانی بەسرەو شاری بەسرەو شەتتی عەرەب پێش ٢٢-٩-١٩٨٠ داخراو ئێرانی یەکان چەکی ئاسمانی یان بۆ لێدانی سوپامان بەکارهێنا لە خاکی خۆماندا و لە لێدانی نۆبەتچیە سنووری یەکانماندا لە چەکی ئاسمانی عیراق .

ئەمە کورتەیەکە بۆ هێنانەوە یاد و نموونەیەك لەو نامە ڕەسمی یانە دەخوێنینەوە کە نێرراون بۆ ئێران یەکێکیان لە ١١-٨-١٩٨٠دا .

وەزارەتی دەرەوەی عیراق سڵاوی خۆی پێشکەش بە باڵیۆزخانەی کۆماری ئیسلامی ئێران دەکا لە بەغداداو سەربەرزە بە ئاگادارکردنی لەمەی خوارەوە :

لە کاتژمێری ٩٤٥ی ڕۆژی ٢١-٧-١٩٨٠دا هێزەکانی ئێران چوارکلاویان دایە بەر گوللەی تۆپو تانكو لە کاتژمێری ١٢٠٠دا تەقە ڕاوەستاو لە کاتژمێری ١٠٠٠ی ڕۆژی ٣١-٧-١٩٨٠دا هێزەکانی ئێران مەخفەری عبدالرحمن الداخلو بناری بەمۆیان دایە بەر گوللەی تۆپە ناوەندی هاوەنەکانیانو لە کاتژمێری ١٢٣٠دا تەقە ڕاوەستاو لە کاتژمێری ١٦١٥دا لە ڕۆژی ٣١-٧-١٩٨٠دا هێزە ئێرانی یەکان دەزگاکانی نەفتخانەیان دایە بەر تۆپی قورسو لە کاتژمێری ١٦٣٠دا تەقە ڕاوەستا .

لە کاتژمێری ١٦٣٠ هەمان ڕۆژدا هێزەکانی ئێران مەخفەری خانقی یان دایە بەر تۆپی قورسو هاوەنو تەقە تا کاتژمێری ١٩٣٠ بەردەوام بوو .

لە کاتژمێری ٩٠٠ی ڕۆژی ٤-٨-١٩٨٠دا هێزەکانی ئێران مەخفەری ڕەمەزانی سەرسنووریو مەخفەری ئەلوەندیان دایە بەر تۆپی قورسو هاوەنو لە کاتژمێری ١٩٢٠ هەمان ڕۆژدا هێزەکانی ئێران دەستیان کردەوە بە بۆردومان کردنی مەخفەری سەرسنووری عتبەی کوڕی غزوان بە تۆپی قورس .

لە کاتژمێری ١٠٣٠ ڕۆژی ٤-٨-١٩٨٠دا هێزەکانی ئێران مەخفەری کۆنی حسینو گەڕەکی پۆلیسیان دایە بەر تۆپ لە مندریەداو لە کاتژمێری ١١١٥دا تەقە ڕاوەستا .

لە کاتژمێری ١٢٠٠ی ڕۆژی ٤-٨-١٩٨٠دا هێزەکانی ئێران ناوچەی چوارکلاوو مەخفەری بدرەیان دایە بەر تۆپ لە کاتژمێری ١٢٠٠ی هەمان ڕۆژدا هێزەکانی ئێران هێزە سنووری یەکانمانیان دایە بەر تۆپ لە (باویە)دا .

وەزارەت لەو کاتەدا کە بێزاری دەردەبڕێ بەرامبەر بەم دەستدرێژیو زیادەڕەوی یانە داوا لە باڵیۆزخانە دەکا ئەوەی لەسەرەو باسکرا بگەیەنێ بە دەزگا ئێرانی یە پێوەندیدارەکان بۆ ئەوەی فەرمانی توند دەرکەن بۆ وازهێنان لە دەستدرێژیو زیادەڕەوی بۆ سەر سەربەرزی خاکی عیراقو دووبارە نەکردنەوەی لەمەودواو ئۆباڵی ئەمانە دەخاتە سەر ئەستۆی حکومەتی ئێران .. وەزارەت ئەمە بە هەل دەزانێ بۆ ئەوەی ستایشو ڕێزی باڵای پێشکەش بکا ..

یادداشتێکی تر .. وەزارەتی دەرەوە سڵاوی خۆی پێشکەش بە باڵیۆزخانەی کۆماری ئیسلامی ئێران دەکا لە بەغداداو سەربەرزە بەوەی کە لەمەی خوارەوەی ئاگادار بکا : ـ

لە کاتژمێری ١٥٢٩ی ڕۆژی ١١-٨-١٩٨٠دا فڕۆکەیەکی جەنگی ئێران بۆ ماوەی دە کیلۆمەتر هاتە ئاسمانی عیراقەوە لە ناوچەی بەدرەدا .

لە کاتژمێری ١٨١٠ی ڕۆژی ٦-٨-١٩٨٠دا هێزەکانی ئێران مەخفەری حذیفەیان بەشێوەیەکی پچڕپچڕ دایە بەر تۆپو لە کاتژمێری ١٩٣٠دا تەقە ڕاوەستا .

لە کاتژمێری ١٠١٥ی ڕۆژ ١١-٨-١٩٨٠دا هێزەکانی ئێران مەخفەری خانقیو زین القوسیان دایە بەر هاوەنو تۆپی قورسو سارووخهاوێژو لە کاتژمێری ١٣٢٠دا تەقە نەما .

وەزارەت لە کاتێکدا کە نارەزایی خۆی بەرامبەر بەم زیادەڕەوی یانە دەردەبڕێ داوا لە باڵیۆزخانە دەکا ئەوەی لە سەرەوە باسکراوە بگەیەنێ بە کاربەدەستە تایبەتی یەکانی ئێران بۆ ئەوەی فەرمانی توند دەرکەن بۆ وازهێنان لە دەستدرێژیو زیادەڕەوی بۆ سەر سەربەرزی خاکی عیراقو دووبارە نەکردنەوەی لەمەودواو ئۆباڵی ئەمە دەخاتە سەر حکومەتی ئێران .

وەزارەت ئەمە بە هەل دەزانێ بۆ ئەوەی ستایشو ڕێزی باڵای دەربڕێ .

وەك وتم یادداشتەکان گەیشتنە نزیکەی ٣٠٠ یادداشت لەبارەی دەستدرێژی یەکانەوە تێکستو مێژووو ژمارەیان هەیە .

هەمووی ئەمەی کە ڕوویدەدا لە ڕۆژنامەکانا بڵاومان نەدەکردەوە چونکە ئەگەر لە ڕۆژنامەکانا بڵاومان بکردایەتەوە لامان وابوو کە گەلمان داوای ئەوەمان لێ دەکا کە بەرپەرچیان بدەینەوە یاخود ئەگەر گەل هەمووی ئەم شتانەی بزانیایەو بەرپەرچمان نەدایەتەوە کاری دەکردە سەر مەعنەویاتیو وا دیارە کاربەدەستانی تاران ئەم یادداشتانەیان بە بێ هێزی لێكدەدایەوەو وەڵامدانەوەمان بەم چۆنبەتی یە ئوسوولی یە یا بە شێوەی پرسیار یا ئاگادارکردنەوە بەوە دادەنا کە لە بێ هێزیمانەوەیە .

پێویستە لەبارەی مێژووەوە باسی هەندێ . لەو خەیاڵپڵاوانە بکەین کە خومەینیو دەستەو داینەزەکەیان بە هەڵەدا برد بێجگە لەو سەرچاوانەی دەردەوە کە وایان دەخستە مێشك کە عیراق بێ هێزە .

لە ساڵی ١٩٧٦دا هەندێ لە پیاوخراپان لە شاری نجفدا کۆبوونەوەو بە شێوەی خۆپیشاندانێکی چەکدار دەرچوونو بە چەك دەستیان بۆ مەخفەرێکی پۆلیس درێژکردو بەرەو کەربەلا کەوتنە ڕێو ئەم کردەوەیە لە بەبانی یەوە دەستی پێ کردو تا دوای نیوەڕۆ درێژەی کێشاو لەوێدا سەرکردایەتی بڕیاری دا ڕووبەڕوویان بوەستێو بڵاوەیان پێ بکا بەهۆی ئەو تێکەڵاوی یەوە کە لە سەرکردایەتیدا هەبوو و ئەنجامەکانی لە ساڵی ١٩٧٩ دا دەرکەوت .

ئەمە یەکێکە لەو حاڵەتانەی کە خومەینی بینیبنیو وای لێ کردن لای وابێ کە ئەمەیە حاڵەتی ئاسایمان لە ڕووبەڕووبوونی گیروگرفتو ڕووبەڕووبوونی بارودۆخدا .. هەروەها خومەینی لای وابوو سەرکردایەتی یەك کە نەتوانێ بە درێژایی ڕۆژێکی تەواو بڕیارێك دەرکا لەبارەی خۆپیشاندانێکی بچووکی دەستەیەکی کەم لە پیلوخراپانی تاقمەکەیەوە .. بە شێوەیەکی باشتر لە توانایدا نابێ بڕیارێکی توند دەرکا بۆ ڕاوەستان لەبەردەمی شەڕو لە ڕووبەڕووبوونی شەڕداو بەمە کەوتە هەڵەوە .. چونکە بارودۆخ گۆڕا .. بەکرێ گیراوەکان لەناو سەرکردایەتیدا ئەنجامیان ڕوون بووەوەو .. گەلی عیراق ڕواڵەتی تری ناوێ بۆ ئەوەی بەرەنگاری دەستدرێژی ببێ بەڵکو هەر تەنها بێویستی بە سەرکردایەتی هەبە کە باوەڕی هەبێ پێ یو توانای بە فیڕۆ نەداو کاتێ کە بارودۆخی وا ڕەخسا گەلی عیراق هەمیشە دەتوانێ بە توندی بەرەنگاری دەستدرێژی ببێ .. دەبێ ئێوە بە جۆرێ ئاگاداری ئەو دەورە بووبن کە عیراقی یەکان گێڕایان لە ذی قارداو موسولمانە پێشینەکان دەگێڕنەوە دەڵێن ذی قار عەرەبی دژی فارسەکان تاوداو ئەم حاڵەتە پێش ئیسلام دژی داگیرکردنی عیراق لەلایەن فارسەکانەوە لەو کاتەدا .. ئەنجا دەوری عیراقی یەکان دەزانن لە ئازادکردنی عیراقدا لە فارسەکان لەگەڵ ئەو سوپای ئیسلامەدا کە لە مدینەوە هات .. زۆر هۆ هەیە باسی هەندێکیانمان کردو هەندێکی تریان ئیستە باسیانمان کرد کە بردیانە مێشکی خومەینیو تاقمەکەیەوە کە وا گەلی عیراق بێ هێزەو دەتوانن دەستدرێژی بکەنە سەر عیراقو عیراق بکەنە دێیەکی بچووکی سەر بە وڵاتی فارس .

لە ئەنجامدا ئەوەی کە دەیویست کە عیراق بلکێنێ بە خۆیەوەو تا ئیستایش هەر هیوای ئەوەیە هێشتا هەر لە تاراندا کەوتوەو زۆر جار ناتوانێ لە شەقامەکانی تاراندا گەشت بکا پاش ئەوەی ملیۆنەها خەڵك لە فڕۆکەخانەوە تا بارەگاکەی لە تاراندا بە سەر شانەوە هەڵیاناگرت بێ پاراستن .. بەڵام ئیستە ناتوانێ بە شەقامەکانی تاراندا بڕواو پشت بە خوا دەبێ چاوەڕێ ی ئەنجامی خراپتریش بکەنو گەلی عیراقیش هەر سەربەرزو ئاسوودە دەبێو گرنگترین شتیش سەرئەنجامو سەربەرزی یەکی کە بە دەستی خۆیەوەیەو شەرەفی پیاوانو ئافرەتانی پارێزراوە .

بەخێربێن بەسەر چاو دانیشتوانی قادسیە بە هەموو ئەو ڕواڵەتانەیانەوە کە ئەیانزانم بەو کەلەپوورەی کە لە ڕابوردووەوە هەیانەو بە هەموو ئەو نرخە بەردەوامەی کە لە ڕابوردووەوە تا ئیستە دەری دەبڕنو بەو دەورەیان کە دەیگێڕن لە بنیاتنانی عیراقی تازەو بەرگری کردن لە عیراقی تازە . بەخێربێن بەسەر چاو .

Institut Kurde de Paris

سەرەڕای سێ ساڵەی جەنگ باری کۆمەڵایەتی عیراق هەر پێش دەکەوێت

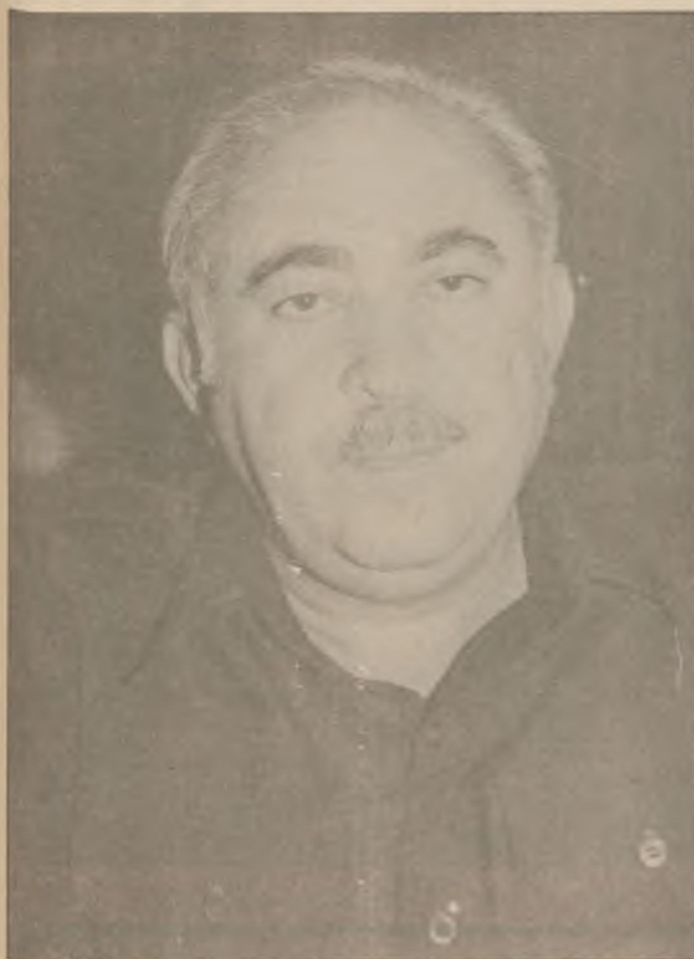

بەڕێز وەزیری کاروباری کۆمەڵایەتی مامۆستا بکر محمد رسول دەربارەی کاروباری وەزارەتەکەی بۆ هاوکاری دەدوێ

عیراق لە بەرپابوونی شۆڕشی حەڤدەی تەمووزی نەمرەوە لە بواری کارو مسۆگەرکاری کۆمەڵایەتیوچاودێری کۆمەڵایەتیەوە دەسکەوتی گەورەی وە دیهێناوە تەماشا دەکەی کاروناوەرۆکی مرۆڤانەی خۆی هەیە کەپشت بە باوەڕی کێشانی نێوان مافوپێویستیدەبەستێ کە ئەمیش مافێکی هاووڵاتیانە بەسەردەوڵەتەوە پێویستییەکە دەبێ وەدی بێ .

سەبارەت ئەو دەورو بنەرەتانەی کە وەزارەتی کار لە بواری کارکردندا لەسەری دەروات «هاوکاری» چاوپێکەوتنێکی لەگەڵ وەزیری کاروکاروباری کۆمەڵایەتی بەڕێز بکر محمود رسول پێکهێناو لە قسەکردنیدا وتی:

گرفتی کۆمەڵایەتی دەگرێتەوە بۆ هێنانە کایەوە بۆ کێشانی ئەو پێویستیانەی نێوان هاووڵاتیان بەرامبەر بە کۆمەڵگەو توانای کۆمەڵ هەیانە بەرامبەر بەو مافەی کە ئەکەوێتە سەری وەك چاودێری کۆمەڵایەتی ژیانی هاووڵاتیانو خێزانەکانیان.. ئەمە بێجگە لە ئاسان کردنو مسۆگەرکردنی کار بۆ هاووڵاتیەکی توانادارو چاودێری کردنی ئەوانەی هەژارو نەتواناو پیرن لە لایەن دەوڵەتەوە کە مانگانەی بۆ بڕینەوە بە تایبەتی ئەو خێزانانەش کە دەرامەتیان کەمیان هەیە .

بۆ ئیشو کاری هاووڵاتیانیش لە شوێنانەدا لەو پیرانەدانیشتوون (٧٠٠) کە سێ دەبێو (٥) ئامۆژگەی نابیناکان لە پارێزگاکاندا هەیە کە بە نووسینی «برایل» فێری خوێندنەوەو نووسین دەکرێنو لە هەموو رویەکی کۆمەڵایەتیو رۆشنبیریو پەوروەردەییەوە خزمەتدەکرێنو رێگەی ئەوەشیان دراوە کە توانای کارکردنی خۆیان دەربخەن بۆ ئەوەی لەو بوارانەدا بتوانن خزمەتی کۆمەڵگا بکەن .

● بایەخی دەوری دەوڵەتو دەوری دایەنگەو ئەو خزمەتانە چین کە پێشکەش بە هاووڵاتیانی دەکەن ..؟

– یاسانی چاودێری کۆمەڵایەنی دەوری دەوڵەتو دەوریدا یەنگەشی گرتۆتەوە بە جۆرێك کە لابردنی ناخۆشی گەورەو بچووك بکرێنە ئەستۆ .

دەوری دەوڵەت ئەو دەزگا کۆمەڵایەتیانەیە ئەو بایەخدانە کۆمەڵایەتی یە تەواوەیە کە بەوانەی دەدات دایكو باوکیان یا یەکێکیان دەمرن یاخود خێزانێك پەرت دەبێو

ئەم یاسایەش مسۆگەرکردنی ساغیو باشیو دوا رۆژی هەموو کرێکارێکەو بۆ ئامادەکردنی دۆخو وەدەستهێنانی ئەو خزمەتانەیە کە لە رووی کۆمەڵایەتی و پێشەوە لە رێی لقی مسۆگەری کۆمەڵایەتیەوە .. وەك لە کاتی کارکردندازیان بەلەش کەوتن .. خانەنشینی .. خزمەتە، ، مسۆگەر دەکرێ .

ئەو پرۆژانەشی کە یاسای خانەنشینیو مسۆگەری کۆمەڵایەتی دەیانگرێتەوە لە کەرتی تایبەتدا گەیشتە (١٤٥٩٧)و لە کەرتی سۆشیالیستیدا گەیشتە (٣٠٠١) پرۆژەو ژمارەی کرێکاران لە کەرتی تایبەتدا (٣٨٩/٦٨٩) هەزار کرێکارو لە کەرتی سۆشیالیستدا (٦١٢/١٥١) هەزار کرێکاربوو نزیکەی (٢٥٠٠) دەورەی مەشقو پێکهێنانی بەرنامەو کۆڕی لێکۆڵینەوەیان بۆ کراوەتەوەو (٦٢) هەزار کرێکار لە رێگەی ئامۆژگەی خوێندنی کرێکارانو نیقابەو..هتد بەشداریان تێدا کردووە .

دیسان دەزگا کە بە گونجان لەگەڵ یەکێتیی گشتی نیقابەی کرێکارانو یەکێتی بە پیشەییە عەرەبییەکان بە راپەڕاندنی دەوراتی رۆشنبیری کرێکاران هەڵدەستێو ئەو دەورانەی کەتا ئێستا دەزگاکە پێکی هێناوە (٥٧) دەورەیەو (١٣٠٠) کرێکاری نێرو مێ بەشداریان تێدا کردووە .

ذکریات محمد

مسۆگەرکردنی کار بۆ هەموو هاووڵاتیەك

هاریکاری کۆمەڵایەتی کۆڵەکەی یەکێتی کۆمەڵە

– ئەو دەورەدەرکەوتووەی کە وەزارەتی کاروکاروباری کۆمەڵایەتی بۆ وەرگێڕانی فەلسەفەی مرۆڤانەی حزبو شۆڕش بەواقیعێکی کارداری گونجاو دەربڕی بۆچوونی سەرجەمی مرۆڤانەی حزبو شۆڕشە وەزارەتەکەمان لەراپەڕاندنی بەرنامەو نەخشەکانیدا لە زەمینەی کاروباری کۆمەڵایەتیدا سەرکەوت بەسەر ئەو رێبازە کۆنەدا کەپشتی بە خێرو ساقە دەبەستو رێبازێکی نوێی ئەوتۆی گرت کە رێبازی نەزەریەی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستەو کە لە مرۆڤەوە دەست پێ دەکاتو بە مرۆڤ دوایی دێو ئەم رێبازە تازەیەش وردە وردە لەگەڵ گۆڕانە کۆمەڵایەتیو شارستانیو مادیو مەعنەویو

رۆشنبیریدا ئەنجامی ئەو دەسکەوتە زۆرانەی کە سەرکردایەتی حزبو شۆڕش بەخشی رۆیشت کە لەوانەش دانانی یاسای پاراستنی کۆمەڵایەتییە کە ووزارەت وەری گێڕا بۆ کارپێ کردنی کە هاریکاری کۆمەڵایەتی بە بەردی بناغەی یەکێتی کۆمەڵگە دادەنێو ئەم یاسایە سەرجەمیو رووناکیو رووی زۆر گیرو

شۆڕش بەدی لەهێنانی خواستی گەورەو بچوکی هاووڵاتیانی لە ئەستۆ گرتوە

پارێزگەکانو قەزاکاندا بۆپارەدان بەم خێزانانە لیژنەی چاودێری کە ژمارەیان دەگاتە (١٠٧) لیژنە بۆ رای کردنی کاروباریان درووست کراوە .

● ئایا چاوودێری تایبەتی لێکەوتەو نەتواناکان هەیە ؟

– وەزارەتی کاروکاروباری کۆمەڵایەتی چاودێری لێکەوتەکان دەکاتو دەزگای فێربوونو مەشقی بۆ وازکردوونو تەقەلای پێویست دەدات بۆ برەوپێدانی وزەیان بۆئەوەی بەشێك بن لە کۆمەڵگەو توانای بیناکردنیان هەبێو بایەخیش لە هەموو لایەکدا بەم لایەنە دراوەوخانووی چاكو رێكوپێکیان بۆ تەرخان کراوەو بەپێی بریاری ئەنجوومەنی سەرکردایەتیشۆڕش ژمارە (٢٠٨) ئەم لێکەوتوانە کە ژمارەیان دەگاتە (٢٤) هەزار لێکەوتوو لە دائرەو دەزگاکانی کەرتی سۆشیالیستدا کار دەکەنو ژمارەی ئامۆژگەی راهێنانو فێرکردنیشیان بۆ کراوەتەوە کە لە هەموو شارەکاندادەگاتە (٥٣) ئامۆژگە ئەمە بێجگە لە ئامۆژگەی تایبەتی مەشقدادان راهێنان لەسەر شوێنی بازرگانیو لە حیمکاریو بەرگدورینو کاری دەستی هەمە چەشنەو (٦) ئامۆژگەی راهێنان هەیە کە کاری تێدا دەکەنو (٢٨٤٠) کەس لەوانە کاری تێدا دەکەن.و ئەوانەشی کە کاریان پێناکرێ مانگانەیان بۆ بڕاوەتەوەو توانیان ئۆتۆمبێلیش وەربگرنو دیسان ئەوانەشی کە پەککەوتەو پیرنخانووی پڕ کاروباری رۆشنبیریو پاكو خاوێنیو یانەو ئێزگەی ناوخۆیو چێشتخانەیان بۆ کراوەتەوەو ئێستا لەوانەی کە لەم

وەزارەتەکەمان بایەخی تایبەتی بەم لایەنە دەدات کەواتە دەوری دەوڵەت بایەخدانە بە منداڵی ساواتا دەبێتە هەرزەکارو ئێستە لە پارێزگاکاندا (٢٦) شوێنیان بۆ تەرخان کراوەو ژمارەیان دەگاتە (١٣٥٠) کەس .

هەروەها وەزارەتەکەمان بایەخ بە دایەنگەو ساوا دەداتو بایەخ بە پەروەردەکردنی منداڵ لە رووی بیرو دەروونرۆشنبیریو ساغی ئەو منداڵەوە دەداتو بۆ ئەممەبەستە هەموو شتێکی پێویستی وەك دایەنگەو کەرەسەی خواستراوی نوێی بۆ وەدەستهێناونو ئێستە ژمارەی دایەنگە لە پارێزگاکاند (٥٠) دایەنگەیەووەزارەت کادری تەواوو ئۆتۆمبیلو کەلوپەلو کاری یاریکردنی بۆ دەستخستوون

● یاسانی خانەنشینو مسۆگەری کۆمەڵایەنی چی بۆ کرێکاران وەدیهێناوە ..؟

یاسای خانەنشینیو مسۆگەری کۆمەڵایەتی هەنگاوی زۆر پێشکەوتوانەی ناوەو دەڵێین کە لە وڵاتە پێشکەوتووەکان پێشکەوتووترەو مەبەستی

Institut Kurde de Paris

مامۆستا عبدالمجید لطفی لە دەزگای رۆشنبیری و بڵاوکردنەوەی کوردی و

گفتوگۆیەك دەربارەی ئەمڕۆی رۆشنبیری کوردی

هەفتەی رابووردووتر ، ئەدیبو نووسەری ناسراوی عیراق ، مامۆستاعبدالمجید لطفی ، بە سەردانێك هاتە دەزگای رۆشنبیریو بڵاوکردنەوەی کوردیو لە لایەن بەرێز مامۆستا مصلح جەلالی بەرێوەبەری گشتیو سەرنووسەری رۆژنامەکەمانەوەو کارگێڕانی رۆشنبیری لەدەزگاکەدا بە گەرمی پێشەوازی لێ کرا •

هاتنی مامۆستا عبدالمجید بۆ دەزگاکەمان هەلیکی گونجاو بوو ، بۆ گفتو گۆیەکی خەستو بە کەلك دەربارەی باری رۆشنبیری گەلی کوردمانو ئەم گفتو گۆ خەستو بەکەڵکە لە نێوان بەرێز مامۆستا مصلح جەلالیو ئەدیبو نووسەری ناسراو مامۆستاعبدالمجید لطفی‌دا کرا • وا لێرەدا پوختەکەی بەر چاوی خوێنەرانی بەرێز دەخەین •

بەرێز بەرێوەبەری گشتی :

لە دەزگاکەماندا دەزگای رۆشنبیریو بڵاوکردنەوەی کوردیدا پێشوازیتان لێ دەکەینو بە زمانی عەرەبی لەگەڵتاندا دەدوێین لەبەر ئەوەی خۆتان ئارەزووتان وایە چونکە بۆتان نەلوواوە زمانی باو باپیران باش فێر ببن •• بەخێر هاتن بەسەر چاو ••

ئەو پرسیارەی حەزدەکەین ئاراستەتانی بکەین دەربارەی شێوەکانی زمانە کە گەلی کوردمان قسەیان پێ دەکەن چی لە عیراق یان لە وڵاتەکانی تر کە تێیاندا نیشتەجێن هەروەها ئەو هۆیانەی بوون بە هۆی ئەوەی بە چەندین شێوە بدوێن بە چەشنێك هەندێك جار کە دوو کەس لە یەك نەتەوەن بە دوو شێوە بدوێن لێیان تێ ناگەیەن بیرو ڕای ئێوە لەم بارەیەوە چی‌یە ئەگەر بفەرموون ؟

وەڵام :

پێخۆشحالم وەڵامی ئەم پرسیارە بە گوێرەی تواناو زانیاریم بدەمەوەو شتێکی ئاشکرایە ئەو پرسیارەی فەرمووتو ئەوروونکردنەوانەی خستتنە پێش چاو شتێکە تەنیا تایبەت بە کوردەوە نی‌یە چونکە چەندین نەتەوەی تر هەن بە چەندین شێوە دەدوێن بەڵام بارو دۆخیان باشتر بووە کۆبوونەتەوەو گەیشتوونەتە یەك زمانو یەك زمان لە ناویاندا بڵاو بووەتەوە کەچی زمانی ئەدەبی شان بە شانی شێوەکانی تر بڵاوە •

تێکرای گەلان دوو شێوەیان هەیە شێوەیەکی پەتی‌و شێوەی باوی نێو خەڵك ، بەڵام هۆی ئەم دووربوونەوەی نێوان شێوە جۆر بە جۆرەکان بارو دۆخی سیاسی‌و دووربوونی جوگرافی‌یە هەبێت دەشبێت ئەوە بزانرێت کە چەندین نەتەوە هەن ناتوانرێت گرد بکرێنەوە یان دژوارە گرد بکرێنەوە چونکە لە لایەن خاكو جوگرافیا پەرتو بڵاوون بەڵام کورد لەو کاتەوە دروست بوون یەك شوێنی جوگرافی‌یان هەیە لەبەر ئەمەیە زمانی کوردی لە قسە کردندا بە دووری ماوەتەوەو نزیك نەبووەتەوە •

لە ڕاستیدا دەمەوێت قسەکەم روونتر بکەمەوە تاوەکوو نەکەومە شتێکی پێچەوانەی یەکتری‌یەوە کوردەکان لە لایەنی جوگرافیاوە لە یەکەوە نزیکن بەڵام بۆ چی شێوە زمانەکانیان لە یەکەوە دوورن یان بەیەك نەگەیشتوون لەبەر ئەوەی باری سیاسی وای لێ کردوون هیچ پەیوەندی‌یەکی نەتەوەیی لە نێوانیاندا روو نەدات •

بەرێز بەرێوەبەری گشتی :

واتە دەتوانین بڵێین کە چەندین هۆ هەن لە پێشەوەشیان سروشتی جوگرافیایی ناوچەکە بەچەشنێك چیای بەرزو شیوی قووڵو ڕووباری زۆر کەوتووەتە نێوانیانەوە وایان کردووەئەم خێڵە کە لەو خێڵەکەوە دوور بێت • ئەمە سەرەڕای ئەوەی فەرمووتان کە بارو دۆخی سیاسی کە خۆی بەسەر گەلی کوردوا سەپاندبوو ئەوەبوو گەلی کورد وەك دەزانن لە لایەن دوو ئەمپراتۆریەتی گەورەوە فەرمانڕەوایی دەکرا ئەمپراتۆریەتی عوسمانلی‌و هەروەها ئەمپراتۆریەتی فارسی زاڵ بوونی ئەو دوو ئەمپراتۆریەتە وای کرد بەسەر زمانو ڕۆشنبیری‌یاندا زاڵ بێت لە بواری ڕەفتاری ڕۆژانەو هەروەها ڕۆشنبیری‌شدا لە ئەمپراتۆریەتی عوسمانلی‌دا هەروەها هۆیەکانی بڵاوکردنەوەو چاپخانەکان بەهیچ زمانێك شتیان فێر نەدەکردو بڵاو نەدەکردەوە بە زمانی تورکی نەبێت لە دەوڵەتی فارسیش‌دا بەستەمگەری‌و زۆر لێ کردن شتیان بە زمانی فارسی بڵاو دەکردەوە ، ئەمەیش شتێکی زۆر کاریگەرە بە چەشنێك وای کرد ڕۆشنبیرانی کورد بەو دوو زمانە شت بنووسنو بڵاو بکەنەوە ، دەگەڕێینەوەو دەڵێین ئایا هۆی تر نەبوون بۆ ئەم پەرتو بڵاوی‌یەی شێوەکانو دوور لێکبوونیان بگرە هەندێك جار تا ڕادەی لە یەك تێ نەگەیشتنی لە نێوان دوو کەس‌دا کە هەردووکیان کوردن ناتوانن بە زمانی کوردی لە یەك بگەنو بە زمانێکی تر بە ئاسانی لە یەك دەگەن بۆ وێنە هیچ هۆیەکی تر نەبوون ؟

وەڵام :

مامۆستا مصلح جەلالی •• شتێکی تر هەیە ، لە هەمان کاتدا شەرمە بۆمانو پێخۆشحالیشمان دەکات• لە ڕاستیدا بارودۆخی سیاسی‌ی ئەوساکە وای لە گەلی کورد کرد لێك دوور بکەونەوە بەڵام سوپاسی خوا دەکەین وەك گەلەکانی تر نیین لەناو چووبینو وازمان لە زمانەکەی خۆمان هێنابێت یان سڕابێتەوە واتە کورد ئەگەر چی بە چەندین شێوەی جۆر بە جۆر دەدوێن کەچی شوناسنامەی زمانی خۆیانیان پاراستووە ، لە زمانەکەیاندا بە کورد ماونەتەوە • چەندین نەتەوە هەن تێکەل بوونو کۆتایی‌یان هاتووەو توانەتەوەو زمانو بوونی نەتەوەیی خۆیانیان لە دەست داوە ، بەڵام کوردەکان بەو جۆرە نین • لە واقیعدا چەندین شێوەیان هەیە بەڵام لە ڕاستی‌دا زمانو شوناسنامەو نەتەوەیەتی‌ی خۆیانیان پاراستووە ئێستایش گەلی کورد گەیشتووەتە قۆناغی یەکخستنی ئەم شێوانەو دروست کردنی زمانی ئەدەبی‌ی یەکگرتووی کوردی، شانازی بۆ کوردەکانی ئەوسایە وەك گەلان یان خێڵی بچووك هەر یەکەو زمانی خۆیانیان پاراستووە ، واتە ئەم قۆناغە درێژە هەر لە سەردەمی سۆمەری‌یەکانەوە تاکوو ئێستا لە هێلێکی هاوسەنگدا ماونەتەوە لە پاراستنی نەتەوەی خۆیان بە هۆی پاراستنی نەتەوەکەیانو پاراستنی شێوەکانیانو زمانەکەیان ، ئەو شانازی‌یەشیان بەسە کە نەتەوەکانی تر لە لایەن زمانو نەتەوەوە لەگەڵ نەتەوەکانی تردا تێکەل نەبوونو نەتوانەوەو کۆتایی‌یان پێ نەهاتو لە ناو نەچوون کە لەمان بەهێز ترو دەستەڵات ڕۆیشتوو تر بوون بەڵکوو

تاکوو ئێستا ماونەتەوە شێوە زمانو شوناسنامەی نەتەوەیی لە چەندین لقەوە بۆ هێناوی[illegible] ‌کگرتووینو پاراستووین بۆیە دەبێت ئەم لقانە یەك بخەین تاوەکوو بگەینە زمانێکی ئەدەبی‌ی یەکگرتووی کوردی •

بەرێز بەرێوەبەری گشتی :

مامۆستای بەڕێزمان مامۆستا عبدالمجید لە باوەڕەدام نەبوونی شتێکی بنەڕەتی یان سەرچاوەیەك کە هەبێت وەك کۆکەرەوەیەکی گەورەی هاوبەش بێت بۆ وێنە زمانی قورئانی پیرۆز سەبارەت بە زمانی عەرەبی لە زمانی کوردی‌دا شتێکی ئاوا نی‌یە تاوەکوو بنەڕەتێك بێت لە هەموو شتێکدا پەیوەندی‌ی بەم زمانەوە هەبێت پشتی پێ ببەسترێت چونکە دەبینین سەبارەت بە زمانی عەرەبی ڕۆشنبیرە عەرەبەکان کە لە سەر شتێك ڕێك ناکەون پەیوەندی‌ی بەزمانەوە هەبێت بۆ قورئانی پیرۆز دەگەڕێنەوە کە سەرچاوەیەو ئەوەیە ڕۆشنبیری‌و ئەدەبی لە هەموو وڵاتانی عەرەبدا بە جیاوازی‌و فراوانی دووری‌یان لەیەکەوە یەك خست لەگەڵ ئەوەی بەربەستی جوگرافیش لە نێوانیاندا هەیە، بەڵام گەلی کوردمان وەك لەو باوەڕەدام ئەم جۆرە شتەی نی‌یە هەروەها گەلانی تر کە چەندین شێوە زمانیان هەیەو ئەمەیش بە ڕێژەی ئێمەوە جۆرە تەنگی‌یەك نی‌یە بەڵکوو حەز دەکەم بپرسم پاشە ڕۆژی زمانی کوردی‌ی خۆشەویستمان چۆن‌دەبینیت بەتایبەتی ئێمە لە وڵاتێکی خۆشەویست لە عیراقی مەزنماندا دەژین لە ژێر سایەی سەرکردایەتی‌ی سەرەکی تێکۆشەرماندا هاوڕێ صدام حسین کە زۆر بەتەنگی کەلەپوورو زمانو مێژووو هونەری ڕەسەنماوە دێت ، چۆن ئەم زمانە دەبینن زمانی پاڵەوانان وەك لە مێژوودا ناسراوە بە زمانی کورد ، لەو باوەڕەشدام دەزانن‌و زۆر لە ڕۆشنبیران دەزانن زمانی فارسی بە زۆربەی زۆریدا لە زمانی کوردی‌یەوە وەرگیراوە یان پشت بە زمانی کوردی دەبەستێت‌و ئێمە لە شارستانیەت‌و مێژوودا لە ئەوان دێرین ترین. لەمەیش‌دا لە ڕاستی لانادەین‌و غەدر لە مێژوو ناکەین۔ چونکە کاتێك ئێمە قەوارەی خۆمان هەبوو پێش ئەوانیش شارستانیەتمان هەبوو ئەوان لە دەواردا دەژیان‌و چەند خێڵێکی پەرت‌و بڵاو بوون‌و ئێمە ئەمڕۆ لە عیراق دا ئاسۆی پەرەسەندنی ئەدەب‌و ڕۆشنبیری‌و کەلەپوورو هونەری کوردی پەرەی سەندووەو ئاشکرایەو هەموو دەرگایەکیان بۆ خراونەتە سەر پشت ، ئەوی چۆن پاشە ڕۆژی ئەم زمانە زمانە خۆشەویستەکەمان ، زمانی کورد ، زمانی پاڵەوانان دەبینن ؟!

وەڵام :

بەڕێز مامۆستا جەلالی لەو باوەڕەدام کە دەتوانین وەڵامی ئەم پرسیارانە بدەینەوە لە چوار چێوەی ئەو پرسیارانەوە کە فەرمووتان چونکە پرسیارەکان خۆیان وەڵامی خۆیانیان تێدایە بەڵام ئەوەی پەیوەندی‌ی بە قورئانەوە هەیە کە برا عەرەبەکان قورئانێکیان هەیە لە کاتی ناکۆکی‌دا بۆی دەگەڕێنەوە کە ئەوە وای لە زمانی عەرەبی کردووە یەکگرتوو بێت بەڵام کوردەکان کتێبێکی وای پیرۆزیان نی‌یە بۆی بگەڕێنەوە بەڵام ڕاستی‌یەك هەیە ئەویش ئەوەیە کە نەتەوەکان لە دەوری دوو دروشم کۆ دەبنەوە یان ئایینی یان نەتەوەیی ئەوەبوو عەرەبەکان لە دەوری نەتەوە کۆدەبوونەوە بەر لە ئایینی لە سەرەتاوە وەك عەرەب‌و لایەنگرتن‌و پەرستنی عەرەبایەتی ئەگەر چی وەك خێڵ بەیەك دەگەیشتن‌و قەوارەیان لەسەر [illegible]ت‌و نەستی نەتەوەیی پێك هاتبوو کە ئایینیش [illegible] هێزێکی ئایینی نەتەوەیی خستە پاڵ• بەڵام کوردەکان ئەوە بەسە کە هەست‌و نەستێکی نەتەوەیی‌یان هەیە ئەم هەست‌و نەستە نەتەوەیی‌یە وەك بازوویەکی بەهێز وایە کۆیان دەکاتەوەو حوکمێکی بەهێزیان دەبێت ناڵێم وەك بەهێزی‌ی قورئان بەڵام وەك پەناگەیەك بۆ کوردەکان لە پاشەڕۆژدا ئەویش بەزۆری‌ی فەرهەنگ‌و مەعجەم لە جیاتی‌ی قورئان بۆ مەعجەم بگەڕێنەوە کە خۆمان دایان دەنێین یان دەزگاو دامەزرگەکانی تر دایان دەنێن کە فەرهەنگەکان زۆر بوون‌مو فرەدەکان یەك دەگرن‌و بۆ ئێمە دەبنە پەناگەیەك لە ناکۆکی‌یە زمانەوانی‌یەکانماندا پەنایان بۆ دەبەین •

بەرێز بەرێوەبەری گشتی :

مامۆستا بۆ هەمان پرسیار دەگەڕێینەوەو دەڵێین پاشە ڕۆژی زمانی کوردیمان لە عیراقدا عیراقی شۆڕش ، چۆن دەبینن ؟!

وەڵام :

بەخوا مامۆستا من لەو باوەڕەدام لایەنێکی گەورەی ئەم لێپرسراوێتی‌یە دەکەوێتە ئەستۆی ئەم دەزگایەو دەزگا کوردی‌یەکانی ترەوە • چونکە پاشە ڕۆژی زمانی کوردی ئەگەر پشت بە ڕاستی ببەستین هەر لە کۆنەوە کە خەڵکی بەم زمانە قسە دەکەن بڵاو بووەتەوە • ئێمە دەمانەوێت وەڵامی ئەم ڕاستی‌یە بدەینەوە شتێك بڵێین خەڵك‌و خوا قسەیان پێ نەکردبێت • بۆ وێنە ئەم دەزگایە ناتوانێت شتێکی

بڕوانە ل : ١٠

هەڵبژاردەی هاوکاری

باڵندەکانیش کۆچیان کرد

ئەلقەی پێنجەم

نووسینی : یەشار کەمال

احمد محمد اسماعیل کردوویەکی بە کوردی

« ناکڕن •• کەس پەلەوەر ئازاد ناکات •• دوێنێ سەر تا خوار شار گەڕام ، بەندەی خوایەك نەبوو پەلەوەرێکم لێ بکڕێو بەرەڵلای کات ، ئەم خەڵکە گۆڕاون ، دین‌و ئیمان‌و کتێبیان لە لا هەڵگیراوە ••• »

سەمیح تووڕە بوو بوو ، دەمارەکانی ملی ڕەپ وەستابوون ، دەتکووت خەڵکە بێ دین‌و ئیمانەکەی ئەستەموول لە پێشیدایەو دەیەوێ لە گەڵیانا بە شەڕ بێت • دەستی دەتوقاند ، دەمار گیر دەبوو ، لە خۆی دەر دەچوو ، قسەی دەکرد ، هاواری دەکرد •••

«تۆ تەماشاکە کاکە •• تەماشای پێکانم بکە •• تەماشاکە چۆن پەنماوە تەماشاکە کاکە دوێنێ لە بەیانییەوە تاکو ئێوارێ قوژین‌و پێچو پەنای ئەستەموول تەما تەگەڕێم • بۆچی کەسێك هەبوو ، تاقە بەندەیەکی خوا ، یەکێ یەکێ ، تاقە بەندەیەکی خوا هەبوو جەننەت‌و ئاخرەتی لە بیربێ ، دەستیان نەبرد چەند فرۆشیك بدەن تا پەلەوەرێك ئازاد بکەن ئەم ئەستەموولە بووە بە گاور ، گاورسانییە ، گاور ، هەموویان گاورن کاکە •• تۆ تەماشای ئەم پەلەوەرانە بکە کاکە •• جاران •• پێنج ساڵ پێش پێش ئێستا باوکم ڕۆژی هەزار دانە پەلەوەری دەفرۆشت • هەزارو پێنج‌سەد لیرەی دەست دەکەوت•• تۆ تەماشای پێم بکە ••• » •

ڕۆیشت قەفەسێ گەورەی تا دەم پڕ لە پەلەوەری بەزریوەو جریو هێنا •

«تەماشاکە کاکە • توخوا ئەگەر تەماشا تەکەیت چ پەلەوەرێکی جوانن وانییە ؟ • ئەوەی تۆزقاڵی ڕەحمی هەبێ ، خۆی بە موسڵمان دابنێ ، ئایندار بێ ، ئەوەی کەمێ ترسی خوای لە دڵا بێ •• ناکات دانەیە •• دوو •• سێ •• چل بکڕێت‌و بەرەڵلایان بکات ؟ ئەم پەلەوە •

بچووکانە چی گوناهێکیان کردووە کە بەم جۆرە تەپێنراونەتە قەفەسەوەو کە دەبێنن حاڵیان ئا ئەمەیەو بەریشی نادەن ئیتر چۆن خوا •••• تۆ تەماشای حاڵی ئەم بێ زەواڵانە بکە • تەماشاکە چۆن بۆ دەرچوون پەلە قاژێ دەکەن • تەماشا تەماشا ، دڵ چۆن ئۆقرە دەگرێت ؟ • هەموو ڕۆژێ پێنج شەشیان لە ناو قەفەسەکەدا مردار دەبنەوە •

خۆ ئێمە ئەم بەسزمانانە ناگرین تا سزایان بدەین قورگی پڕ بوو بوو لە گریان ، دەنگی باش دەرنەدەچوو ، ڕوومەتی کرژ بووبووەوە ئەوەندەی نەمابوو داکورکێنێ ••

« سەرێکیش لە مەل بازەکانی ئەمین ئوێنی‌و بازاری گوڵان بدەن ••• »

خەیری ووتی « بردمان •• ئەو پەلەوەر فرۆشە گەڕۆکانە ••

ئەو ئاڵچاغانە ، ئەو فێڵبازە بێ ئابڕووانە ، هەر پەلەوەری دە قرۆشیان دا ، تۆ قەت بینیوتە پەلەوەرێ دە قروش بێت •• دەقروش پارەیە ؟ •

منیش ئەمەم پێ ناخۆش بووو هەر لە خۆمەوە تووڕە بووم :

« ئای بێ ئابڕوانە »

درێژەکە بە ڕاکردن هات :

« سێ ڕۆژ پێش ئێستا دوو قەفەسی پڕم بۆ ئەمین ئوینی برد • کابرایەکی ریش درێژم لێ پەیدا بوو ئەوەنەی نەمابوو بمکوژێ ، من پیاوی تووڕەی وام قەت نەدیوە • تێلایەکی بەدەستەوە بوو •• وا تووڕە بووبوو دەتگووت گای مەیدانە • تووڕە بوونێکی خراپ • دوام کەوت • من قەفەسەکانم لە باوەش گرتبوو ئەویش تێلاکەی لێ بادەدام ، دوو جار بە چوار تەرەق پارکەکە هێنامی‌و بردمی • ڕام نەکردیایە دەرچوونم نەبوو ، ریشی تەتەڵەی دەکرد لێوی دەکروشت ، هەر وەك مردن شالاوی بۆ دەهێنام • قەیتاکا خۆم دەزانم چی پێ دەکەم •• کە قەفەسەکانم لەوێ دانان کابرای مل ئەستوریش تێلاکەی فڕێدا ، بۆڵە بۆڵێکی بۆ کرد ، لە ترسی ئەودا خۆم گەیاندە سەر پەیژەکانی پێش مزگەوتی تازە ، لەوێوە تەماشام دەکرد •

بە تەنیشت قەفەسەکانەوە دانشت ، دەستی بڵندکردەوە • نزیکەی نیو سەعات هەر ویردی خوێند ، ئینجا دەستی برد ، قەفەسەکەی کردەوە ، یەکە یەکە دەستی کردە بەرەڵلاکردنیان ، هەر پەلەوەرێکی ئازاد بکردایە ویردێکی بەسەرا دەخوێند ئینجا بەرەڵلای دەکرد بانگی نیوەڕۆی دەدا دوا پەلەوەری بەدەستەوە بوو ناوێك دەستی بەسەرا هێنا ، دوعای خوێند ، هەر خوێندی هەر خوێندی ، منیش هەر ئەوە نەمابوو شێت بم قسەم بۆ نەدەهات، وەخت نەبوو شێت بم • بمرم بینیم بە هەردوو پێی وا چووە سەر قەفەسەکان دایڕزان ••• قەفەسەکانی داڕزان • وردو خاشی کردن •

شێت بووم • ئاگرم تێبەربوو ••••• من گلێمەکەم ••••

گلێمەکە •• بە بۆنەی ئەو گلێمەوە دایکم هەردوو پێی لە قەفەرە ناو‌و لەبەیانییەوە تا ئێوارێ هەڵیواسیم •

گلێم •• گلێم ئەمما گلێم •• لەبەیانییەوە تا ئێوارە تەماشای نەقش‌و نیگاریم دەکرد ، نەخشی نەبوو ڕوح خرابووە بەری •

کە بە دیواردا هەڵمان واسیبوو تیشکی ڕۆژ لە پەنجەرەکەوە لێی دەدا جار جار با دەیشەکاندەوە وات دەزانی نەخشەکانی دەفڕن •

•• ئا ئەو گلێمە •

« گلێمی چی درێژ ؟ »

« هین •• ئا گلێمەکە » چەند جارێ تفی قوتدا • دووبارە ووتی :

هین هێن کاکە

خەیری ووتی «شەرم دەکات» •

«لە چی ؟ •»

خەیری تەماشایەکی درێژی کرد ، درێژ لێوی دەلەرزا ، ڕەنگی زەرد هەڵگەڕابوو ، قسەی بۆ نەدەکرا •

سمیح ووتی « خۆزی وا نەبوایەو •••• درێژیش ئەم کارەی نەکردایە •• »

«کام کار ؟ »

خیری ووتی « ئەوکارەکە ••• چاکمان نەکرد•• »

لە پڕێکا درێژ خۆی ئامادە کرد ، ملی بۆ درێژ کردەوەو هاتە پێشەوە بە دەنگێك هەر لە فیکە کێشان دەچوو :

« فرۆشتم »

سمیح خۆی بردە ناوەوەو ووتی «فرۆشتی» • لەم کاتەدا رووی لە خەم نشت بە دەنگێکی کەرخەوە دووبارە ووتی «فرۆشتمان »

« گلێمی دایکی بوو ، هی بوکێنی بوو ، ئەویشی کە بە بوکی لە ماڵی باوان دەرچوو دایکی ئەو گلێمەی پێ دابوو •

یادگارێکی بە نرخ بوو ••• »

« گلێمێکی جوان بوو » بە دەم هەناسە هەڵکێشانەوە تەماشای سمیحی کرد بە تووڕەییەوە ووتی

«ئەمەش لە ناو چاوانی تۆوەوە»

سمیح بەمە دەمار گرتی ، پێی تێك چوو ، چاوەکانی ئەبڵەق بوون «سەیرکە درێژ •• تووڕەم مەکە »

« تووڕەش بی لەمە زیاتر چی بکەی » وای ووت سارد بوەوە «کەوا منیشت کوشت چیت پێ دەبڕێ»

خەیری ووتی « چی دەبێ •• ئەو ئافرەتە بەسزمانەش لە تۆی جێگادا کەوتووە •• کێ دەڵێ ئێستا نەمردووە •• »

سەمیح بەدەنگێکی پڕ خۆشەویستی‌و باوەڕ بە خۆبوونێکەوە ووتی

« دەیکوژم دەیکوژم •• هەر دەیکوژم‌و گلێمەکەی پورە زارای لێ دەسێنمەوە » وەك داوای یارمەتیم لێ بکات تەماشای کردم « وەری دەگرمەوە وانییە کاکە ؟ »

ووتم « وایە سمیح گلێمەکە دەگێڕێتەوە »

سمیح ووتی « یادگارە •• یادگار دەفرۆشرێ؟ ئەوکاتە درێژ پێی نەووتین ئەمە یادگارە تاکو ئێمەش •• »

• ماویەتی •

Institut Kurde de Paris

بەرێز پارێزگاری هەولێر :

دەیان هەزار هاوڵاتی کورد لە پارێزگای هەولێر خۆیان لە ریزی جەنگاوەراندا ناونووس دەکەن

● خەڵکی چۆمانو حاجی ئۆمەرانو ناوچەسنووریەکان قەڵغانی پۆڵایینی سنووری عیراقی مەزنن ٠٠٠

● کوردستان هەمیشە گۆڕستانی داگیرکەرانەو شیری دەستی سەرکردەی گەورە صدام حسینە ٠٠٠

لەو رۆژەوە کەرژێمی گەندەڵی خومەینی دەستی کردۆتە پەلاماردانی سنوورەکانی وڵاتی عیراقی سەربلندمان لە ناوچەی کوردستانەوە٠٠٠ لەو رۆژەوە خەڵکی ئەو ناوچانە زیاتر لە هەموو وەختێکی تر کەوتوونەتە خۆبۆ پاراستنی شەرەفی خاك وڵات ٠٠ لەم بارەیەوە بەرێز مامۆستا یحیی جاف پارێزگاری هەولێر بۆ پەیامنێری هاوکاری قسەی کردو وتی :

– رژێمی خومەینی بەکری گیراو، ئەمجارە ویستی خۆی لە سنووری کوردستانەوە تاقی بکاتەوەو بە یارمەتی هەندێ لە خائینان ، پەلاماری سنوورەکانمانیدا لە ناوچەی حاجی ئۆمەرانەوە ، بەڵام ئەمجارەش خومەینی دەبەنگ سەری خۆی لە دیواری پۆڵایینی عیراق داو دارو بەردی ئەو چیایانەی لێ بوو بە ئاگرو ، خەڵکی چۆمانو حاجی ئۆمەرانو هەموو گوندەکانی ئەو ناوچەیە شان بەشانی سوپای ئازاو دلێرمان چوون بە گژ رەوە گورگەکانی خومەینیداو دیسانەوە گەلەکەمان دووپاتی کردەوە ، کە هێز نیە سنووری عیراق بشکێنێ ، دیسان دووپاتی کردەوە کە ئەم کاغەزەی خومەینیش کاغەزێکو یاری یەکی بەدفەڕو دۆڕاوەو ، کوردستان هەمیشە گۆڕستانی داگیرکەرانەو ، خەڵکی کوردستان عیراق شیری تیژی دەستی رۆڵەی تێکۆشەرو سەرکردەی گەورە صدام حسینن ٠

● باشە مامۆستا باری ئێستا لە جەبهەی حاجی ئۆمەران چۆنەو مەسەلەی خۆ ناونووس کردن لە ریزی جەنگاوەراندا گەیشتە کوێ ؟

– بەرەی جەنگ لە ناوچەی حاجی ئۆمەران ٠٠ بەرەی خۆراگرتنو نەبەزینو سەربەرزی هەموو خەڵکی عیراقە ، سوپای دلێرمان لەگەڵ رۆڵەکانی گەلی کوردمان وەکو شوورەی پۆڵاراوستاونو هەرگیز رێگە نادەن دوژمن ئۆقرە بگرێو٠٠٠ حالی حازر بە دەیان هەزار هاووڵاتی کوردمان هەر لە حاجی ئۆمەرانەوە تاوەکو مەخمور لە پارێزگەکەماندا ناوی خۆیان ریزی جەنگاوەراندا تۆمار کردوەو ، ئامادەن هەر چ وەختێ سەرکردایەتی سیاسی فەرمان بدا چەکی پاراستنی خاکی شیرینی وڵات بکەنە شان ٠٠ جگە لەمەش ئێستا بە هەزاران دۆڵو شیوەکانی ناوچەی حاجی ئۆمەراندا لەگەڵ جەنگاوەرانی سوپای دلێرمان ئێشکی سەربەرزی نیشتمان دەگرنو، پەنجەیان لە پیلکەی تفەنگە بۆ تێکشکاندنی هەموو جوڵانەوەیەکی دوژمننو ، داواش لە هەموو هاووڵاتیان کراوە کە لە جاران چاوکراوەتر بنو ، درێغی لە هیچ شتێك نەکەن بۆ سەرخستنی ویستو ئیرادەی گەلەکەمانو گۆڕکردنی پیلانی دوژمنان ٠

● بە بۆنەی تێپەڕبوونی سێ ساڵ بەسەر جەنگی رەواماندا ، چ نەخشەیەکتان بۆ چالاکی جەماوەری خەڵكو رێکخراوە میللیو پیشەیی یەکان لەم پارێزگایە داناوە ؟

– بەم بۆنەیەوە لە شارو قەزاو ناحیەکانی پارێزگای هەولێر گەلێ چالاکی گەورە ئەکرێو ، نەخشەیەکی فراوان بۆ ئەم مەبەستەدانراوەو ، هەموو رێکخراوو یەکێتیو نەقابەکانو دەزگارەسمیەکانی دەوڵەت تیابەشداری دەکەن ، ئەم بۆنە پیرۆزە دەکەینە فیستەڤاڵێك بۆ دووپات کردنەوەی دڵسۆزیو وەفاداری گەلی کوردمان لەم ناوچەیە بۆ سەرەکی خۆشەویستو گەورەمان صدام حسین ٠

● پرۆژەکانی ئاوەدانی لە هەولێرو پاش سێ ساڵ جەنگ چۆن دەڕواو ئایا دەتوانن وێنەیەکی ئەم لایەنەی هەولێرمان بۆ بکێشن ؟

– لە سایەی گرنگی پێدانو بشتگیری کردنی تەواوی سەرکردایەتی حزبو شۆرشەوە ، هەولێر رۆژ لەدوای رۆژ لە پێشکەوتندایەو، ساڵانی جەنگ کارێکی ئەوتۆی نەکردۆتە سەر ئیرادەی بنیات نانو دروست کردن ٠٠ پرۆژەکانی ئاوی خواردنەوەو زێرابو کارەباو دروست کردنی قوتابخانەو باخچەی منداڵانو دروست کردنی رێگاو بان بەردەوامەو ، بە هەزاران پارچە زەوی بەسەر هاووڵاتیاندا دابەش کراوەو، دەرگاری پارێزگاتی کراوەتەوە بۆ گوێ گرتن لە هەموو کێشەو گیروگرفتێکی هاووڵاتیان ٠٠٠ ئێمە بڕوای تەواومان بە هاوکاری هاووڵاتیان هەیە لە گەڵماندا لە رێگای سەرختنی هەموو هەوڵێك بۆ پێشخستنی کاروبارو گوزەرانی خەڵکی لەم شارەداو ، دواش کراوەکە هەمیشە لە رادەی مەسئولیەتدا بن ویاریدەی دەزگاکانمان بدەن ٠

– لقی دەزگا لەهەولێر –

رووناکی

بەشی خۆم بۆ خۆم هی تۆش ئەخۆم !

لەم رۆژنەدا رەفسەنجانی لە وتارێکیدا مەبەستێکی سەیری باس کرد ئەویش ئەوەبو وتی، **«ئێمە ئەگەر بێتو ئۆتۆنۆمی بدەین بەکوردەکانی ئێران ، پاش ئەوان بلوجەکان وەتورکەکان وەتورکمانیەکان وەعەرەبەکانیش داوای ئەومافە ئەکەن ، جائەگەر ئۆتۆنۆمی بدەینە ئەوانیش ئێمە چیمان بۆئەمێنێتەوە » منیش کەئەم وتارەم بیست خێرا ئەو سەرگوزەشتەم هاتەوەیاد کە ، لەمەلایێکی عەجەم رووی داوە وەلەناوخۆیانا دەماودەم ئەیگێڕنەوە ، کەئەڵێن ٠**

جارێکیان لە کۆلکەشارێکا پیاوێکی دەوڵەمەند ئەڕوات بۆ سەفەرێکی دوورودرێژ ، بڕێ »نەقدینە«ی ئەبێت ئەیبات لەماڵی ماموستای شار ، کە بە مرۆڤێکی سادەو بێ ئازار بەناوبوە ، بەئەمانەت دای ئەنێت ، وەخۆی ئەڕوات ماوەیێکی پێ ئەچی مەلای عەجەم دەستێ لەکیسەکەئەدا سەیرئەکات هەموی پارەیە ئەمیش تەما ئەیگرێت دەس ئەکاتە کاسبی پێکردنو لێ خواردنی وە بەجارێ خۆیی لێ ئەگۆڕێت ، پاشان دەوڵەمەندە ئەگەڕێتەوەو ئەڕوات بۆلای « ئاخوند » واتە مەلای عەجەم ، وەداوای ئەمانەتەکەی ئەکاتەوە ئاخوند زۆر داگیروزویر ئەبێت لەلایێکیشەوە کابرا دەستڕویشتو وەعەشرەتدار ئەبێت «ئاخوند » ناتوانێ حاشا لەپارەکە بکات ناچار دەس ئەکات بەگریانو ئەڵێت ، تۆ ئەگەر پارەکەت بەریتەوە دەی ئیتر من چی بکەم ، !!!! جائیستە ئاخوندرەفسەنجانیش هەروەکو هاومەسلەکەی واتە ئاخوندەکە ئەڵێ ، ئەم کەمایەتیانەی ئێران هەرکام ئەمانەتەکەی خۆیان بەرنەوە **«واتە مافە رەواکانی خۆیان لەدەوڵەتی مەرکەزی وەرگرن »** ئێمە چیمان بۆئەمێنێتەوە ، وەکو ئەوەی لەکیسەی ئەو مافەکان ئەدرێن ٠

کاربەدەستانی ئەمڕوی ئێران لەباتی ئەوەی سەرنج بدەن بزانن ئایا ئەومافانەی کە ئەم گەلانە داوای ئەکەن رەوان یان نارەوا ، شەرعوقانون ئەیگرێتەوە یامنا ، یەکسەر لەپێشا خەمی بەشی خۆیانە وەئەگرین بۆبەش ، جائەوەتە کە چاوبرسی وتویەتی « **بەشی خۆم بۆخۆم لەهی تۆش ئەخۆم**» رەفسەنجانی نازانێ مافی رەوا ، جەنابی باهەرنەیدات خاوەن ماف بەزۆر لێی وەرئەگرێت ، بەراستی من کەگوێم لەم مەنطیقەو لەم چەشنی بیرلێ کردنەوەی کاربەدەستانی ئێرانبو بەزەییم بەوخەڵکەدا هاتەوە کە کەوتونەتە ژێردەستی ئەم دواکەوتوانە ٠

چوارساڵە گەلێکی حەوت هەشت ملیۆنی لەکوردستانی ئێرانا چەکی هەڵگرتوەو داوای مافی رەوای خۆی ئەکات ئێستە پاش چوارساڵ دەم نوقاندن وەکوشتارو وێران کاری، نوێنەری مەلایانی عەجەم کەهاتەوەزوان ئەمباوەڕە سەیرەی دەربڕی ٠

ئەم جۆرە کردەوانەتە بۆمان دەرئەخەن کە کەللەی فەرماندەرانی رژیمی « ئاخوندیسم » بۆجێ نشینی کورش وەزیندوکردنەوەی ئیمپراتۆریەتی فارسی کۆن لێ ئەدات ٠

وە وشەی ئیسلام تەنها بەناوی ئامرازێکەوە بۆگەیشتن بەو ئاواتو ئامانجەیە بەکارئەبرێت ، رەفسەنجانی وادیارە بەتەمای ئیمپراتوریەتی ئیسلامی بوە کەسەرێکی لەئەفریقا بێتو ئەوسەرەکەشی لەچین ، ئیستە کوردو کەمایەتیەکانی تری ناوخۆ چۆن بدەن لەذەوقی وە لێی تێک دەن ٠

بەڵام ، ئاوەز وەمەنطیق وەسەرگوزەشت و **«تەجروبە» وامان پێ ئەڵین ، «کە» چۆن گەلی نەبەزی عێراق ئاواتی ئیمپراتۆریەتی ٠ خومەینی گوڕکرد وەبۆهەتاهەتایە کردیە خەوو خەیالو ئەفسانە بۆیان ،**

هەربەوچەشنەش گەلانی ناوئێران ئیپپراتۆریەتو دیکتاتوریەتی ناوئیرانیش ئەکەنە خەوو ئەفسانە لەرژیمی ئاخوندیسم » دەبا رەفسەنجانیش هەر لەورگی بداتو بۆ بەشەکەمەکەی خۆی بگریت تادەستی رۆژگار ژێریان ئەکات ٠

ا٠ن٠ دڵسوز

شانۆگەریا گازیەك ژ کاوە ل دهۆکێ

ل رۆژا دووشەمبی ریکەفتا ١٩٨٣/٨/٢٢و ل سعەت حەفتێ ئێڤاری ٠٠ شانوگەریا «گازیەك ژ کاوەی» هاتە پێش کێش کرن ٠

ژ بەر هندێ کو ئەڤە دەمەکێ درێژ بو ئاسویا شانوێ ل دهوکێ ڤ دویر کەتبو ، لەوا هولا د چالاکیا خویندنگەرێ پر ببو ژ ئەڤیندارێن شانوێ ٠ ئەڤ شانوگەریە ژ چالاکیێن ئێکەتیا گشتی یا لاوێت عیراقێ ل دهوکێ بو ، ئو ژ کارێن تیپا شانووا بزاڤ بو ژ نڤیسینا برادەر (عبداللە اسماعیل) و دەرهێنانا (ئازاد عبدالله) ی ٠ ل بەری دەست پێ کرنا شانوکەرێ ، گوتنا تیپا بزاڤ هاتە خویندن ئەو ژی ئەڤە بوو : «ئەز دەهاك ؟ ! کاوە ؟ ! شورەش ؟ ! ئەرێ ئەڤ تشتە هەمی راستن ؟ کی پێ رابویە دژی کێ ؟ هەتا نهو ئەڤ تشتە یێ شێلی یە و هەر ملەتەکێ رۆژهەلاتی بو خو د دانیت ٠

مللەتێ کورد ژی کو ئێکە ژ وان مللەتا ، ب بال خوڤە د کێشیت ٠ مەرەما مە ئەو نینە ئەم ڤی تشتی دیارکەین ، لێ مە دڤێت ئەم چاکێی و خرابیێ ئاشکەرا کەین و خویا کەین کو سەرکەفتنا دنێکەتیێ دا دژی هەر نەیارەکێ بیت » ٠

ئو ئەڤ شانوگەریە د هاتە پێك ئینان ژ چواردە کەسان: ئەژدەهاك – وەزیر – کاوە – دوو نوبەدار – جەلاد – گزیر – حەکیمێ قەسرێ – حەکیمێ پیر – ئو پێنج زەلام ٠٠ ئو ئەو برادەرێن ب دەورێن ڤێ شانوگەرێ رابوین ئەڤەبون: ئازاد عبدالله – دەرهێنەر و دانەرێ دیکوری و موسیقە و دەنگ ٠

رفعت رجب – هاریکارێ دەرهێنەری و دانەرێ جلکا
بایز عمر – رێڤەبەرێ شانوێ و روناهیێ
عماد مصطفی – رێڤەبەرێ بەرهەمی
لقمان طیب – ئیکسوار
شعبان عمر – ماکیاج

ئو ل دەمێ پێش کێش کرنا شانوگەرێ رێنامە ل سەر بینەرا هاتنە بەلافکرن دا کو هزرو بیرێن خۆ ل سەر دارێژن ، دا کو شانوگەری بهێتە هلسەنگاندن و تیب وجێ ژێ بگریت بۆ پاشە رۆژێ براستی ئەڤ شانوگەریە جهێ شانازیێ بو چونکو سکرێ ڤێ ئاڤێ ژ مێژە هاتبو گرتن و ئەم ژ تێهنادا فرقچی ببوین ، ئو هیڤی دارین ئەڤ کارێن هوسا د بەردەوام بن بۆ خزمەت کاریا هونەرو تورو روشەنبیریا کوردی ل دەڤەرا دهوکێ ٠٠

● لقی دهوك : رمضان عسی:

کۆڕێکی هونەری لە هەڵەبجە

لەم رۆژانەی پێشودا تیپی نواندی سەر بە مەلبەندی لاوانی هەڵەبجە کۆڕێکی هونەری بۆ هونەرمەند یاسین قادر بەرزنجی سازکرد کە تیایدا لێکۆڵینەوەیەکی بە ناونیشانی [هونەری شانۆودو لایەنی گرنگی شانۆی کوردی] پێشکەش کرد ٠

لە کۆڕەدا کە جەماوەرێکی زۆری روشنبیرانی شاری هەڵەبجە ئامادەبوون لە لایەن کاك کامەران ئەحمەد کە کۆڕەکەی بەرێوە دەبرد هونەرمەندی ناوبراوی بە میوانەکان ئاشناکردو پاشان خاوەن باس دەستی کرد بە پێشکەش کردنی بەرهەمەکەی کە بریتی بوو لە سەرەتایەك ئینجا باس کردنی شانۆ بەشێوەیەکی گشتی هەروەها گرنگی شانۆ لە ژیانی مرۆڤدا پاشان بەسەر کردنەوەی نوسەرانی شانۆگەری کوردی هەروەها باس کردنی هونەری نواندن لەگەڵ ئەکتەرو نواندنو ئەکتەری کورد

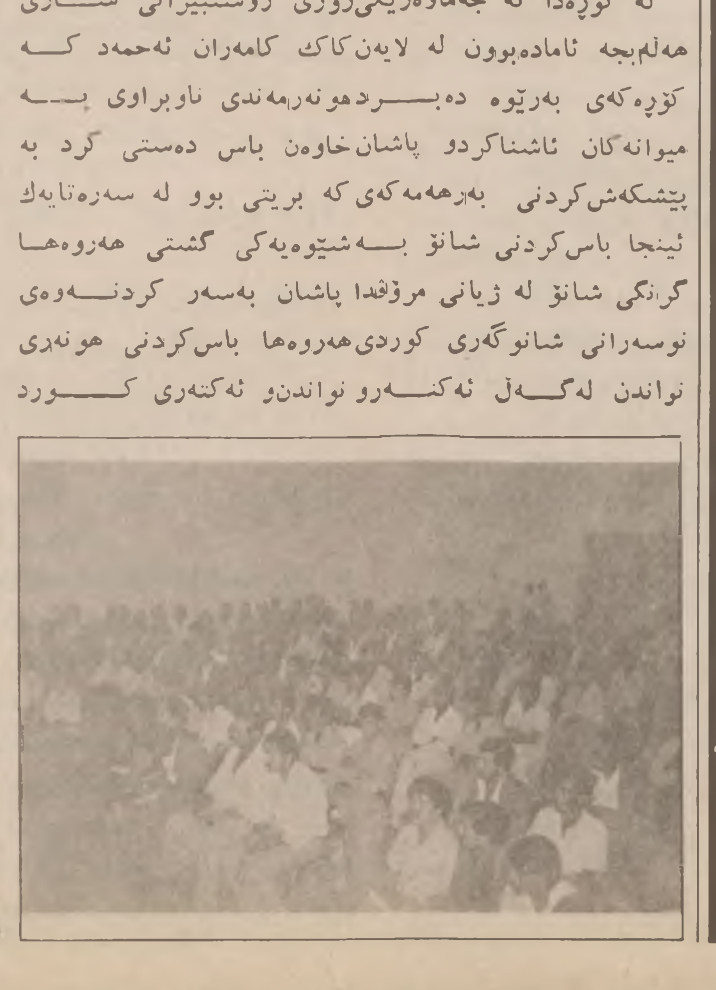

ئەوەی شایانی باسە خاوەن باس لە ئامادەکردنی باسەکەیدا دەیان سەرچاوەی بەسەرکردەوەو بە شێوەیەکی زانستیانەش رای خۆی سەبارەت بە مەسەلەی تێکستی شانۆیو شانۆگەری کوردیو ئەکتەری کورد دەربڕیو لە کۆتایی کۆڕەکەدا لە لایەن زمارەیەك لە میوانەکانەوە باری سەرنج دەرباری ئەم باسەی سەرەوە پێشکەش کرا ٠

فریا

Institut Kurde de Paris

سێ ساڵ سەرکەوتنی بەردەوام و بنیاتنانی پتەو

موکەڕەم ڕەشید تاڵەبانی

نیشتمانە خۆشەویستەکەمان، شوێنو جێگای باوباپیرانمان ، عیراقی سەربلندو سەربەرز ، عیراقی کوردوعەرەبو کەمایەتیی نەتەوەیی یەکانی تر ، عیراقی شارستانیەتو مێژوو ، نیشتمانی سەربەستیو ئازادیو دیموکراتیەتو سۆشیالیستی ، وڵاتی شیعرو پەخشانو هەستونەستی ووردو گەش ،وڵاتی مرۆڤی نوێی شۆڕشی ۱۷ی‌سی‌ی تەمووزی مەزن ، ئەوەسێ ساڵی ڕەبەقە دژی دڕندەترین دوژمنوڕەگەزپەرستترینوچەپەڵترینو نەزانترینو جادووگەرترین ڕژێم دەجەنگێت ، کە ڕژێمی خومەینیی جادووگەرو ڕەگەزپەرستو ئەڵقە لەگوێکانیەتی ۰

ئەوەبوو ، ئەم ڕژێمە گومانلێکراوە ، هەرکە تەختی شایەتیی لە تاراندا گرتەدەستو ، شۆڕشی گەلانی ئێرانی دزیو ، کۆماری شلۆقی بە ناو ئیسلامیی دامەزراند ، دەستی بە لێدانو سەرکوتکردنی گەلانو بزووتنەوە نیشتمانییەکانی ناوخۆی ئێران کردو ، دەستی بە چەوساندنەوەی هەموو گەلانی ئێران کردو ، بەمەیشەوە نەوەستا ،بەڵکوو گەیشتە ڕادەیەك خەریکی دەستتێوەردانی کاروباری ناوخۆی دراوسێکانی بوو، لەگەڵ ناردنی ئاژاوەو بشێوی بۆ ئەو دراوسێو وڵاتە دوورانەیش کە چەندین هەزار کیلۆمەتر لە تارانو قومەوە دوورن ، یەکێك لەو وڵاتانەیش کە ڕژێمی ڕق لەدڵو کۆنەپەرستی خومەینیو ، خودی خومەینی خۆی ، ویستیان دەست وەربدەنە کاروباری ناوخۆیەوەو خەونە چەپەڵەکانیان تێدا بهێننە دی ، نیشتمانی خۆشەویستمانە عیراقی نەبەزی خۆڕاگرتووی شۆڕشی نەمری ۱۷–۳۰ی تەمووزە بە سەرەکایەتیی سەرەکی تێکۆشەر هاوڕێ صدام حسین ۰

ئەوەبوو هەرکە ڕژێم کاروباری گرتە دەست ، دەستی بە هەڕەشەو گوڕەشەو ئاژاوە نانەوەو هاندانی ئەڵقە لە گوێکانی خۆی کرد ، کاری چەپەڵانە دژ بە عیراقو هاووڵاتیانی عیراق ئەنجام بدەن ، بەبێ جیاوازی لە نێوان ئەمەی عەرەبە یان ئەمەی کوردە ، مەبەستیان هەموو گەلی عیراق بوو ۰

بۆ ئەم مەبەستە چەپەڵەشیان دەستیان بە جمو جوڵو بۆردمانکردنو تەقەکردن لە گوندو شارو دەزگا ئابووریەکانی سەر سنوورمان کردو ، لە شاری خانەقینو مەندەلیو زرباطیەو بەسرە ، بوون بە هۆی شەهیدبوونی چەندین هاووڵاتیو وێرانکردنی چەندین دەزگای ئابووریو ، لە چواری ئەیلوولی ساڵی ۱۹۸۰دا ، ئەو شارانەیان بۆردمانکردو ، لە ڕۆژانی دواتریشدا ئاسمانی ئێرانیان لە بەردەم هاتو چۆی فڕۆکەدا بەستو شەتولعەرەبیان داخست ، کە ئەوەیان دەگەیاند ئەم ڕژێمە نیازێکی خراپی هەیەو ، بە زمانی لێپرسراوانی ڕژێمیشەوە ئەوەیان ڕادەگەیاند کە ئەگەر سوپای ئێران کەوتە ڕێ ئەوا تا بەغدا ڕاناوەستێت ، بەڵام عیراق لە بەردەم ئەم ڕەفتارو جمو جوڵە گومانلێکراوانەدا ڕانەوەستا ، ئەوەبوو سوپای مەزنی عیراق لە ۲۲ی ئەیلوولی ساڵی ۱۹۸۰دا ، بازووی هیمەتی لێهەڵکرد ، پێش ئەوەیش چەند پارچە زەویی زەوتکراوی لە چنگی ڕەگەزپەرستەکان دەرکردو ، توانیی بچێتە ناو قووڵایی خاکی دوژمنەوەو ، بگاتە چەندین شارو شارۆچکەی ئێرانو چەندین شاری تریش بکەوێتە بەردەم ئاگری ئەم سوپا مەزنەوە ۰

لەگەڵ ئەوەیشدا ، هەر لە یەکەمین ڕۆژی جەنگەوە ، عیراق بە زمانی سەرەکی فەرماندەوە صدام حسین داوای ئاشتیو ڕاگرتنی جەنگو گفتو گۆکردنی کردو لەم بوارەیشدا چەندین هەوڵی ناوبژیکردنو ڕاگرتنی جەنگ لە لایەن ڕێکخراوی نێودەوڵەتیو چەندین لایەنی ترەوە دران، بەڵام هەموو جارێك کاربەدەستە ڕەگەزپەرستو داخ لە دڵەکانی قومو تاران دەبوونە تەگەرەو کۆسپیان لە ڕێگەی ئەو هەوڵانەدا .. قوتدەکردەوە!!

لە نیاز پاکیشەوە ،عیراق هێزە چەکدارەکانی خۆی لە قووڵایی خاکی ئێران کێشایەوە ، بۆ ئەوەی بیانووی ئەوتۆ بە دەستی کاربەدەستانی ئێرانەوە نەمێنێتو لە بواری نێودەوڵەتیشدا ڕێگەیان پێنەدرێت ، درۆو دەلەسە پێکەوە بنێن ، کەچی ئەو کاربەدەستە نەزانانە فەرمانیان بە سوپای ئێرانو پاسدارانی خومەینیی ڕەگەزپەرست دا، هێرش بهێننە سەر خاکی عیراقو ،لە ڕادیۆ شڕەکەی تارانەوە ڕایاندەگەیاند کە فلان شارو فلان شار داگیر دەکەنو ئەوەندەیان نەماوە بگەنە بەغدا ، بەڵام کە دەهاتنە سەر سنوور سوپای مەزنی عیراقو شووڕەی پۆڵایینی نیشتمان چاوەڕوانیان دەکردن ، لە دۆزەخی ئاگریندا دەیانسووتاندنو پەندێکی ئەوتۆیان پێدەدان هەرگیز لەبیریان نەچێتەوە ۰

لە ماوەی ۲۰ی حوزەیرانی ساڵی ۱۹۸۲وە تاوەکوو مانگی ئابی ۱۹۸۳ چەندین هێرشیان لە ڕۆژهەڵاتی بەسرەو میسانو نەککەو طیبو مەندەلیو زرباطیەو حاجی ئۆمەرانەوە کرد ، بەڵام لەم هێرشانەیاندا ، هیچ هیواو ئاواتێکیان بەدی نەهاتو بە زیانی زۆرتری سەرو ماڵیو مەعنەویەوە گەڕانەوە ، عیراق توانی بە دەستێکی بەهێزی سوپای قارەمانی گەلی عیراقو بە پشتیوانی گەلی هۆشیار ، سنووری نیشتمان بپارێزێتو ، بەو دەستەکەی تریشی بنیات بنێت ۰

لە ماوەی ئەم سێ ساڵەی جەنگەدا، عیراق بە دەستێکی جەنگاوەو بەو دەستەکەیشی بنیانی ناوخۆی ناوەو، لە بواری پرۆژەو خزمەتگوزاریدا ، چەندین وێنەی مەزنمان بەرچاو دەکەوێت ، کە دێیتە شاری بەغدای پایتەخت چەندین ڕێگاوبانی نوێو ئەپارلمانو گەرەکی نوێو پرۆژەی خزمەتگوزاریی هەمە چەشنەت بەرچاو دەکەوێت ، کە بە شایەدیی ئەو بێگانانەی سەر لە وڵات دەدەن ،ئەمە شتێکی سەرسوڕهێنەرە ، بەڵام بە لای عیراقییەکانەوە سەرسوڕهێنەر نییە ، چونکە بە وورەیەکی بەرزو بێوێنەوە کار دەکەنو ، بۆجیهان دەیچەسپێنن کە شیاوی ئەوەن بە پاڵەوانانی ئەم سەدەیە ناوببرێن ۰

شارەکانی تری نیشتمانیش ، بەرگی نوێی شارستانیەتو خانوو بەرەو ئەپارلمانو ڕێگاوبانی تازەیان لەبەر کردووەو بە دەستێك بنیات دەنێنو بەو دەستەکەیش دەجەنگێن ۰

ئەم سێ ساڵی جەنگەیش ، ئەوەی بۆ دوژمنانی عیراق چەسپاند کە توانای ئەوەیان نییە ، جەنگ لەگەڵ عیراقدا ببەنەوە.، چونکە عیراق بە بیروباوەڕ دەجەنگێتو، لەسەر خاكو ئاوو ئاسمانی خۆیو لەسەر هەقی خۆی دەجەنگێتو ، هەر کەسێکیش لەسەر هەق بجەنگێت ، ئەوا هەر ئەو سەردەکەوێت ۰

لەم جەنگەیشدا ، چەند درێژە بکێشێت ، سەرکەوتن هەر بۆ عیراق دەنووسرێت، چونکە عیراق بە سەرەکایەتیی سەرەکی داناو تێگەیشتوو هاوڕێ صدام حسینو بە پشتیوانی گەلو سوپاو دلێرانی نیشتمان ، بە وورەی بەرزەوە دەجەنگێتو بە وورەی بەرزیشەوە ناوخۆ بنیات دەنێتو ، ئابووریو یەکێتیی نیشتمانی پتەوو بە هێزنو ، هەموو کەیش تێکرا لەگەڵ شۆڕشی ۱۷–۳۰ی تەمووزی مەزندان ، چی شۆڕشکیش گەل پشتگیریی بکات هەمیشە هەر سەردەکەوێت ۰

پەیامێک بۆ دایکی نیشتمان

« شفیق محمود جاف »

بگۆڕە ئاوی دەریاکەت
و
ڕاپەڕە
ئەو کاتەهات زەوی
دەریا بلەرزێنێ
هەروا منیش رووکەمە
دەریای چەوتو
چێڵ
ڕێگەی ڕاستیی پێ
پیشاندەم
بگۆڕم ڕەنگی زەردی
ئێزگەکان ۰۰
بگۆڕم لێڵیی تیشکی
ئەستێرەکان ۰۰۰
بگۆڕم لەنێو دەرونا
وەرزەکانی زەوی
و
شەپۆل
بۆنەمانی هەستی
بێسودی و
نەبەخشین ۰۰
لەسەر لوتکەی شاخ ۰
و
لە نێوان هەرد
و
دەشت و
دۆڵ
بگۆڕ ئاوی چاوانت
بەدڵۆپی شەونمی
بەرەبەیانان
بەتاواتی بێگەردی
دڵسۆزی لاوان

* * *

بگۆڕە ئاوی سەرچاوەت
تینومە
ئاوێکم ئەوێ لەهەوری
ئاسمانی ئەم
سەردەمە ۰۰
بگۆڕە ئاوی چاوەکانت
گلێر کەوە
پاشماوەکانت
بۆوەرزی داهات
بۆکاتی پێگەیشتن
بە
ئاوات

* * *

لە ژێر سێبەری
بەهاری
داهات ۰۰

* * *

فرمێسکی نوێی
شادمانیم
هەڵگرتوە
بۆ سەرکەوتنی
مەزنی
داهات
لەگەڵ شنەبای
بەرەبەیانانا
دەلاوێنن
خەو دەبینن
بە جەژنی سەرکەوتنی
داهات

هەواڵێکی ناشاری

شیعری
عبداللە پیرداود حیدر

ویستم ووشەی ناخم لە ڕووی کاغەزێکا
تۆمار بکەم
پێیان ووتم ۰۰۰۰۰ شیعر نوسین قەدەغەیە
هاوار کردن لە سەر شانۆش
بۆ تۆی ژیلەو تۆی جەربەزە قەدەغەیە
ئاو دێریو جۆگە هەڵبەستان
بۆ کێڵگەکان
یاخۆ دارە تینوەکان
تینوانی ئاو ، یاخۆ پەین قەدەغەیە
لە ناو ژووری بەندیخانەش
لە سەر سەرم هاواریان کرد :
لەم شارەدا
بارانو خۆر ، زەویو مرۆڤ نەکەیتە یارو هاوڕێکەت
ئەی بۆ نالێن ژیان بۆ تۆ قەدەغەیە ؟!
شەرم مەکەن دەوا بڵێن ۰۰۰۰ !!

* * *

لە نیوە شەو گوێم لە چرپەی
هەواڵێك بوو
گوایە شەم بۆ ژووری تاریم داگیرسێنن
پێیان ووتم ۰۰۰۰۰ تۆیان ئەوێ
شیعری شێوە قوڕی شل بێ
شیعری خەساو
بەسەر بەستی بیاننووسەو بیخوێنەوە
شانۆی بێ دەنگ ، شانۆی بێ ڕەنگ
کاسکەری هۆش لە گەڵ خەیاڵ
، شانۆی بێ دەنگ ۰۰۰۰ شعری خەساو
جوولەی بێ ناو ۰۰۰۰۰۰ کێڵگەی بێ ئاوەم بۆچی‌یە!!
ئەمجارەیان نەك هەر زمڕی
بۆڕیو نەڕی
هەی سەگی پیس
پتر لەمە ئەی چیت ئەوێ ؟
دوا قسە مەگەر بتەوێو یان نەتەوێ
هەموو شتێك با مافت بێ
تەنها داواو ڕەخنە نەبێ
ئەی کوانێ ماف ؟!
لای من ڕەخنە لە گەڵ داوا
یانی ژیان ۰۰۰۰۰ لەگەڵ هیوا

نەیەڵن خاکتان پێ شێل کەن

لە منداڵێکی عیراقەوە بۆ ئازادیخوازانی ئێران

نامۆزاکەم ۰۰۰۰
لە ئەشکەوتی بۆن دڕن دا
لە ڕەهێڵەو شەوە زەنگدا
کاتێ لە سەنگەرەکانا
لە ناو بەفرو ۰۰۰
شۆڕاوگەی خوێنی لاوانا
خۆتان بۆ دوژمن مت دابوو ۰

× × ×

لەو کاتەدا بیرم لە تۆ ئەکردەوە ،
بیرم لە سەمفۆنیای تەقینەوەی
باروود ئەکردەوە ۰۰۰۰۰

* * *

کاتێ هێرشتان برد ۰۰۰
(۱) (دبواندەرە)تان لەرزاند
ووتیان ۰۰۰ دوێنێ ۰۰۰
پێشمەرگەی ۰۰
لەناو سەنگەری تەنیایی
پرچی خۆری ئەهۆنیەوە

* * *

من ئێستاکەش
لە خەمەکانتا ناتلێمەوەو
کۆترێکی باڵە فرەم
چاوەڕوانم ۰۰۰
دوا هێرشێ ۰۰۰ بۆ سەر (سەقزو ئالوەتان)
کاول کردنی مۆڵگاو سەنگەرو تەویلەکانی
(شنۆ)و (سەردەشت)و (خانە)تان
تێ بپەڕێ ۰۰۰
تەنها پرچی خۆر۰۰۰۰و
ئەستێرەکان

* * *

خۆشەویستی
وەك پەپوولەی باڵ نەخشین
بدەنە شەقەی باڵ
بەرەو ئاسمانی شین

* * *

۱ – (دیواندەرە) قەزایەکە سەر بە سابلاغی کوردوستانی ئێران ۰

چەندین مۆڵگاو تەویلەی پاسدارو پەسیجی تێدایە ، شەوی ۱۷–۱۸–۲–۱۹۸۲ جەنگاوەرە کوردەکانو چریکی خەلق هێرشێکی کتو پڕیان کردە سەری ، لەرزاندییان ، لە ئەنجامدا (۱۰٦) پاسدارو ئەرتەشیو پەسیج کوژرابوونو (۳۲)ش پەل بەستوکران ۰

شیعری حەسەن مەحموود ڕەسوڵ
سلێمانی – ۱۹۸۳

گەلی فەلەستین وکوردی ئێران

گیانە وا وشەی بەرزی ئازادی
مرۆڤی خستە جیهانی شادی
تەنها فەلەستین نەبێ داماوە
دوور لە ئازادی بەشی خوراوە
چەوساوەی دەستی زایۆنیەکانە
نرخی مرۆڤی بۆ دانەنراوە
دڵێ من تەنها دووبەشێ غەمە
یەك بۆ فەلەستین کە وا فەوتاوە
دووهەم بۆ گەلی کوردی بێ چارە
کە لە ئێرانا جولەکەی ناوە
ئەو گەلەی کەوا ساڵەهای ساڵە
مافی ڕەوای خۆی لی زەوت کراوە
خومەینی مەلعون نۆکەری بێگن
ناوی جولەکەی بۆ کورد داناوە
بەڵام داخەکەم دوو چاوی خومە
بۆ لەحەنی ڕاست تینی نەماوە
یارمەتی بێگن بۆ خومەی برای
چەن جار بە فڕۆکە بۆ ئێران براوە
کەچی ئەوبە کورد ئەڵێ جولەکە
خۆشی بەڵێنی بە بێگن داوە
کوردی ئیرانو گەلی فەلەستین
هەردوو بە بەردێک جەرگیان براوە
هەردوو ژێردەستەی پیاوی ئەمریکان
زبانی خۆیان لی مەنع کراوە
کورد لە ئێرانو عەرەب لە فەلەستین
هەردوو بە جارێ ژینیان شێواوە
ئازادی تەنها بۆ ئەوان نیە
بۆیە مێژویان بەخوێن نوسراوە
دەسا ئەی ووشەی بەرزی ئازادی
هەرچۆن گەلانت گەیاندە شادی
بەزەییت بە حاڵ ئەوانیش دابێ
با سوپای شادیت زوو بیان گرێ
بیان گەیەنە دراوسێ کانیان
خوا قبوڵ ناکا سزایان بدرێ

شەیدا شەرەف بەیانی

Institut Kurde de Paris

شەوێك لە ژیانی خانزاد‌و هەنگاوێكی نوێ

حیدر عبدالرحمن :

لەم : ڕۆژانەدا تیپی نەقابەی كرێكارانی سلیمانی ،دووای چاوەڕوانیەكی زۆر شانۆگەری-شەوێك لە ژیانی خانزادی لە تەلەفزیۆنەوە پێش‌كەش كرد ، ئەم شانۆگەریە لە نووسینی‌مامۆستا (حەمە كەریم هەورامی و لە ڕاهێنانی عەباس ژاژلەی)یە (عادل عبدالله)ش بۆ تەلەفزیون دەری هێناوە ٠

بەر لە هەموو شتێك دەبێت ئەوە بگوترێت كە ئەم بەرهەمە بە گوێرەی تیپێكن وەكو نەقابەی كرێكاران، شتێكی نوێ بوو ،یان هەنگاوێكی گەورە بوو بە گوێرەی بەرهەمەكانی پێشووی ، هەرروەها بابەتی شانۆگەریەكە پێداویستی بە تواناو ئیمكانیاتێكی زۆر هەبوو كە چاوەڕوان نەدەكرا تیپێكی وەكو تیپی ناو براو لە تواناى‌دا هەبێت بەو ئەركە گرانە هەلستێت ٠ ئەوەی بۆتە كۆرەگەی ئەم شانۆگەریە، بابەتەكەیەتی - تا ئێستا كەم‌و زۆرێك مەوڵ‌و تەقەلا لەم لاو لەو لاو دا هەبووە بۆ دروست كردن‌و پەرە پێدانی شانۆی نەتەوایەتی ، یان مێژوویی لەو بابەتانەی كە قارەمانیەتی‌و خۆڕاگرتنی گەلی كوردمان بۆ دەگێڕنەوە بەرامبەر بەو تەوژمانەی كە ڕوو بە ڕووی بونەتەوە -خانزادی میری سۆران- یەكێكە لەو ئافرەتە قارەمانانەی كە مێژوو زۆر بە شانازیەوە گرتویەتیە ئامێزی خۆی ، ئەم نموونەیەو سەدەها چیرۆك‌و داستانی تری لەم بابەتە تاكو ئێستا وەكو كەرەستەیەكی خاو بەجێ ماون ، یان وەكو گەنجینەیەكی بە بڕێ سەرپۆشی لەسەر لانەبراوە ، دیارخستنی (كەسایەتی مێژوویی - الشخصیە التاریخیە) لەم شانۆگەریەدا ڕێ نیشان دەرە بۆ ئاوڕدانەوەی هونەرمەندو ڕۆشنبیرەكانمان لەم لایەنە فەرامۆش كراوەدا ٠

بەڵام ئەوەی پێویستە دەربارەی لایەنە هونەریەكانی دەقەكەوە بگوترێت ئەوەیە كە ئەم دەقە بەتایبەت بۆ شانو، یان كتێب نووسراوەتەوە نەك بۆ تەمسیلیەتی تەلەفزیۆنی ، كە هەریەكەیان شێوازو زمان‌و دارشتنی تایبەتی خۆیانیان هەیەو ناشێ یەك حیسابیان بۆ بكرێ ، ئامادەكەری شانۆگەریەكە كە ئەركی گۆڕینی دەقەكەی پێ سپێراوە لە شانۆوە بۆ تەمسیلیەكی تەلەفزیۆنی نەیتوانیوە دەسەڵاتی خۆی بەسەر دەقەكەدا بشكێنێ‌و وەكو خۆی لەگەڵ چەند دەسكاریەكی كەمەوە بەجێی هێشتووە ، ئەمە وای لە شانۆگەریەكە كردوە كە پڕ بێ لە بەلاغەت‌و ڕەمزو تەوژم‌و هەندێ مەسەلەی ئەدەبی‌تر كە دەبوایە لە تەمسیلیەی تەلەفزیۆنیەكەوە شێ كرابواوەو زمانە ساكارەكەی خۆی پێوە بوایە، هەروەها درێژەدان بە حیوار - زیاتر لە پێویست ، باس كردنی هەندێ مەسەلە لە ناو حیوارەكان -دا ئەركی كامیرەیە نەك زمان ،شانۆ بۆیە پشت بە زمان دەبەستێ چونكە ناتوانی هەموو شتێك دەربڕێ ،بەڵام كامیرا زمانی دەربڕینە دەرهێنەر دەتوانی لە ڕێگەی ئەو زمانەوە هەموو شتێ بلێ بێ پێداویستی بەو هەموو قسە كردنە هەبێ دیسان هەر ئامادەكەری شانۆگەریەكە ڕەچاوی زمانی ئەو ناوچەیەی نەكردوە كە ڕووداوەكانی تیادا ڕوودا‌وە ، زمانی ناوچەی حەریرو باتاس‌و بانەمان ،زمانێكی خۆشناوەتی‌یە ، مادام دەرهێنەر ویستویەتی ڕووداوەكان دەقاودەق لە شوێنە مێژوویەكانی خۆیانەوە تۆمار بكات ، بۆ ئەوەی شێوە ڕەسەنەكەی خۆی پێوە دیار بێت ، دەبوا ئاوڕێكیشیان لە بابەتی شانۆگەریەكەدا بوابەوە ، بۆ تەواوكردنی هەموو لایەنەكانی دەرهێنەری تەلەفزیۆنی (عادل عبدالله) ویستویەتی بۆ شاییەكی فرەوانی ئەم شانۆگەریە بە وێنە سینەماییەكاوە پڕ بكاتەوە ، كەچی گەلێ لایەنی زیندووی شانۆگەریەكەی پوكاندۆتەوە ، وەكو ئەوەی كە لە تایتلی شانۆگەریەكە دایە ، كاك «عادل» جەوهەری شانۆگەریەكەو ئامانجی سەرەكی لە یەكەم چركەدا پیشان دەدا كە ئەویش كوشتنی «لەشكری»یە هەروەها دووبارەكردنەوەی ئەم دیمەنە زیاتر لە جارێك وای لە بینەر كردوە كە بەرنامەو نهێنیەكانی شانۆگەریەكەی لە لا ئاشكرا بێت بێ ئەوەی بە گومان‌و دوو دڵێ‌و ڕەدوو‌كەوتنی ڕووداوەكاندا بەجێی بێڵێ ٠

هەروەها درێژەدان بە نیشاندانی هەندێ دیمەنی جوان كە پەیوەندی بە مەسەلەكەوە نەبوو ، وەكو ئەوە وابوو كەلێكۆڵینەوەیەكی تەلەفزیۆنی هەبێت لە هاونیەهەوارەكاندا ،هەروەها لە كاتی كۆماركردندا لە ستودیو -هەندێ‌جار كامیرا لە پشت ئەكتەرەكانەوە دەردەكەوت دەجوڵاو‌و دەگەڕا ٠٠٠ ئەم ڕواڵەتانە تا ئێستا لە هیچ بەرهەمێكدا نەبووە، خوانە خواستە لە شانۆگەریەك یان چیرۆكێكی تەمسیلیدا ٠

مەسەلەی -مۆنۆلۆژە دەروونیەكانی لەشكری‌و دووبارە كردنەوەی زیاتر لە چەند جارێك ، هەروەها درێژە پێدانیان زیاتر لە چەند دقیقەیەك تام‌وبۆی مەسەلە هونەریەكانیان بردوە بەو ڕادەیە كە بینەر لەو مۆنۆلۆژانە بێزاربێت‌و تووشی -مەلەل - بێت، دەرهێنەر دەیتوانی لە ڕێگەی - حیوار - بەرامبەر بە ئەكتەرێك ئەو مەسەلانە بگەیەنێ ، بێ دووبارە كردنەوەو درێژە پێدانێكی ساردوسڕ ٠

لە یەكێ لە دیمەنەكاندا ، حەیرانێك - لێ‌دەدرێ بە دەنگی ئامادەكەرو ڕاهێنەری شانۆگەریەكە هونەرمەند (عەباس ژاژلەیی) كە هیچ پەیوەندیەكی بە حەیرانەوە نی‌یە بێجگە لە لە كۆڵ كردنەوەو شێواندنی حەیران - نەبێ كە دەبوا بۆ ئەم مەسەلەیە سودیان لە حەیرانبێژێك وەربگرتایە هەندێ مەسەلەی هونەری تر كە ڕاهێنەر سەرپێی‌یانە بۆی چووەو بە هەندی هەڵ‌نەگرتوون ، بوونەتە چاڵێكی گەورە لەم شانۆگەریەدا ، وەكو دەربڕین لە هەندێ (حالات)ی تایبەتی ،وەكو كت‌وپڕی ،سەرسوڕمان ، ترس ، مژدەی خۆشی ، هەست بە تاوان‌كردن ، كە هەریەكەیان لەم شانۆگەریەدا زۆر بە شێوەیەكی ئاسایی بەسەر ئەكتەردا ڕەت دەبێ نەخۆی لەگەڵیا دەژی نەواش لە بینەر دەكا سەرنجی بۆ ڕاكێشێ ، وەكو ئەو دیمەنەی لە نێوان عایشەخان‌و مام وەهاب دایە ، عایشەخان ژەهر دەردێنێ‌و دەیداتە مام وەهاب بۆئەوەی دەرخواردی -حسین عەجەم-ی بدات ، زۆر بە شێوەیەكی ئاسایی مەسەلەكە وەردەگرێ بەبێ هیچ كت‌وپڕی‌و سەرسوڕما نێكەوە ، ئەكتەرەكان بە شێوەیەكی گشتی خزابوونە ناو دەورەكانیان ، بەر لە هەمو شیانەوە (ئاوات حەمە فەرەج - سلیمان بەگ) (اسماعیل بەرزنجی ، لەشكری) ٠ (نوری كاكە خان - حسین عەجەم) (عادل عبدالله قادر - خانا) (كامل غەریب - مراد)

ئەوەی پێویستە دەربارەی - خانزادەوە بگوترێت ئەوەیە ، كە خانزاد ئافرەتێكی داناو لەسەرخۆو هێمن‌و ژیر بووە ، لە فەرمانڕەوایی‌و دەسەڵات گێڕانی‌دا وەكو ئافرەتێكی توڕەو توندو نێوچەوان گرژو بە قیژەقیژو سەرپێیی نەبووە لە فەرماندانی‌دا ، دەرهێنەر وای زانیوە ئەوەی كە میر بوو ، دەبێ گرژو توڕەوتوندو بە هەراو هۆریا بێ ، بۆیە خانزادی وەكو پەیكەرێك داتاشیوە ، كە بێجگە لە قسە لە دەم دەرچوون بەو لاوە هیچ جوڵانەوەیەكی پێوە دیار نی‌یە لە ئەكتەر بچێ ، لە سەرەتاشەوە تا كۆتایی هیچ گۆڕانێكی پێوە دیار ناكەوێ لە ڕەنگ‌و ڕووی ،جوڵانەوەی ، ئیقاعی دەنگی ، لە كاتە خۆش‌و ناخۆشەكان ، بەرامبەر بە دۆست‌و دوژمن ، یەك شێوەیە ، هەندێ جاریش پێش‌بڕكێ لە حیوارەكاندا دەكا ، بەرلەوەی ئەكتەرەكەی بەرامبەری حیوارەكەی خۆی تەواو بكا ئەو دێتە قسەو دوواێ قسەكەی دەكێشێتەوە ، ساویلكەیی خانزاد لە ڕووداوەكاندا دیارە بەرامبەر بە لەشكری ، مراد ،حسین‌عەجەمی ، عایشەخان لێوەشاوەتر بوو بۆ ئەودەورە ، بەڵام وا دیارە عایشەخانیان بە گەورەتر زانیوە لە خانزاد لە تەمەن‌دا ، بۆیە لە یەكێ لە حیوارەكان،عایشەخان بە خانزاد دەڵێ : كچم ، لەو كاتەی كە خانزادلە ڕەنگ‌و ڕوو شان‌و شكۆی لە عایشەخان گەورەتر دیارە٠

بەڵام سەرباری ئەو ووردەسەرنجانەش ئێمە هیوامان بەو تیپە گەورەترەو دڵنیاین لە بەرهەمی داهاتویاندا ڕەچاوی ئەو ووردەسەرنجانەش دەكرێت‌و ئومێدی هەنگاوێكی نوێ تری‌بۆ دەخوازین ٠

كە خۆر تەمووز دەلەرزێنی

كاتێ (تەمووز) شۆڕشەكان ڕا ئەژەنێ‌و
چرۆی هیواو ئاواتەكان ٠٠
دەپشكوێن ٠
كاتێ دەروون جۆش ئەسەنێ‌و
ئازارەكان دەبنە هەوێن ٠
دەبنە سەرمایەی خاك‌و خوێن ٠
ئاواتەكان دەهەژێن‌و
خواستە هەرە پیرۆزەكان ٠٠
دەبزوێن ٠
گەلای گوڵی خۆشەویستی‌و
پێشكەوتن‌و شادمانی
وورد ٠٠ وورد ٠٠ دەردێن ٠
كاتێ تەخت‌و كۆشك‌و تەلار
هەرەس دێنن‌و ٠٠ دەڕمێن ٠
ئەوسا لە ناو زەردەخەنەی ٠٠
مندالآنا
لە ناو چاوی پڕ وەنەوزی ٠٠
چەوساوانا
لە قووڵایی ناخی هەموو
هەژارانا
پرشنگی خۆر ٠٠ زۆر بەهەڵپە
خۆی دەنوێنێ ٠٠
لە گشت كووچەو قوژبنێكی وولآتمانا
خواستی چەپەڵی دوژمنان
دەسووتێنێ ٠
لەبەر تیشكی تیژی خۆری گەلاوێژا
كاتێ خواستە بێ دەنگەكان ٠٠
ئەمێڕێنن ٠
بە ئاوازی شۆڕش‌و گڕ ٠٠
مژدەی ئازادی‌و سەركەوتن
بە گوێی هەموو دڵسۆزانا
ئەچرپێنن ٠
كاتێ شۆڕە سوارانی گەل
بەنێزەی تیژ
گشت ئارەزووە گڵاوەكان ٠٠
ئەدڕێنن ٠
هەڤاڵانی ڕێگەی سەختی ٠٠
تێكۆشان‌و قوربانی‌دان
بەڕووی هەموو ناحەزانا
ئەگرمێنن
تەختی زۆرداری‌و خوێن مژین
ئەلەرزێنن
ئەوسا سوار چاك ٠٠
نەبەرد ، بێ باك
شەیدای ئازادی‌و سەربەستی‌ی
میللەت‌و خاك ٠٠
بە چالاكی جڵەو ئەگرێ
ڕێگەی سەختی ژیان ئەبڕێ
بەرەو لووتكەو ڕۆژی ڕووناك ٠٠

حسن تەنیا

لە تەموزدا
لە ڕۆژانی سەركەوتن‌و
نوێ بوونەوەی ئاواتەكان
لەو كاتانەی پێشرەوی گەل
دەبووە ئاڵاو قیبلەگاهی
هەژارەكان
ئەو ڕۆژانەی گەلی نەبەز
دەستی لە ملی (خەبات) ئاڵان
كە یەكێتی‌و خۆشەویستی
بوونە هەوێن ٠٠
بۆ تێكۆشان ٠
بۆ دوا ڕۆژی ڕوون‌و گەشی
هەموو هیواو ئاواتەكان
ئەوسا وولآت لە ئاسۆوە
بانگ ئەكاتە ٠٠ ئاوارەكان
هەژارەكان ٠٠ چەوساوەكان
خوێنی گەشی شەهیدەكان
بنە مەشخەڵ
بۆ ڕێبازی سەختی ژیان

* * *

لە عیراقی خۆرو خەزنەو پێكەنیندا
گەلاوێژی ڕێی ئازادی
كەدەبێتە زەردەخەنەی
خۆشی‌و شادی ٠
كە گوڵاڵەی قەد پاڵی شاخ
دەكرێتەوە ٠٠
كاتێ سروەی بەری بەیان
دەشنێتەوە ٠٠
درەخت بەری شیرین‌و خۆش
دەگرێتەوە ٠٠
ڕزگاركەری وولآت‌و گەل
لە ناو دڵی گشت میللەتا
دەژێتەوە ٠٠
كاتێ شۆڕش لە تەموزدا
مافی ڕەوای وولآت‌و گەل
بۆ ڕیزی گشت بەش خوراوان
دێنێتەوە ٠
ئەوسا كڵپەی شۆڕشی گەل
مژدەی ئازادی‌و سەربەستی
بۆ گشت گەلان
بۆ جووتیارو رەنجدەران
بۆ هاوەڵی ڕێی تێكۆشان
بۆ پیرو لاوو منداڵان
وەك ئاوازێك ٠٠ وەك سروودێك
دەڵێتەوە ٠٠
هەمو نیازو خواستی دوژمن
هەمو هێزی
شەڕو مردن
لە ناو گڕی ڕاپەڕیندا
دەتوێتەوە ٠٠ دەتوێتەوە

دوو نارینك ژ ئالێ دگاری

وصفی حسن ردێنی

وەكی ئەم هەمی پێ دزانین كو كومكرنا سترانو نارینك‌و حەیرانوك‌و لاوكێت كوردی ژ كارێت مەزن‌و فەرو هەژیە ، هەر وەسا دڤێت بزانین كو هەر دەڤەرەكێ ژ دەڤەرێت كوردستانێ هندەك لاوك‌و حەیرانوك‌و نارینك‌و سترانێت هەین جیاوازیا هەی دگەل سترانو حەیرانوكێت دەڤەرێت دی ٠

ئەڤە ژی دوو (نارینك)ن گەلەك د بەلاڤن ل دەڤەرا (بەرێ گارێ) ل قەزا ئامێدیێ ، من ژ ژنكەكێ وەرگرتن خەلكێ گوندێ [ردێنیا]یە ، ژمن داخاز كریە كو ناڤێ وی نە بێژم ٠

ئەڤ هەردوو نارینەكە دهێنە گوتن دەمی دچنە دویف بویكێ‌را ٠

ئەم هاتین تە ببینین
بێنكەكێ دەڤەتە روینین
پاشی دا تە بخەملینین
× ×
ئەم هاتین تە نیاسكەین
تە بەكورتەك‌و كراسكەین
تە ژ مال بابێ خلاس كەین
× ×
ئەم هاتین دا تە بینین
بێنكەكێ دەڤتە روینین
تە ژ مال بابێ پەلینین
× ×
بویك رابی چەندا بلندە
بەژن شەماڵ‌و فندە
پشتی تە كاڤلە گوندە
× ×
بویك رابی راوەستایی
دەستمالا ناڤ دەستایی
یا مای هیڤیا برایێ

بڕوانە ل : ١١

كۆڤان

گولێ هەڤالا ڤێ جانی
چراك‌و رەوشا كچانی
چۆن هزرێن من‌خڕ ژ سەودا
تە دین كرن ژ نەمانی
هەردوو رێێن تە ئاگرن ٠
ژ گەشینیا ژینێ دپڕن
شرینیا تە گولە ژ باغی
دل خڕ ئاوازا ژێ دكرن
توی بهادو خەمل‌و ئەڤین
توی ڕۆژو شەڤ‌و شەڤین
توی هەردەم بۆتە بێژم
بمن خۆشە ژاتەڕا پەیڤین
بۆتە ڤینا منە بتنێ ٠
توی ئومێدا من لڤێ دنێ
توی نیشانا دلێ بكوڤان
تاكو بژیم هەبم خنێ

،ئیبراهیم رەشكۆ سۆرچی

هرچكامە

بەرهەڤكرنا
عبدالرحمن نقشبندی

ئەڤ سترانە من ژزار دەڤێ ژنەك (بامەڕنی)' نڤیسی‌یە كو ژیێ وێ دگەهیتە (٥) سالان ٠ ئەڤێ سترانێ دایك بو زارۆیێ خو دبێژە گاڤا دڤێ بنڤیت٠

هرچكا مە تەن تەنە
یالپشتێ تاكەك بەنە
دێ دگەل خو بەینە مەوتەنە

× × ×

گوند گوندە هرچكی

دێ من نەخو هرچكێ

× × ×

چو مە گەلین دهوكێ
لێ‌كر تاڤكا گژلوكێ
تو من بدە دخاترا عەیشوكێ

× × ×

چو مە گەلیێ دبانێ
لێ كر تاڤكا بارانێ
تو من بدە دخاترا قورئانێ

× × ×

گوندە گوندە هرچكێ
دێ من نەخو هرچكێ ٠

Institut Kurde de Paris

لووتکەی بەرز .. بێگانە بەخۆیەوە ناگرێت

● هیمن اسماعیل ●

شتێکی روون‌و ئاشکرایە بۆ هەموو کەسانێك کە مێژووی گەلی کورد ئەزانن‌و یا لە چیرۆك‌و داستان بەرگوێیان کەوتبێ ، کورد هەموو کاتێك نیشتمان‌و خاکی خۆیان خۆش‌ویستووەو بە هەموو هێزو توانایەکەوە بەگیان و ماڵ‌و بە خوێن پاراستوویانەو بۆ پارێزگاری کردن لەووڵات بەشانازییەوە بەرەو پیری‌مردن چوونە .

لەبەر ئەوەی ووڵاتی ئێمەجێگایەکی جوگرافی گرنگ‌و خاکێکی بەپیت‌و بەرەکەتی هەیە ، بووەتە هۆی چاوتێ برینی زۆر ووڵاتان ، هەرلەئەتەرە مەغۆلەکان‌و فارسە رەگەزپەرستەکان ، کەهەموو کاتێك ویستویانە ئیمپراتۆریەتی فارسی بەزۆربەسەر میللەتان بچەسپێنن‌و ئەوەی ئاوەدانی‌و پێش‌کەوتنە،بیروخێنن‌و نەیهێڵن ،وەخێرو بێراتی ووڵات بخۆن .

دێتە یادی هەموومان کاتێ کەقوتابی بووین‌و لەوانەکانی مێژوو ئەمان [...] کەوەکو خەونێك دەهاتە پێش‌چاو ، [...] رمەکان‌هێرشیان ئەکردە سەر ووڵاتان‌وداگیریان ئەکرد . بەڵام لەم چەند ساڵەی دواییدا واتەدوای هاتنی «خومەینی» بۆسەر تەختی پادشایەتی نوێ ، ئەوحەونانەی کەبەمنداڵی ئەهاتە پێش چاومان ئەمرۆ بەگەورەیی لێمان بوو بەشتێکی راستی‌و خومەینی جێگەی نورش‌و کیسرای لێ‌گرتینەوە ، لە هێرش کردنە سەر عیراقی‌خۆشەویست‌و بەنیازی داگیرکردنی‌و وەبیکات بەبەشێك لە ئیمپراتۆریەتی فارسی کەهەر لەکۆنەوەخەونی پێوە ئەبینن .

بەش بە حاڵی خۆی میللەتی‌کوردیش لەهێرشی فارسەکان بێ‌بەش نەبووەو کوردستان‌هەموو کاتێك لەژێر دەستەڵاتی فورسی فارسەکان‌ناڵاندویەتی‌و هەزارەها هێرشیان کردۆتە سەرکوردستان‌و تاڵانیان کردووەو سووتاندویانەو چ مرۆڤێك‌هەیە لەجیهان کەزۆرداری فارسەکان بەرامبەر بەکوردنەزانێ وەیا چ کەسێك هەیە کە ئەو پاڵەوانیەتی‌و لەخۆبووردنەی کوردەکان نەزانێ کە دژ شاعەباسی‌سەفەویان کرد ،کاتێ کە هێرشیان کردە سەر قەڵای‌دەمدەم سەڵام ئازایەتی کوردەکان سەری لێ‌شێواندن‌و ئەوکاتە فارسەکان قەڵایان گرت کە بەسەر لاشەی‌خوێناوی ژن‌و منداڵ‌و پیری کورد رۆیشتن .

دوای تێك شکاندنی هەموو ئەو هێرشە نارەوایانەی کە لەشکری خومەینی بۆ سەربەسرەو مەندەلی‌و زرباطیەی کرد، بە دەست‌و بازووی بەهێزو بە خوێنی گەشی لاوانی عیراق‌و سوپای قارەمان تێك‌شکێران ، ئەمجارە لە باکووری عیراقی خۆشەویست وانەکوردستان ، شاعەباسی سەفەویمان لێ زیندووبووەوەو بەڵام ئەمجارە عەمامەیەکی گەورەو گرانی‌لەسەر نابوو لە جیاتی تاجی بە ئالتوون‌و گەوهەر دروست‌کراو ،بە ناوی ئیسلامەتی هێرشی هێنایە سەرمان بەو ناوەی کە رزگارمان بکات لە رژێمی ئیستاو «جمهوری اسلامی» مان بۆ دابمەزرێنێ وەك رژێمەکەی خۆی کە ئەوەی ئازادی پێشکەوتن‌و شارستانیەتە قەدەغەی کردوەو ناکو زۆربەی قوتابخانەو دانشگاکانی داخست‌و گەلانی بێ چارەی ئێرانی خستە دونیایەکی تاریکەوەو ئەو هەموو بەیمانانەی کە دابوی [...]ان‌و گەلی کورد بە تایبەتی ،بە تۆپ‌و فرۆکە چارەسەری کردو کوردستانی ئێرانی وێران کردو وە زیاتر لە ٣٠هەزار کوردی بێ تاوانیان کوشت [...]ەزاران گوند وێران کرا . بەڵێ ئەمجارەش رووی تۆپ‌و تانك‌و فرۆکەی بەرەو کوردستانی خۆشەویست وەرگێراو ، دیاریەکی بە نرخی بۆ ناردین کە برینی بوو لە سووتاندن‌و وێران کردنی دەیان گوندو دەربەدەر کردنی هەزاران ماڵ‌و پیر ، (پاسدارە) خوێن مژەکانی وەك رزگار کەرێك بۆ ناردین کە ووڵاتیان سووتاندو خەڵکیان دەربەدەر کرد .

بەڵێ وا ماوەیەکە بەسەر ئەم هێرشە تێ‌پەڕیوە ، بەڵام رۆژ بە رۆژ شتی نوێ دەرئەکەوێ‌و روون ئەبێتەوە ،وە ئەو هێرشەی کەدارو دەستەی خومینی کردیانە سەر ناوچەی (حاجی‌ئۆمەران) کە گرنگیەکی زۆریان پێ‌دا لەقسەی خۆیان لەبەر چەند هۆیەك بوو :ـ

١ ـ داگیرکردنی هەر شوێنێك بێ لە عیراقدایان هەر ووڵاتێکی تر ، کەئاواتێکی گەورەیانەو لەم حاڵەدا چاو لە باپیرە گەورەکانیان ئەکەن کە ئیمپراتۆریەتی فارسی دروست بکەن .

٢ ـ گوایە ئەو یارمەنیەی کەپێش‌کەش بە گەلانی شۆرشگێری ئێران ئەکرێ لەلایەن گەلانی ئازادی خوازی جیهان لەم ناوچەیەدا ئەگاتە دەست شۆرشگێران .

٣ ـ جێگایەك لە کوردستان بۆ ئەو کەسانە بکەنەوە ،کە بودنەتە پیاوی خومەینی ،وە لەوێوە دەست بە خەبات‌و تێکۆشان بکەن وەکو چۆن خومەینی فێری کردوون .

٤ ـ شتێکی زۆر سەیر ، ئەوەیە کەربێت‌و لووتکە چیایە بەرزەکانی کوردستان بکرن ،ئەوا لەسەر ئەو لووتکە بەرزانە لە خوا نزیك ئەبنەوەو ،خوا زوو گوێی لە دووعاو نوێژی ئەوان ئەبێ کە (رەزمەندگانی‌اسلام) سەر نجات .

بەڵام دارو دەستەی خومەینی هەر لەم خەوە دابوون کە رۆڵە دلێرەکانی عیراق‌و تێکۆشەر صدام حسین بە کوردو عەرەبەوە بەرپێچی ئەم هێرشەیان دایەوەو سەلماندیان کە خاکی عیراق هەرگیزاو هەرگیز داگیر ناکرێ‌و ئەو بێگانەی قاچی بخاتە سەر بستێکی ئەم خاکە لە هەموو لایەکەوە لێی ئەبێ‌بەدۆزەخ وەکو بە چاوی خۆیان دیت .

ئەم جارەش چیایە جوان‌و رەنگینەکان‌و لوتکە بەرزەکان‌و دۆڵە کپەکان‌و رووبارو کانیاو گوندە خنجیلەکانی کوردستان رۆژگاری کۆن‌و قەڵای نەمری دمدمیان هێنایەوە یاد کە چیایە بە رزەکانی کوردستان جێگای بێگانەو داگیرکەربان تێدا نابێتەوەو لووتکەی بەرزیش ، هەرگیز بێگانە بە خۆیەوە ناگرێت .

سەردانی بەرەی حاجی ئۆمەران

● لقی هەولێر :

لە چوارچێوەی‌چالاکی‌یەکانی ئەم دووایی‌یەی یەکێتی کرێکارانی هەولێرسەردانێکی تایبەتی بۆ بەرەی جەنگ لە کەرتی حاجی ئۆمەراندا رێك‌خراو تیایدا وەفدێکی تایبەتی بە سەرۆکایەتی جێگری سەرۆکی یەکێتی کرێکارانی‌هەولێر پێك‌هات .

لە کاتی سەردانی وەفدەکە بۆ بەرەکانی جەنگ لە لایەن ئامیری کەرتەکەو لێ‌پرسراوانی ناوچەکە پێشوازی کران‌و لە لێدوانێکی تایبەتی‌دا ئامیری کەرتەکە ووتی :

ـ دەبێ هەمیشە یادی ئەو گیانە پڕ قوربانی دانە بکرێت کە گەلی کورد لەم ناوچەیەی کوشتاردا نواندوویەتی‌و هەموو هۆیەکی یارمەتی‌و پشتگیری کردنیان بۆ زامن کردین‌و ئەمەش نیشانەیەکی مێژوویی‌یە کە کورد بە عەرەبی برای دەبەستێتەوە لە مێژوودا بۆ بەرگری‌کردن لە چارەنووس‌و شەڕی ڕەوامانداا .

● هەروەها وەفدەکە دوای سەردانی لە کەرتەکانی کوشتار لەگەڵ کرێکارانی دەوروپشتی ناوچەکە کۆبوونەوەو لە گەڵیاندا باسی چالاکی‌و یارمەتی دانی کرێکاریان کرد بۆ سەربازان‌و پێش‌کەش‌کردنی خوێن‌و سامان لە پێناو چۆك شکاندنی دوژمنی رەگەزپەرستی ئێران‌و بەربەچدانەوەی پیلانە دوژمنکارییەکانی‌دا .

کرێکاران‌و

سێ ساڵ لە بەخششی بەردەوام

● لە لقی هەولێرەوە :

دوای سێ ساڵ لە جەنگی‌دەوامان ، بازووی کرێکاری کورد بەردەوامە لە بنیات‌نان‌و ئاوەدانی ، تەقەللای بێ‌وچان لە کاردایە لە پێناودروست‌کردنی نەخشەی ئەو ووڵاتە گەورەیەی کە رۆڵە بە جەرگەکانی ماندووبوون ، بە ئارەقەی‌شیرین وێنەی پیرۆزی عیراقی ئازادو خۆگرو کۆڵنەدەر دەکێشن ، بۆئەوەی دووپاتی بکەنەوە ، کە ئەم‌ووڵاتە بە جەرگە پایزە گەواڵەیەك نیە هەڵوەدێ ،ئەم ووڵاتە چۆك ناداو ناگەڕێتەوە ، هەموو کونج‌و کەلەبەرێکی دەکاتە گۆڕی دوژمنە چاوچنۆکەکان .. بە دەستێك حە، هەڵدەگرێ‌و ، بە دەستە پۆڵاینیەکەی‌تریش سوێی ووڵاتی «صدام حسین »دەکێشێ .

ئەوانەم هاتەوە بیر ، کاتێ گوێم لە باس‌و چالاکی‌یەکانی یەکێتی هەولێر گرتبوو ، لە دەمی سەرۆکی یەکێتی‌یەکە مامۆستا فیصل‌و لە وەڵامی پرسیارەکانی « هاوکاری » ووتی :

ئەم چەند ساڵە لە شەڕی چارەنووسماندا دژی تاقمە سەر لێ‌شێواوەکەی تاران کە خۆی لە هەموو واتایەکی پیرۆزی مرۆڤانە بە دوور گرتووەو بەربۆتە گیانی گەلانی ئێران‌و هەرگیز وەڵامی ئەو بانگەوازە ئاشتی خوازانەی نەداوەتەوە کە ووڵاتەکەمان رای گەیاندوو بۆ ڕاگرتنی شەڕو دواهێنان بەم جەنگە . ئەمجارەیان لە ناوچەکانی کوردستان بەختی خۆی تاقی‌کردەوەو دیسانەوە دوچاری شکستی‌و گۆشەگیری بوو ، رۆڵە بە جەرگەکانیش گەورەترین قوربانی خۆیان پێش‌کەش کرد .

● **دەربارەی دیارترین چالاکی‌یەکانی نەقابە لەم شەڕە چارەنووسی‌یەدا مامۆستا فیصل دووا ووتی :**

بەلای کرێکارانەوە بە گشتی دەست‌پێ‌کردنی جەنگ قۆناغێکی نوێی دروست‌کرد لە خەباتی کرێکاران‌و کرێکارانی خستە بەردەم لێ‌پرسینەوەیەکی گەورەتر لە جاران بۆئەوەی بەراستی ئەو دروشمە بەرزکاتەوە کە دەڵێ : «دەستێك چەك هەڵدەگرێ‌و ئەوی‌تر کاردەکا بۆ بەرگری لە پارت‌و شۆرش » .

● جموجۆڵەکانی یەکێتی فراوانەو لە هەموو لایەنەکانی ژیاندا دەستی بنیات‌نسان درێ[...]اوە ، چ لە جەونی کرێکاران بۆ [...]ی جەنگ ، چ بەستنی کۆڕی رۆشنبیری‌و چ بەخشینی زێڕو ماڵ‌و چ کارکردنی گەورەتر بۆ بەرزبوونەوەی بەرهەم ..

هەموو رۆژانی هەینی کرێکارانمان بەردەوام بوون لە ئیش‌کردن ئەنجابی ئەم هەڵوێستەش ئەوەیە کە بایی (٦٢٠/٥٤٣) دینار کۆکراوەتەوەو تا ئێستا (١٧٧) کاری میالیمان سازکردووەو (١٩٦/٠٦٢) دینار ئەنجامی ئەم کارە پیرۆزە بووە .

بەخشینی مۆڵەتی کرێکاران گەیشتۆتە (٥٤٦٠) دینار بۆ قازانجی جەنگی دەوامان‌و تا ئێستا (٩٢١) کرێکاری ئافرەت‌و پیاو خوێنیان بۆ بریندارانی جەنگ بەخشیوە لە کاری بەخشینی پارەدا (٦٥٧٢) کرێکار بەشداربوون‌و تا ئێستا (١٧٠٧٦/٥٠٢) دینار پێش‌کەش کراوە .

بەڵام بە گوێرەی کاری زیاد کرێکارانمان بایی ٧٧/١٢٢/٨٦٨ دیناریان زیاد کارکردووە .

هەروەها ئەو پارەیەی کە کرێکارانی هەولێر لە مووچەی مانگانەی خۆیان بەخشیویانە گەیشتوسە (١/٢٢٩/٠١) دینار . سەرباری پشتگیری‌کردنی تر کە گەیشتۆتە (٢٦١/٠٤٥/٦٠٠) دینار .

● یەکێتی لە هەموو بۆنە نیشتمانی‌و نەتەوەییەکانی ووڵات بەشداربووە ، هەروەکو کۆڕ بەستن‌و بۆ ووشیاربوونەوەی کرێکارانمان لە پەیای جەنگی عادیلانەمان ، جەنگی قادسیەی صدام . سەرباری سەردانی خێزانی شەهیدو بریندارانو کردنەوەی پیشانگای هونەری‌و جموجۆڵی رۆشنبیری‌و راگەیاندن‌و هەریەکە لە نەقابەکان نەخشەیەکی تایبەتی هەبووەو چەندان چالاکی پێش‌کەش کردووەو لە ئەنجامی ئەم هەموو تەقەللایەش سوپاسی تایبەتی لە لایەن دیوانی سەرۆکایەتی کۆشکی کۆماری بۆ کرێکارانی هەولێر هاتووەو ئێمەش پەیمان دەدەین کە سەربازی بەوەفا بین بۆ شۆڕش‌و رابەری تێکۆشەر صدام حسین .

شارەوانی هەولێرو ئاوەدانی

راپۆرت :

● لقی هەولێر : شێرزاد :

لەگەڵ ئەو بارە نائاسایی‌یەی کە ووڵاتەکەمان بۆ سێ ساڵ دەچێت بەرامبەر بە شەڕی چارەنووسی بۆتەوە، هێشتاووڵاتی سەربەرزمان لە ئاوەدانی‌و دەستی خزمەتگوزاری‌و ئاسۆی پێشکەوتن‌و بنیات‌نان نەکەوتووەو هەنگاوی گەورە لەو بوارانەدا دەنێت‌و لەپێشکەوتنی خۆی ناکەوێ لە شارەوانی هەولێردا کار بەردەوامە بۆ تەواوبوونی چەندان پرۆژەی خزمەتگوزاری‌و بنیات‌نان‌و ئاوەدانی ..

ـ وەلە لێدوانێکی بەرێز تحسین اسماعیل بەڕێوەبەری شارەوانی هەولێر بۆ رۆژنامەی « هاوکاری » ووتی :

تەقەللای بەڕێوەبەرایەتی شارەوانی هەولێر بەردەوامە لە پێناو پێش‌کەش‌کردنی باشترین هۆی خزمەتگوزاری بۆ هاووڵاتیان‌و لە ماوەی ئەم مانگانەی دووایی‌دا چەندان پرۆژە لە نێوان ئەو نەخشەیەدا جێ‌بەجێ کراوە، لەوانەش دروست‌کردنی بازاڕی هاوچاخ‌و قیرتاوکردنی شەقامەکان‌و پاك‌و خاوێن کردنەوەی ناواشارو کۆڵانەکانی دەورو پشتی شار لەم نەخشەیەدا توانیمان شەقامەکانی گوران‌و شەقامی موفتی‌و شەقامی شۆرش‌و ئازادی‌و ٧ی نیسان‌و بەستە پیازە قیرتاو بکەین ، سەرباری تەواوبوونی قیرتاو لە شەقامەکانی مەنتکاوەو نزیك مزگەوتی سپی‌و چەندان شوێنی تر. لە لایەکی تر بەڕێوەبەرایەتی شارەوانی چەندان باخچەی لە شوێنە پێویستەکانی هەولێر رازاندۆتەوە ، لەوانە باخچەیەك لە گەڕەکی شۆرش، ویەکێکی تر لە نزیك نەخۆشخانەی هەولێر .

هەروەها تەقەللا دراوە بۆ دروست‌کردنی زێراب‌و خاوێن‌کردنەوەی شار بەو شێوەیەی کە لەگەڵ خواست‌و ئاواتی سەرکردایەتی شۆرش‌و رابەری تێکۆشەر صدام حسین لە پێناو گەشانەوەی ناوچەی کوردستان بگونجێت .

ڕۆڵەکانی گەلی کوردمان لە جەنگی سەربەرزی و پاراستنی نیشتماندا

● لە لقی سلیمانیەوە • •فریا ••

لەو ساتانەدا کە بەرەکانی جەنگی ڕەوامان وەکو ئاگری دۆزەخ بۆ دوژمنانوداگیرکەرانی وڵاتمان تاو دەدرێت • • • • دوای بەشداری کردنو جێبەجێ کردنی ئەرکی سەرشان بۆنیشتمان ، بۆ مرۆڤی عێراقی ژمارەیەک لە جەنگاوەرەدلێرەکانمان لە یەکێک لە بەرەکانی جەنگەوە بەرەوپارێزگای سلێمانی گەڕانەوە

لە یادی سێ ساڵەی جەنگی ڕەواماندا

جەنگاوەرانی سوپای میللی لە پارێزگای سلێمانی یادگاریان لە بەرەکانی جەنگ بۆ «هاوکاری» دەگێڕنەوە

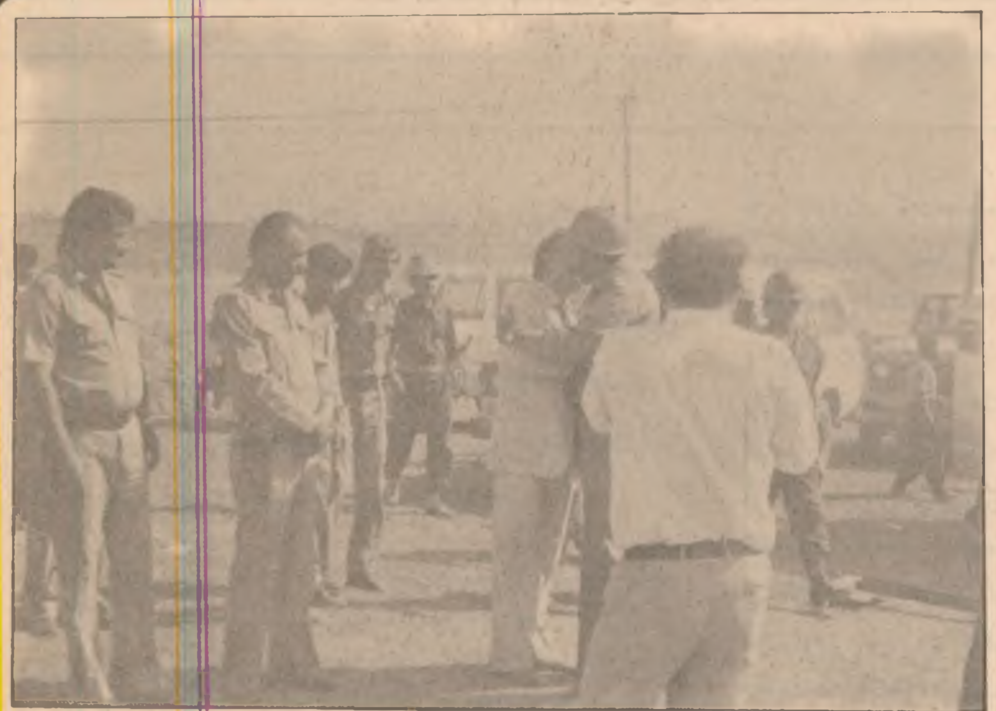

لەلایەن جێگری پارێزگارو ئەندامانی لقی حزبوسەرۆک دائرەکانی پارێزگای سلێمانیەوە پێشوازی‌یەکی گەرمیان لێ کراو هێشتارەنگو بۆی بەرەکانی جەنگ بەسەرو سیمایانەوە خۆی‌دەنواند چاومان ژمارەیەکیان کەوتو سەرەتا برای جەنگاوەر **کاک حسن محمدفتاح ووتی** هەرچەندە پێشی‌چوار مانگ لە پارێزگای سلێمانیەوە ڕوومان کردەبەرەکانی جەنگ بەڵام واهەست دەکەم کە چوار ڕۆژەو ئەم ماوەیەش بە شەرەفدارترین کاتدادەنێم لە ژیانما چونکە توانیم هاوبەشی تاکەکەسایەتی خۆم لە بەرگری کردنی خاکو ناوی نیشتمانی عێراق بکەمو بەم چونەم بۆبەرەکانی جەنگ ویژدانی‌خۆم حەوانەوەو ئێستا وەنەبێت بڵێم بەو بەشداری‌کردنە ئەرکی سەرشانم جێبەجێ کردو ئیتر کۆتای پێ دەهێنم ••

بەڵکو بە پێچەوانەوە هەتادوژمن نەک هەر دوژمنی‌ئێرانی بەڵکو لەویش درندەتر لە ئارادا هەبێ پێویستە ئەو چەکەی لەم‌پێناوەدا لە شانمانایا هەرگیز داناوەی نەکات ••• خۆڵەوەش زیاتر لەوەتەی ڕژێمی‌ئێرانی دەیەوێ لە خاکی کوردستانەوە ئەفسونی خۆی‌تاقی بکاتەوە ئێمەی کوردوەک نیشتمان پەروەرێک ئەرکی سەرشانمان ئەوەندەی‌تر ئاشکرا بوە •

● **هەروەها جەنگاوەرێکی‌تر بە ناوی کاک بابکر محمدبابکر دەربارەی چۆنیەتی بەرەکانی جەنگو هێزوتوانای جەنگاوەرەکانمان وتی**

ئەگەر مەسەلە ، خۆبەستنەوە نەبێ بە نەخشەوفەرمانەکان سەرکردایەتی ئەوا هەر کاتێ دوژمن‌هێرشێکی هێنابێتە سەرمان‌ویستومانە قەڵاچۆیان بکەین بەڵام کاتێک بۆمان‌دەردەکەوت کە ئەوانەی‌دەکوژران یان هەڵدەهاتن یاخود خۆیان بەدەستەوە ئەدانینجا بۆمان دەردەکەوت کەئێمە چەند خاوەن هێزو توانایەکی گەورەین •• لەراستیدا ئا لەو کاتانەدا مرۆڤی‌خاوەن ویژدانو خاوەن هەق بەزەیی بەحاڵی ئەوچەکدارانەی ڕژێمی ئێرانادێتەوە کە وەکو مەڕ ئەیانداتە پێش خۆیان بەرەومەیدانەکانی کوشتن کە لە ئەنجامیشا هیچ چەشنە دەستکەوتێکی تیا مسۆگەرناکەن چونکە مەگەر هەر خۆمان بزانین کە چۆن سنوری عێراق لە هەر چوارلاوە بە ئاگری سور چێنراوەو هەر کاتی دوژمن لیژەی نزیک بێتەوە دەبن بە قەرەبروت •

● **پاشان جەنگاوەرێکی‌تر بە ناوی ابراهیم خضر بابکروتی •**

هەر کاتێ دوژمن دەست‌درێژی‌یەکی کردبێتە سەرسنورمان ئەوەی بەوان کراوە با بە دەواری شەڕی نەکردوەبەڵام دوای ئەوە لە ناخمانا گێنگڵی ئەوەمان ئەدا کە، کەی ئێمەش هەڵبکوتینە سەریان‌وئەوەندەی تر شبرزەیان‌بکەین‌و لەم ڕووشەوە خۆشترین کاتمان ئەوە بو کەدوای دوژمنی شکساوەدەکەوتین‌و ئەوانیش بەکەوش‌و کڵاشی خۆیانانەدەگەیشتن •

● **دوا بە دوای ئەمیش‌جەنگاوەرێکی تر بە ناوی‌جلال رشید دەربارەی ورەو هێزی دوژمن وتی •**

کورد واتەنی ئەوانە تاوی‌زل‌و دێی وێرانن بەڵگەی‌ئەمەش ئەو ژمارە زۆرەی جەنگاوەرەکانیانە کە لە کاتی‌هێرشەکاتیانا بەکاریان‌دەهێنن‌و لە بخامیشا هەموویان یان زوربەی هەرە زۆریسان‌دەکوژرێن‌و شتێکی ئەوتۆشی تیا بەدی ناهێنن•• ئەگەر ئەم کارە لای ئێمە‌پێچەوانە بێتەوە واتا ئێمەخوانەخواستە گوێ نەدەینە نرخی مرۆڤایەتی‌و بەشە پۆلی گەورە گەورە هێرش‌بکەینە سەر ئەوان لەو باوەڕەدام هەر جێگایەکمان‌بۆ دیاری بکرێت داگیری‌دەکەین بەڵام دروشمی ئێمە بە پێچەوانەی ئەوانەوەیە واتاگەورەترین‌و گرنگ‌ترین‌سەرکەوتن بەکەمترین زیان•

● **ئالەم کاتەدا برایەکی ئەم جەنگاوەرە کە ناوی‌شریف جلالەو بۆ پێشوازی لێ کردنی هاتبوەهەڵی‌دایەو وتی •**

منیش وەکو براکەم‌پێویستە لەسەرم کە بڕۆم بۆبەرەکانی جەنگ چونکە ئەم چونەمان ئەرکێکی پیرۆزی‌نیشتمان پەروەریمانەوئەمرۆش هەموو خاکی عێراق‌و نیشتمانی خۆشەویستمان‌کەوتوەتە تەنگانەوەو ئەگەرئەمرۆ فریای نەکەوین ئیتر کەی بەکەڵکی دێین یان‌سبەینێ چۆن دەتوانین‌بەسەریا گوزەر بکەین ئەگەر دوژمن لە دوریان نزیکەوەکڵاوی بکات •

● **دوایە دوای ئەمیش‌خاڵۆیەکی پیرکە وەکو خۆی‌وتی •**

لە ساڵی ١٩٠٨ لە دایک‌بووم ، ڕاستە پیرم بەڵام‌دەستم تفەنگ زۆر چاک دەگرێ‌و بۆ ئەم مەبەستەش‌چوار مانگی ڕەبەق لە ناوچەی شیبی پارێزگای میساندا بەرەنگاری ئەودوژمنی ئێرانی ڕەگەزپەرستەبووەوە کە هەرکاتێ هێرشی کردبێتە سەرمان ئەمان‌هێڵاوە مسیتێک خۆی‌بهێنێتە پێشەوەو توانیومانە هەر لەو جێگەوەی کەهێرشەکەیان تیا کردوەبۆیان بکەین بە گۆڕستان •• جا ئێستاش کە ئەو دوژمنەشکاوە دەیەوێ لە خاکی‌کوردستانەوە بێتە ناو خاکی عێراقەوە • ئەمەیان یان‌نەگبەتیەکی گەورەیە کەبەبەکجاری سەربانی تیادەیات یان ڕۆژگارەو دەیەوێ ئێمەتاقی بکاتەوە کە واتە بەرخی‌نێر بۆ سەر بڕین چاکە •

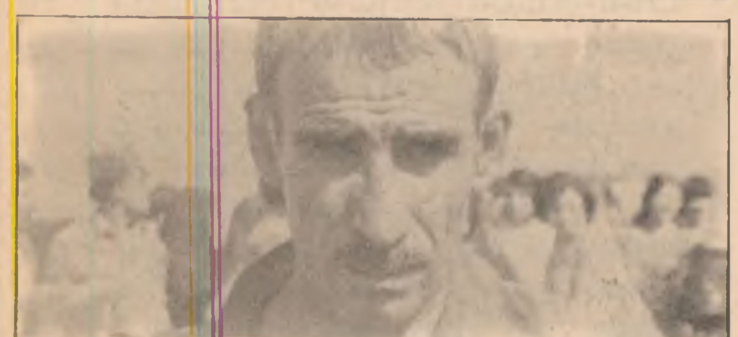

ماموستا عبدالمجید لطفی ـ پاشماوه

نوێی دیاری کراو بە کوردەکان ببەخشێت بە دانان‌و نوسینی شتی زۆر نەبێت لە بارەی زمانی کوردی‌و فەرهەنگ‌و موحازەراتەوە نەبێت ئەمیشە بڕیار لەسەر پاشە ڕۆژی زمانی کوردی دەداتو چاوی تێ دەبڕێت •دەبێت ئەوە دیاری بکەین کە پاشە ڕۆژی زمانی کوردی چی‌یە ئایا لەگەڵ پاشە ڕۆژی کورددا بە گشتی ماوەتەوە وەک نەتەوەیەک ماونەتەوە کە ئەوساکە زمانەکەیان بڵاو بووە ، ئێستا ئێمە زمانێکی دیکەمان دەوێت زمانێکی نوێ (زمانی ئەدەب‌و شارستانیەت) ئێستا بەشێکە کەوتووەتە ئەستۆی ڕۆشنبیرانەوە بەڵام ڕۆشنبیران لە لایەنی دارایی‌یەوە پارەیان نی‌یە بۆیە دەبێت ئەم دەزگایەو دەزگاکانی تر یارمەتی‌یان بدەن چونکە ڕۆشنبیری کورد لەوانەیە شت بنوسێت‌و دابنێت بەڵام پێویستی بە پارە دەبێت بۆیە پێویستە هێزێک هەبێت پاڵپشتی ئەمە بکرێت ••

بەڕێز بەڕێوەبەری گشتی :

ماموستای بەڕێز سەبارەت بە دەزگاکان دووان بەڵام سەبارەت بە ئەرکی خودی ڕۆشنبیرانو دووریان نەدووان دەبێت دەورێکی کاریگەریان لەم ڕەوتەدا هەبێت ڕەوتی ڕۆشنبیری‌و ئەدەبی هەروەها ڕەوتی زمانی کوردی‌ی خۆشەویستمان ئایا ئەو ئەرکانە چین کە دەخرێنە ئەستۆیانەوە ؟

وەڵام :

ماموستا لە ڕاستی‌دا ببوورن من هیچ گوناهێک یان دوا کەوتنێک یان لێپرسراوی‌یەک ناخەمە سەر شانی ڕۆشنبیرە کوردەکان چونکە ڕۆشنبیری کوردی هەموو ئەوەی ڕۆشنبیری‌و ئەدەبەکەی دەیتوانێت پێنوسەکەیەتی وەک لەمەو پێش گوتم ئەگەر ئەم لایەنە یارمەتی‌ی نەدات ئەوا من ئایەم کتێبێکی دانراو یان وەرگێڕراو بهێنم‌و بۆ وێنە هاندان‌و هەڵێک نابینم بۆیە شتێکی ئاشکرایە ناچار دەبم واز لە کتێبەکەم بهێنم • لەبەر ئەوەیە وەک شانەی هەنگ کە دەبێت شانەکانی هەنگ شاژنێکیان هەبێت هەنگەکانی تر لە دەوری کۆ دەبنەوە بۆ دەبێت ئەم دەزگایە ـ بۆ وێنە ـ دەزگایەک بێت وەک شانەیەک بێت ڕۆشنبیرە کوردەکان لە دەوری گرد ببنەوە بە یارمەتی دانیان‌و وورە پێ بەخشینیان‌و دانانی خەڵاتی گەورەو بەنرخ لە دانراوەکانیاندا •

بەڕێز بەڕێوەبەری گشتی :

ماموستای بەڕێز ئەم دەزگایە هەر لە کاتی دامەزراندنیەوە ساڵی ١٩٧٦ تاکوو ئەمڕۆ (١٧٢) کتێب‌و نامیلکەو نامیلکەی بچووکی چاپ کردوون سەرەڕای سەدان ژمارە لە ڕۆژنامەی هاوکاری کە دەزگاکە دەری دەکات هەروەها گۆڤاری ئەدەبی‌ی بەیان‌و گۆڤاری ڕۆشنبیری کە گۆڤارێکی ڕۆشنبیری‌ی گشتی‌یە کە بەرهەمی هەموو برا ڕۆشنبیرەکان بڵاو دەکەنەوە نەک بەرهەمەکانیان وەک کوردی عێراقی بەڵکو هەروەها وەک کوردێکی دەرەوەی ووڵاتیش لەو باوەڕەشدام کە ئێوە ئاگاداری هەندێک کە ئەم چالاکی‌یانە نین سەرەڕای دەیان کۆڕو میهرەجان کەدەزگاکەمان بە بۆنە نیشتمانی‌و نەتەوەیی‌و ڕۆشنبیری‌ی ئەدەبی‌یە جۆر بە جۆرەکانەوە سازیان دەدات• ئەمە لایەنێکە دەزگاکە دەیکات‌و بە شانازی‌یەوە ڕای دەپەڕێنێت چونکە لە ئەرکی کاری ئێمەیەو بە باوەڕبوونێکی تەواوو چەسپاوە وەک بەڕێز سەرەکی فەرماندە صدام حسین ڕێنوێنیمان دەکات ئەوەیە کە لە پێناوی ڕۆشنبیرانی کورددا ئیش بکەین بۆ زیندووکردنەوەی کەلەپوورو ئەدەبو مێژووی کورد ، ئەمە ئەرکی ئێمەیە دەیکەین بەڵکو ئەدیب‌و ڕۆشنبیرو نووسەری کوردیش ئەرکێکی لەسەر شانە پێویستە ڕاپەڕێنێت بۆ وێنە هاووڵاتی چەند مافێکی هەیە هەروەهاچەند ئەرکێکیشی لەسەرە بۆیە ئێمە ئەرکی دیاری کراو ڕادەپەڕێنین بۆیە بە لایەنەکەی تریش دەبێت‌دەورێکی کاریگەرو دیاری هەبێت بۆ زیندوو کردنەوەی کەلەپوورو زمانو ئەدەبەکەی خۆی • ئایا وای نابینن کە ئەرکی ڕۆشنبیرو ئەدیبە کوردەکان ئەوەیە بە چالاکی‌یەکی زۆرتر بەشداری بکەن ؟

وەڵام :

ماموستای بەڕێز فەرمووتان کە ئەم چاپەمەنی‌یانەی کە بە زمانی کوردی دەردەچن‌و ناویانت بردن بە شێوەیەکی فراوان لە ناوخۆی عیراق‌و دەرەوەیدا بڵاو دەکرێنەوە ئەمە ئەوە دەگەیەنێت کە ئەم لێپرسراوێتی‌یە لە سەر شانی ئەدیب‌و ڕووناکبیران لاچووە لەبەر ئەوەی چونکە بەردەوام بەشداری‌ی بڵاوکردنەوە دەکەن ، بۆیە ئەوەی ئێمە دەمانەوێت وەک فەرمووتان زۆرترە ئەگەر چەشنێک لەو زۆری‌یە بن بەڵام ناتوانین هیچ جۆرە کەمتەرخەمی‌یەکیان ئاراستە بکەین چونکە هەموو ئەم چاپەمەنی‌یانە پڕ دەکەنەوە شان بە شانی ژمارەیەکی زۆری ئەم گۆڤاری (بەیان)ە کە دێڕ دێڕو یەک لە دوای یەک دەخوێنمەوە •

بەڕێز بەڕێوەبەری گشتی :

ماموستای بەڕێزمان‌جەنابتان ئاگاداری‌یەکی فراوانتان لە مێژووی گەلی کوردی پاڵەوانمان داهەیەو هەروەها ئاگاداری‌یەکی فراوانتان دەربارەی دوژمنایەتی فارس بەرانبەر بە گەلی عیراقمان‌و گەلی کوردمان هەیە ، ئایا جەنابتان کەمێک ئەم لایەنە ڕووناک دەکەنەوە ؟

وەڵام :

ماموستا لە ڕاستیدا من بە شێوەیەکی نزیک بە علمانیەت پەروەردە بووم‌چەشنێک باوەڕم کەم بە مەسەلە میتافیزیکی‌یەکان هەیە • هەر چۆنێک لە گەڵ ئەو حکووماتانەدا ڕێک ناکەووم کە لەسەر بناغەی دەمارگیری‌ی ئایینی پێک هاتوون •

شارستانیەت شتێکەو دەمار گیری لە ئایینی‌دا شتێکی دیکە •

لە ڕاستیش‌دا کە لە ناکۆکی‌یەکی بنەڕەتی‌و بیرو باوەڕیانەدا بم لەگەڵ ئێران‌دا ، من بە باشی نازانم خراپە دژ گەلانی گەورەوەک گەلانی ئێران بکەم بەڵام هەموو ئەمە لە ژێر باری ئەم ڕژێمەی ئێستادا گۆڕا •• هەرچۆنێک بێت من هێشتاکە لەگەڵ ڕژێمی ئێراندا نە لە لایەنی بیروباوەڕو فیکرەوە هەرگیز ناگونجێم و ڕقم لەو ڕژێمانەدا دەبێتەوە •

Institut Kurde de Paris

لەسێ ساڵەی جەنگی ڕەوامانـدا

هاووڵاتیانی هەولێر

ئەم وڵاته بە خوێن دەپارێزین

● له لقی هەولێرەوە :

لەگەڵ ئەو سەرکەتنە مەزنانەی له بەرەکانی جەنگدا بەدی هات ، مرۆڤی کورد بەردەوام بو لە ئامادەبوون بۆ قوربانی دانی گەورە له پێناو پاراستنی خاكو سەربەستیمانو بەرپەچدانەوەی هێزی چەپەڵی دوژمن کە چاوی دوژمنکاری بڕیوەتە وولاتەکەمان ،ئەو وولاته سەربەرزەی کەقەتو قەت چۆك ناداتو بە خوێن بەرگری له چارەنووسیخۆی دەکات ٠٠٠

له هەولێر ، هاووڵاتیان، بەزێرو بە دڵ ، دوپاتی دلسۆزیو وەفاداری خۆیان کردەوە بۆ سەرکردایەتی شۆڕشو رابەری کاروان تێکۆشەر صدام حسین ٠٠

● هاووڵاتی ئەسعەد محمد

من کوڕێکم له بەرەی جەنگدا بوو به قوربانیو هەمیشه یادی ئەو کوڕەی خۆم بەسەربەرزی دەکەمەوە، چونکه گیانی خۆی له پێناو گەورەترین ئەرکی پیرۆز دانا که ئەویش بەرگری بوولەم نیشتمانه ئازیزەو من هەمیشه وەکو باوك هەستبە وپەڕی کامەرانی دەکەمو خۆشم له سوپای میللیدامو تا ئێستا چەند جارێك چوومەتە بەرەکانی جەنگ بۆبەرگری کردن له نیشتمانو بەرپەچ دانەوەی دەستدرێژییە چەپەڵەکانی رژێمی رەگەزپەرستی ئێران که خۆیله هەموو ئاکارێکی مرۆڤانه رووت کردۆتەوەودەیەوێ له پەنای ئایینەوە بەر بێته گیانی گەلانی ژێردەستی ئێران ٠

● بەڵام هاووڵاتی غەریبحەمه صالح که برایەکی شەهیدە له وەڵامیپرسیارێکدا بەرامبەر بە جەنگی چارەنووسمان ووتی :

گەلێك جار ئەرکی پیرۆزینیشتمان پەروەریو مێژوویی وا له مرۆڤ دەکاتکه کیانی خۆی بەلاوە هەرزان بێت ، چونکەراسته مرۆڤ شیرینه ، بەڵام له مرۆڤ شیرینتر ئەوەیەکه نیشتمان چاومانەو دەبێ بەرگری لێبکەین ٠٠

رژێمی ئێرانی لەبەرئەوەی هەموو نەتەوەیەکی غەیره فارس دەخاتە ژێردەستی خۆیو بە هەموو چەشنه ئاکارێکی نامرۆڤانەهەوڵی رووتانەوەی ئەم گەلانه دەدات له پێناو مانەوەیلەسەر حوکم ، دیاره لەوە نازانێ که چۆن بەرگریمانله بەسرەو هەموو کەرتەکانی تری ئەم وولاته خۆشەویستەکرد ، بەو شێوەیە بەرگری له حاجی ئۆمەرانو چۆمانوهەموو دۆڵو چیای ئەم کوردستانه شیرینه دەکەینو نایەڵین دوژمن هەنگاو بنێته خاکەپیرۆزەکەمان که ئامادەینبە خوێن بیپارێزین ٠

● بەڵام قوتابی نجدتسعید له وەڵامی پرسیارێکدا دەربارەی جەنگی مێژوویمانووتی :

وا بۆ سێیەمین ساڵدەچێ که وولاتی ئازیزمان به سوپاو به گەلەوە دەیەوێبەرگری له مافی خۆی بکات له پاراستنی ئاوو خاك ٠٠ ٠سوپای عیراق ، تەنیا سەربەستیو ئازادییەکی مرۆڤانەی لێ زەوت کراوە ٠

● هاووڵاتی قەمبەر عەلی قادر ووتی :

دەبێ لەم یاده پیرۆزەی شەڕی رەوامان دژی تاقمه سەر له شێواوەکەی قومو تاران هەزار گوڵی پیرۆزبایی بدەین له یەخەی ئەو سەربازه بە جەرگانەی له سەر سنوور خاکی عیراقیان پاراستو نەیان هێشت دوژمنی چاوچنۆك بستێ له ئەرزو ئاومان بێته پێشو بە خوێنی ئالی خۆیان بەرگرییان لەم وولاته سەربەرزه کردو ، خۆشەویستی وولاتیان تێکەڵ به خۆشەویستی رابەر «صدام حسین» کردو بوونه قوربانیو گەورەترین وانەیان پێشکەش بە مێژوو کرد ٠

● هاووڵاتی رەنجبەر محمد دەربارەی سەرکەوتنه مەزنەکانمان ووتی :

بەم دەست درێژییە نوێیانەی که کرایه سەر ناوچەکانی کوردستان ، دوژمنی چاوچنۆك دوپاتی کردەوە که تەنیا چاوی له داگیرکردنی بەشێکی وولات نیه ، بەڵکو سەراپای عیراق، ئەمجارەیان خۆی له کوردستاندا تاقی کردەوە ، بەڵام گەل لەگەل رۆڵه بە جەرگەکانی قادسیەی صدام دیسانەوە خوونه رزیوەکانی رژێمی «خومەینی» بۆ گەنیان پوو چەڵ کردەوە ، هەتا راویاننانو سنووریان بەقەد چاوی خۆیان پاراست ٠٠

سوپای پارچەیەکی وولاتنیەو بەلکو له شاخەشیرینەکاندا نموونەی گەورەترین قوربانی بوو ٠ ٠دوای سێ ساڵ شەڕیچارەنووس ، بەڵام عیراقی ئازیزمان له پێشکەوتنی خۆی ناکەوێ ، که چی ئێران لەخوێنو له ئاگردا دەژی ، بەتایبەتی گەلی کورد کەدو چاری چارەنووسی رەشی خۆی بووەو هەموو

سەروتار ـ پاشماوه

بەتایبەتی گەلێك رابەرەکەی رۆڵەی دڵسۆزی خۆی بێو له گەلیا بێو خۆشی بوێ ، رێگایەکەو گەرانەوە نیه ، دەبێ ئەو رۆژەبێت دەستەکەی خومەینیو لە سەریانەوە خۆی لوتیان له قوراوی پەشیمانی وەردەنو بەڵام ئەو ساتەش پەشیمانی سوودی نابێ ٠٠٠

سێ ساڵو سەرکەوتنی مەزن

ساڵی چوارەمو باوەرمان بە سەرکەوتنی مەزنتر پتەوە ٠٠٠

سڵاو لەو رابەره مەردە لێهاتووەی رابەری رەوتی سەرکەوتووی کردین ، سڵاوو خۆشەویستی له صدام حسین ٠

چەپکە گوڵی بە وەفایو خۆشەویستیو ئەو پەری رێز له گیانی ئەو شەهیدانەی له هەمووان شکۆدارترنو بە خوێنی ئالیان ئێمه سەربەرزینو بۆ پێشەوە ٠

دوای ـ پاشماوه

ئاگری له زۆر بنکەو ئالیاتی دوژمن بەرداوە ، بەتایبەتی وەك لەبەیاننامەی ١٢٠٤ دا هاتووه ، فرۆکەکانمان چەند هەلمەتێکی مەردانەیان بردۆتە سەر بنکەکانی دوژمن له قوڵای خاکی ئێران له کەرتی باکوورو سەرکەوتوانە نیشانەکانی پێکاوە ٠ هەروەها له بەیاننامەی ١٢٠٥دا راگەیەنرا کە زۆر کەرتو هێزی دوژمن بە ئاگری فرۆکەکانمان سوتێندراوەو له هەموو هەلمەتەکاندا فرۆکەکانمان دوایی بەسەلامەتی گەڕاونەتەوە بنکەکانی خۆیان ٠

له کەرتی ناوەراستو خوارووش سەربازانی سوپای عیراقی مەرد چەندان دەستی ئازایانەیان له هێزەکانی دوژمن وەشاندوه ، بەیاننامەی ژماره ١٢٠٦ ئەوەی راگەیاند که هێزێکمان بنکەیەکی پیادەی دوژمنی له بەرامبەر هێزەکانمان له کەرتی ناوەراست تەفرووتونا کردوەو زیانێکی سەروو ماڵی زۆری به دوژمن گەیاندوە ٠

هەروەها دەوریەکانی سوپامان هەلمەتی دلێرانەیان بردۆته سەر چەندان سەنگەری دوژمن له کەرتی ناوەڕاستو خوارو ٠

ئەمەو لەم هەفتەیەدا چەندان سەربازی دوژمن بەتایبەتی لەکەرتی باکور له دەست هێزەکانی خۆیان هەڵاتوون پەنایان بردۆته بەر هێزەکانی ئێمەو خۆیان له دۆزەخی خومەینی جادووگەر رزگار کردوەو هەمەویان گواستراونەتەوە بۆ پشتەوە ٠

دوو لێپرسراوی ـ پاشماوه

که هەیانبوو بەرامبەر ئەو پێشنیارانەی نێو دەولەتان که بۆ وەستاندنی شەرەکه کرابوون ٠

بێ له قسەکردنێکیدا بۆ (ئاژانسی دەنگو باسی عیراق) ئەمرۆ داوای له دەولەته گەورەکان کرد ئێستاکه تەقەللای زیاتر بۆ وەستاندنی ئەو شەرە بدەن که والێهاتووه هەرەشه له ئارامو ئاسایشی ناوچەی رۆژهەلاتی ناوەراستو جیهان بکاتو دووپاتی کردەوە که له بەردەمی کۆمەلی ئەوروپادا بواری فراوان زۆره بۆ ئەوەی تەقەللای زیاتری وەستانی شەربداتو ئەوەشی وتووه کاربەدەستانی ئێران دەربەست ئەوه نین بەدەهەزاران کەس بنێته ناو گلپەی ئاگری شەرەوەو رێزی مرۆڤ ناگرن ٠

رسواکردنی ـ پاشماوه

بۆته هوی ئەوەی لەلایەن نوێژکەرەکانەوە لەو مزگەوتە بکرێته دەرەوە ٠

ئەو ئاخوندەبە بزیه هێرشی بردۆته سەر حتمی چونکه داوای له خەلك کرد بوو نەچن بۆ بەرەکانی شەڕ ، بەڵام خەلکەپشتی ئەوبان گرتوو ئاخوندەکەیان ریسوا کرد ٠

ئەوەی شایانی باسه له شاری مەشهەد ژمارەیەکی زۆر پیاوانی ئاینی هەن دژی خومەینیو رێبازەکەینو چاودێریکاران وای دەبینن ئەم شاره بنکەی راپەرین بێ دژی خومەینی ٠

دوو ناریك ـ پاشماوه

دەوات هاتو ڤەگەریاڤه
نێچیرڤان خارزاو خالن
یار هەرێ عەیشی
نێچیرڤان خارزاو خالن
نازادارێ عەیشی
شاهیان هاتو ڤەرگەیاڤه
نازادارێ عەیشە
× ×
لفکا پەرێ ڤەرسیاڤه
یار هەرێ عەیشی
کوڕ گەهشتی گرێداڤه
نازادارێ عەیشە
× ×
دەوات هاته حەوشا مەزن
یار هەرێ عەیشی
شاهیان هاته حەوشا مەزن
نازادارێ عەیشە
خەنا شێلا سور بون بازن
یار هەرێ عەیشی
خەنا شێلا سور بون بازن
نازادارێ عەیشە
دەوات هاته حەوشا بچویك
یار هەرێ عەیشی

دەوات هاته حەوشا بچویك
نازادارێ عەیشە
سەر چەلا تێم زڤرم
یار هەرێ عەیشی
سەر چەلا تێم زڤرم
نازادارێ عەیشە
دوو نێری پەمن دکوڕن
یار هەرێ عەیشی
دوو نێری پەمن دکوڕن
نازادارێ عەیشە
× ×
نێچرڤان بابو کوڕن
یار هەرێ عەیشی
نێچرڤان بابو کوڕن
ناز دارێ عەیشە
سەر چەلا تێمو دنالم
یار هەرێ عەیشی
سەر چەلا تێمو دنالم
ناز دارێ عەیشە
دوو نێری پەمن دکالن
یار هەرێ عەیشی
دوو نێری پەمن دکالن
ناز دارێ عەیشی

● هاوکاری ●

وون بوونی دەفتەری خدمه

بەناوی سەرباز قادر احمدەوه دەفتەری خدمەی عەسکەریم لێ وونبوه کە لەتەجنیدی کۆیه دەرچووه تکایه ئەوەی دۆزیەوه ببدات به لقی هەولێر ٠

Institut Kurde de Paris

لەچالاکیەکانی لقی دەزگای رۆشنبیری و بلاوکردنەوەی کوردی لەسلێمانی

کۆڕێك بۆ کاروانی رۆشنبیری کوردی

رۆژی (٥) شەممەی رابوردو لقی دەزگاکەمان لەسلێمانی میوانداری مامۆستا مصطفی نەریمانی لەباخچەی یەکێتی نوسەراندا کردو بەئامادە بوونی ژمارەیەکی چاك، لەروشنبیران مامۆستای ناوبراو باسێکی بەناونیشانی کاروانی رۆشنبیری کوردی لەساڵانی بیستەوە تا ئەمرۆ پێشکەش کرد ٠

شایانی باسە پێش ئەمەش وتاری دەزگاکەمان لەلایەن لێپرسراوی لقەوە وتی دەزگای رۆشنبیرو بلاوکردنەوەی کوردی لەرێگای ئەم کۆڕانەوە دەیەوێ لەخزمەت کردنی خۆیدا بەرامبەر بەزمان و ئەدەبی کوردی بەردەوام بێت و لەمروەشەوە دەست نیشانی ئەوەی کرد کە جگە لەوەی لەبواری سازکردنی ئەم چەشنە چالاکیانەدا لەناو مەلبەندی پارێزگاو قەزاکاندا سلیمای سەرکەوتنی بەدەست هێناوە دەستی کردوە بەمیوانداری شارەکانی ترو دەیەوێ بەم شێوەیە قوولتر ئەرکی سەرشانی جێبەجێ بکات ٠

دوا بەدوای ئەمەش لەلایەن شاعیر لەتیف هەڵمەتەوە کە کۆڕەکەی بەرێوە دەبرد خاوەن باسی بە میوانەکان ئاشنا کردەوە پاشان لەلایەن مامۆستا نەریمانەوە دەست کرا بە پێشکەش کردنی باسەکەو کە لەسەرەتاوە وتی ئەم بابەتەم پلە بەپلە یان دە ساڵ بە دە ساڵ گرتوەو سەرباری کتێبە کوردیەکان باسی رۆژنامەو گۆڤارەکانی کردوەو لەداهاتودا نیازی وایە بەچاپ بگەیەنرێ و بڕچونە ناو باسەکەشی مامۆستا گەرانینەوە بۆ سەرەتای بیستەکان کە شۆرشی عێراقی هەلگیرساو عێراق سەربەخۆیی وەرگرت و گەلی کورد لە چوارچێوەی ئەم خاك و نیشتمانەدا عێراق کوردستانی عیراقی گرتەوەو لەم بوارەشەوە بەسەرکردنەوەی دیاردەو بەڵگەکانی رۆشنبیری ئەو سەردەمە ٠ هەروەها سەبارەت بەساڵەکانی چلەکان وتی ئاگری جەنگ کە لە ئارادا بو پرشی ئەو ئاگرە کاری کردە سەر بەرهەمی کوردی و ئەوەی بەسەر بکرێتەوە تەنها (٥٢) ژمارە کتێبی کوردیە٠ تا شۆرش ١٧ی تەمموزی ١٩٦٨ بەرپابو شۆرشگیران لە ١٠-١-١٩٦٩ مافی رۆشنبیریان بۆ کورد ئاشکرا کردو لەم روەشەوە مامۆستا نەریمان ئەو دەستکەوتانەی بەسەر کردەوە کە شۆرشی ١٧ی تەمموز لەعێراقدا بۆ چارەنوسی بۆ دیاری کرا

پاشان مامۆستا سەبارەت بە قۆناغی ساڵەکانی (٣٠) وتی بزوتنەوەیەکی رۆشنبیری گەلی کوردمانی وەدەست هێناوە دوای بەدوای ئەمەش مامۆستا لەباسەکەیدا بەراوردێکی ئەوتوێ بەرهەمی ساڵەکانی حەفتاو پێش ئەوساڵانەی کرد کە لەسەرەتای بیستەکانیەوە دەگرتەوەو بۆهەر قۆناغێکیان جیاوازی رازەی نێوانیانی بەسەرکردەوە ٠٠

سێ ساڵ سێ هەزار سڵاو ٠٠

● لەلوتکەی چیای بەرزی کوردستانیت ، یا لە پێدەشتی میسانو بەسرە ٠٠٠ هەزار هەزار هەزار سڵاو ئەی جەنگاوەری عیراقی ئازاو مەرد ، ئەی ئەو پیاوە مەردەی سنووری ئەم وڵاتەت بەرووی گەردەلولی زەردا بەستو نەتهێشت زەردەخەنەی سەر لێوی منداڵەکانمان بلەزن ٠

● ئەی ئەو جەنگاوەری ، لە لوتکەی چیاکانی حاجی هومەران ، بوی بە ئاگرو خەونی جەردکانت سوتان کە گرەویان لەسەر ئینسانی کورد دەکرد بۆ ئەوەی دووجار «دوای هەزاران جاری پێشو» بیکەن بە سووتەمەنی خەونە چەپڵەکانی خۆیان ، جارێ لەرێگای ئەو «بازرگانانەوە» کەوایان زانی «جادەکەی پانە »و ئەمجارەش کورد بەوان دەخەڵەتێ ، جارێکی تر ئەگەر مەردایەتی تۆی جەنگاوەر نەبوایە ، بهاتنایە بەم دیودا تۆڵەی کوردی کوردستانی ئێرانیشان لە ئێمە دەکردەوە ٠

● ئەی جەنگاوەری عیراقی ٠٠٠ جەنگاوەری کوردی مەرد جەنگاوەری عەرەبی مەرد ، ئەمە سێ ساڵە بەهوی ئازایەتی و مەردایەتی ئێوەوە بە پێچەوانەی خەونەکانی دوژمنی رەگەزپەرستەوە وات کرد خۆر لەئاسمانی عیراق پرشنگدار تر هەڵبێ ٠٠٠ سەربەرز رووت لەو خۆرەیە ، هەر وەستانی مەردانەت دوژمنی تۆقاندوە ٠٠

● هەزاران سڵاو لە بازوی پۆڵاینیت ٠٠٠

- تۆ ٠٠٠ جەنگاوەری نیشتمانی ئەو منداڵانەی سبەینێ لەچاویان لەئەمرۆ گەورەترە ٠٠

گەورەی ئینسانیکی گەورەی ٠٠٠

کوردی سەربەرزی گەورەی

عەرەبی ، سەربەرزی گەورەی

عیراقیی سەربەرزی گەورەی

ئاوی دجلەت خواردۆتەوە ٠٠

کە بەبەفری چیاکانی کوردستان

شیرینە ٠

● عبدالله عباس ●

ئەم ئافرەتە کوردە

گیانی

بەخشی بە نیشتمان

لە گەرمەی بەخشین و کۆکردنەوەی ئاڵتونا لەپارێزگای سلێمانی بۆ پشت گیری کردنی باری ئابوری وڵاتمان لە جەنگی رەوایدا دژی دوژمن ئێرانی ئافرەتێکی بەساڵاچو بەدەم هەناسە سواری و هەنسکدانەوە خۆی کرد بە ژوراولەوە دەچو بیەوێ شکات و گلەیی لەوانە بکات کە لیژنەیەکی تایبەتین بۆ کۆکردنەوەی ئاڵتون لەپارێزگای سلێمانیدا ٠٠٠

ئەمەش وابوە گوایە ئەورۆژەی لیژنەی ناوبراو داویەتی لە دەرگای ماڵێ ئەم ئافرەتە لە بەختی خۆیا لەماڵەوە نەبوە ، بۆیە کە گەڕاوەتەوەو بەسەرهاتەکەی بیستوە بۆ سبەینێ بەپەلە خۆی گەیاندە دیوانی پارێزگای سلێمانی و وتی :-

● من ناوم حلاوە کچی عبدالرحمن اسماعیلم دوێنێ پیاوەکان رۆیشتون بۆ ماڵەوەو من لەوێ نەبووم تاوەکو منیش وەکو دەرودراوسێکانم بەپێی دەرامەت و دەسەڵاتی خۆم چەند ئاڵتونم لە تواناداهەبێ بیبەخشم بەنیشتمان ٠٠٠ بەکوردستان ٠٠٠ بە صدام حسین کە هەموو هەوڵێکی بۆ خۆش گوزەرانی ئێمەیەو ئێستاش لە هەموو شتێکی ئێمە مابێتەوە سەر ئاڵتون بەخشین کەس دەتوانێ خۆی لێ بشارێتەوە ٠٠٠؟

شایانی باسە ئەم ئافرەتە لەشاری سلێمانی لە سەرچنار لەساڵی ١٩٢٠ لەدایك بوەو خاوەنی (٣) منالە ٠٠٠ ئەمەیە وێنەیەك لە ئافرەتی نەگۆڕاوی کورد کە «قەبیمانە» دەیەوێ دەوری خۆی لەجەنگی قادسیەی صدامدا بینێ ٠

فریا

چەپکە گوڵی

رێزو وەفاو

سێ ساڵەی جەنگ

مصلح جەلالی

سێ ساڵ وچەند رۆژێ بەسەر جەنگی رەواماندا تێپەری کە بەوپەری لە خۆبووردنەوە میللەتی دلێری عیراقمان دژی دەستدرێژی رژێمی رەگەزپەرستی ئێران دەیکاتو لەلایەکی تریشەوە لەهەموو بوارەکانی کاردا دڵسۆزانە بەرهەم وەبەردەهێنی و بەگیانی خۆشەویستیەوە لەدەوری سەرکردایەتی مەزنی سەرەکی فەرماندە صدام حسین کۆبۆتەوە ٠

بەم بۆنەیەوە چەپکە گوڵی بۆنداری جوانی رێزو خۆشەویستیمان پێشکەش بەهەموو ئەو جەنگاوەرانە دەکەین کە لەبەرەکانی جەنگدا لە حاجی هۆمەرانەوە تا رۆژهەڵاتی بصرە بەرگری لە سەربەخۆیی و بەختیاری میللەت و خاکی عیراق بەگشتی و بەتایبەتی لە ئۆتۆنۆمی ناوچەی کوردستانو لەدەسکەوتەکانی گەلی کوردمان دەکەن کەخاوەنی مافی نەتەوایەتی خۆیانن ٠

بەم بۆنە پیرۆزەوە چەپکە گوڵی بۆنخۆش و سەربەرزی پێشکەش بە هەموو پێنوس و هونەرو ئەو بەهرەدارانە دەکەین کە بەتوانایان بەشداری میللەتی عیراقمانی لە جەنگی رەواو هەموو ئەو مەیدانانەدا کردووە کە خزمەتی پێشکەوتنی عیراق و برەوپێدانی سۆشیالیست و برایەتی هەموو عیراقییەکانی کردووە ئەو عیراقەی کە لەسایەی سەرکەوتنی شۆرشی ١٧-٣٠ی تەموزی پیرۆزو سەرکردایەتی بەتوانای سەرەکی فەرماندە صدام حسینەوە گەورەترین قەڵای ئازادیخوازی و پێشکەوتنی ناوچەکەیە کە ئیستاش پاڵپشتێکی گەورەی گەلانی ناوچەکەیە بەتایبەتی گەلی فەلەستین کە لەلایەن ئیمپریالی و زایۆنی و رژێمی خوێن رێژی حافظ اسد و قەزافی شێتوێتەوە لێیان دەدرێ و پاڵپشتی گەلانی ئێرانە کە بەدەست رژێمێکی نەزانی خوفرۆشەوە بەهەزارانیان لێ دەگیرێ و لەسێدارە دەدرێن و دەربەدەری وڵاتان دەبن و بۆشەرێك دەنێردرێن کە لەماڵ وێرانی و سەرگەردانی زیاتر هیچ شتی بۆ ئێران و بۆگەلانی ئێران وەبەرناهێنێ کەیەکێ لەوانە گەلی کوردە لە کوردستانی ئێراندا دەستیان دژی ئەو رژێمە داوەتە چەك ٠

چەپکە گوڵی گەش و خۆشەویستی پێشکەش بەو دایکانەبێ کە بەسنگ فراوانیەوە رۆڵەکانیان بۆ بەرەکانی جەنگ بەرێ دەکەن و بەکارو بەسامان پشتی ئەو جەنگە رەوایەمان دەگرن کە لەلایەن رژێمی رەگەزپەرستی ئێرانەوە بەسەرماندا سەپا ٠٠ بۆ ئەو ئافرەتانەی هانی مێردەکانیان دەدەن کە بەرگری لەسەربەرزی و پێشکەوتنی عیراق بکەن ٠ پێشکەش بە هەموو ئەو گیانانەی کە بالی کارکردنیان لێ هەڵکردووە ٠

چەپکە گوڵی سەرکەوتن و بەختیاری پێشکەش بەسەرکردایەتی سەرەکی فەرماندە صدام حسین کە دلێرو حەکیمانە سەرکردایەتی ئەم میللەتی عیراقمان دەکات و پێشکەش بە هەموو ئەو مێشکە روونکانەبێ کە ئاسایش پەروەردەو دژی هەموو شەرو دەستدرێژی و جۆری چەوساندنەوەن ٠٠ پێشکەش بەو گەلانەبێ کە لەئێراندا دەستیان داوەتە چەك و داوای مافی خۆیان و رێزگرتنی گەلانی هاوسێیان و گەلانی جیهانیان لا مەبەستە ٠٠ پێشکەش بە رۆڵەکانی گەلی کورد لە کوردستانی ئێراندا کەخەباتی چەکدارانەی خۆیان بۆوەرگرتنی مافی نەتەوایەتی دەکەن ٠

بەم بۆنەیەوە چەپکە گوڵی یەکێتی میللەت و دڵسۆزایەتی سەرکردایەتی سەرەکی فەرماندەو دلێری و لەخۆبووردن و سەربەستی و گەشەسەندن پێشکەش بەخاکی پیرۆزی عیراق دەکەین ٠

دەزگای رۆشنبیری و بلاوکردنەوەی کوردی | بەغداد : شەقامی « الخلفاء » مەیدانی « الخلانی » / تەلەفون : ٨٨٧٥٧٩٥ پێنج خەت | هاوکاری

Institut Kurde de Paris

لەم ژمارەیەدا

● لە لاپەڕە هەشتدا بەرنامەی ڕۆشنبیری دەزگاکەمان لە شارەکانی کوردستان بخوێنەرەوە.

ڕۆژنامەیەکی هەفتانەیە

هاوکاری

التضامن

سالی ١٩٧٠دامەزراوە

دەزگای ڕۆشنبیری و بڵاوکردنەوەی کوردی

سەرەکی ئەنجومەنی کارگێڕی و سەرنووسەر

مصلح مصطفی جلالی

● پێنج شەممە ١٥/٩/١٩٨٣ ژمارە ٧٠٤ ● ٨ لاپەڕە ● بە ٥٠ فلسە ● الخمیس ١٥/٩/١٩٨٣ العدد ٧٠٤ ●

سەرەکی فەرماندە لە پێشوازی هاوولاتیانی هەردوو پارێزگای هەولێرو سلێمانیدا :

شەرەفێکی گەورەیە بۆ گەلی کوردمان جەنگ لە سەرخاکی کوردستان دوایی بێت

گەلی کوردمان بەشێکی گرنگ و ڕاستەقینەی مێژووی زیندووی عیراقە

سەرەکی فەرماندە بەڕێز صدام حسین پێشوازی دەستەیەکی تری جەماوەری خەڵکی پارێزگای سلێمانی دەکات لەوانەی ماڵ و زێڕیان بەخشیوە

بەڕێز سەرەکی فەرماندە صدام حسین دووپاتی کردەوە کە پشت بەخواو بەهیمەتی عیراقیەکان ، مێژوو دەنووسێ ، خومەینی و داروودەستە ناپەسەندەکەی لێرەو لەوێی کوردستان تێکشکان هەروەك لەوەبەر بەدەستی عیراقیە پاڵەوانەکان شکان .

سەرەکی بەڕێز کە پێری پێشوازی دەستەیەك هاوولاتی ڕۆڵەکانی پارێزگای سلیمانی کرد ، ئەوانەی زێڕو ماڵیان بەخشیوە بۆ پشتیوانی توانای جەنگین دژی دەستدرێژی ڕژێمی داخ لە دڵی ئێران ووتی : ئێران لەنێوان ماوەیەك و ماوەیەکی تردا کەسانی تیادەبێ کە ئارەزوی شەڕو دەستدرێژیان بەرامبەر عیراق و ڕۆڵەکانی لە دڵدایە .

بەڕێز ووتی : گەلی کوردمان لەگیانیاو لە دڵیاو لە کردەوەیدا بەشێکی گرنگ و ڕاستەقینەیە لەمێژوو زیندوە ، مێژووی عیراقی سەربەرز سەرەکی بەڕێز سلاوی گەیاند بە ڕۆڵەکانی پارێزگای سلیمانی

خۆپیشاندانی گەورە لە شەقامەکانی تەورێز

لەم ڕۆژانەدا شەقامەکانی شاری تەورێز پایتەختی هەرێمی ئازەربایجانی ڕۆژهەلات لە ئێران خۆپیشاندانی گەورەی بەخۆیەوە دیوە .

ئەم خۆپیشاندانە بوونەتە هۆی ئەوەی هەموو بزوتنەوەیەکی ئاسایی لە شارەکەدا بوەستێ .

دەنگ و باس وا دەگەیەنێ کە ترس لەوەی ئەم دیاردەیە شارەکانی تری ئێران بگرێتەوە ، ناچار سەرەکی ڕژێمی خومەینی ، خامنئی خۆی چوە بۆ ئەو شارە تا لەو پێویستیانە بکۆڵنەوە کە دەبێتە هۆی بەربەستی ئەم ڕووداوە .

خۆپیشاندەران نارەزایی توندیان دەربڕیوە بەرامبەر هەڵوێستی ڕژێمی ڕەگەزپەرستی ئێران کە سوورە لەسەر بەردەوامی شەڕو تێکچوونی باری ناوخۆی ئێران .

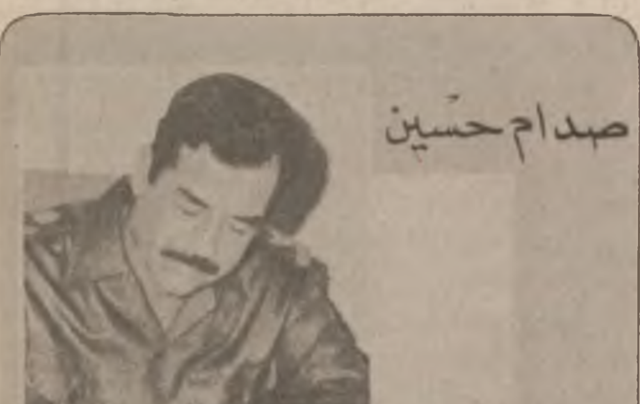

دوونامەی ناراستەکراو..

تازە دەرچووە

ڕۆژنامە نووسێکی فەرەنسایی :

لە عیراقدا باوەڕ بەسەرکەوتن پتەوو بەزرە

ڕۆژنامەنووسی فەرەنسایی سانت شارل برو کە لەم دواییەدا سەری لە عیراقدا وتویەتی کە لە شەخسیەتی سەرەك صدام حسیندا هەموو سیفاتێکی ئەو سەرکردەیەی بینی کە دەتوانێ بە توانایەکی نموونەییەوە ڕابەری نەتەوە بکات .

ڕۆژنامەنووسەکە کە کتێبێکی لەسەر شەڕی عیراق و ئێران دەرکردوەو گفتوگۆیەکی دوورو درێژی لەگەڵ سەرەك صدام حسیندا تیایەو ئەم هەفتەیە بلاوبۆتەوە وتویەتی کە قسەم لەگەڵ سەرەك صدام حسیندا کرد هەستم کرد کە بە باوەڕەوە قسە دەکات و متمانەی بە گەلی عیراقە کە سوورە لەسەر تێکشکاندنی دەستدرێژیەکانی ئێران .

شارل برۆ وتویە : دڵنیایە لە سەرکەوتنی عیراق بەسەر ئێراندا و شەڕ لە سوودی عیراق تەواو دەبێ لەبەر دوو هۆی : یەکەم گونجاوی تەواوی نێوان سەرکردەو گەل و دووەم باوەڕی عیراقیەکان بە سەرەك صدام حسین کە وەك سەرکردەیەکی مێژووی گەورەی دەبینن

باری لوبنان تا ئێستاش ئاڵۆزە

هەرچەندی لە پێریێوە گوللەباران و شەڕ لە دەوروبەری شاری بەیروت کەمتر بۆتەوەو هەندێ شوێن هێمنی بەخۆیەوە دی بەلام تائێستاش باری لوبنان روو لە مەترسی یە .

هەموو ئاژانسەکانی دەنگوباس دەستیان بۆ ئەوە کێشاوە ئەو هێمنیە نیسبیەی لوبنانی تیا دەژی شایانی تەقینەوەیە چونکە هەموو هیزە دژ بەیەکەکان هێشتا لە شوێنەکانی خۆیان لە سەنگاردا ڕوو لە یەکن .

ئەوەی شایانی باسە هیزە دەوڵەتیەکان بەتایبەتی ئەمەریکاو فەرەنسایی جموجوڵیان لە لوبناندا ئەوبارەی لەوێدایەگرتوبەنیەوە ، ڕاگەیەنرا کە هێزەکەی ئەمەریکا داوای کردوە فڕۆکەی جەنگی ئەمەریکایی بێت بۆ یارمەتیان ئەگەر هات و بنکەکانیان تووشی بۆردومان بوو تا ئەو ڕادەیەی ئزگەی ئەی بی سی ڕای گەیاند کە کاربەدەستانی ئەمەریکا پشتیوانی ئەوەن هیرشی ئاسمانی بکرێتە سەر ئەو بنکانەی دژی حکومەتی لوبنانن .

لەلایەکی ترەوە سەرچاوەیەکی نزیك بەرەی ڕزگاری نیشتمانی وتویەتی وادیارە هەوڵی ناوبژی کاری کە سعودیە دەیکات گەیشتە ڕێگایەکی داخراو .

سەرچاوەیەکی دبلوماسی وتی حکومەتی لوبنان مەرجی ڕێکەوتنەکە بەوشێوەبە ڕەفز دەکات کە قەدەغەی چوونی سوپای لوبنان بۆ ناوچەی جبل شۆف بکات .

ڕووداوەکانی ڕۆژانی ڕابووردوو

توکیو :

دوێنی مەلیك حسین مەلیکی ئەردەن گەشیتۆتە توکیو بەسەردانێکی تایبەت بۆ ژاپۆن دوای سەردانەکەی لەچین و کوریای خوارووی

قاهیرە :

ئەمەریکا بۆ قەرزێکی پرۆژەی دروست کردنی بنکەی وزەی ئەتۆمی بۆ هیزی کارەبایی لە میسر مەرجی زۆری داناوە کە قەرزەکە بریتییە لە دوو ملیارو نیو دۆلار .

مۆسکۆ :

یەکێتی سۆفیەت بڕیاری داوە بەدەرکردنی دبلوماسیەکی ئەمەریکایی لە مۆسکۆ چونکە بەجاسوسی کردن تاوانبار کراوەو بڕیاری دورخستنەوەی لە مۆسکو دراوە .

یونان :

سەرەك وەزیرانی یونان باپاندریو وتوویەتی لە سالی ١٩٨٨دا هەموو بنکە عەسکەریەکانی ئەمەریکا لە یونان دادەخات .

بەڕێز سەرەکی فەرماندە صدام حسین وتی هەموو چەك و سیفەتێك لەژیاندا پلەی هەیە ، لەوانە ڕەوشتی چاك و جوانی و دڵپاکی و ئازایەتی و نیشتمان پەروەری ، پلەی نیشتمان پەروەری لەوەدا دەر دەکەوێت کە هاوولاتی لە ڕادەی قوربانیدا دەیدات .

بەڕێز سەرەکی فەرماندە پێری لەکاتی پێشوازی دەستەیەکی تری هاوولاتیانی پارێزگای هەولێر کە زێڕو ماڵیان بەخشیوە ئەوەی دووپات کردەوە کە خیانەت پلەی نیە ، چونکە خیانەت گلۆر بوونەوەیە بەرەو خوارەوەو گلۆر بوونەوەی تەواو لەشەخسیەتی مرۆڤدا .

بەڕێزی وتی : شەرەفێکی گەورەیە بۆ گەلی کوردمان مێژوو کۆتایی شەڕ بەشەرمەزاری دەستدرێژی کار لەسەر خاکی کوردستان بنووسێ .

دەقی وتە بە نرخەکەی سەرەکی فەرماندە لە لاپەرە٣دا بخوێنەرەوە

هێزە دلێرەکانی سوپای ئازامان دەستی مەردانەی زیاتر لە دوژمن دەوەشێنن

تێك شکاندنی سێ نیشانەی گەورەی دەریایی دوژمن

لە ماوەی هەفتەی ڕابووردوودا هێزە مەردەکانی سوپای عیراقی ئازا چەندان جار دەستی توندیان لە هێزەکانی ڕژێمی ئێرانی داخ لە دڵ وەشاندوەو زەرەرو زیانی گەورەی سەروو ماڵی پێ گەیاندون .

بەیاننامەکانی سەرکردایەتی گشتی هێزە چەکدارەکانمان لەم هەفتەیەدا ئەوەیان دووپات کردەوە کە هەتا دوژمنی ڕەگەز پەرست سووربێ لەسەر هەڵوێستی دوژمنایەتی نارەوای بۆ سەر وڵاتەکەمان ڕۆڵە مەردەکانی عیراقیش زیاتر سوورن لەسەر ئەوەی دەبێ چۆك بەو دوژمنە دابدەن و ناچاری بکەن دەست لە هەڵوێستی دوژمنایەتی کارانەی هەڵگرێ ، لەبەرئەوە لە ماوەی هەفتەی ڕابووردوودا چەندان جار دەستی مەردانە لە هێزەکانی دوژمن وەشێنراوەو زیانی گەورەی پێ گەیەنراوە.

فڕۆکە ئازاکانی هێزی ئاسمانیمان چەندان هەلمەتی سەرکەوتوویان بردۆتە سەر بنکەو موڵگاکانی دوژمن و ئاگری تێبەرداون بەتایبەتی لە کەرتی باکوور سەنگەرەکانی وێرانکراوەو ژمارەیەکی زۆر لە ئالەتی شەڕی دوژمن تەفروتونا بوەو زیانێکی گیانی زۆریشی بەرکەوتوەو هەموو فڕۆکەکانی ئێمە سوپاس بۆ خوا بە سەلامەتی گەڕاونەتەوە بنکەکانی خۆیان و لە شەڕێکی ئاسمانیدا دوو فڕۆکەی دوژمن لەسەر ناوچەی مەریوانی ئێران بەردراوەتە خوارەوە .

هەروەها ڕۆژی دووشەممەی ڕابووردوو وە ڕۆژی سێ شەممەی ڕابووردوو سێ نیشانەی دەریایی دوژمن لە لایەن هیزە دەریاییە مەردەکانمانەوە تەفروتونا کراون و کاتێ ڕوانگەکانمان بینویانە ویستویانە بچنە بەندەری خومەینی .

بەم جۆرە ، ڕۆڵەکانی عیراقی سەربەرز ، بە ڕابەری ڕۆڵەی گشت گەلی عیراق صدام حسین ڕۆژ بە ڕۆژ سەرکەوتنی نوێ و مەزن بەدی دەهێنن و لەم وڵاتە مەردەدا کاروانی سەرفرازی بیناکاری و سەرکەوتن بەسەر هێزە ناحەزەکانی سەربەستی و سەربەرزی ئەم گەل و وڵاتە بەردەوام دەبێ و خەونە چەپەڵەکانی ڕژێمی خومەینی جادووگەر لە بەردەم دیواری پۆلاینی سنووری عیراقدا لە گۆڕ دەنرێ .

تەندروستی خومەینی لە مەترسیدایە

پاریس ، ئا.د.ع : لە سەرچاوەیەکی ئاگادارەوە لە پاریس زانراوە کە باری تەندروستی خومەینی ڕوو لە مەترسی یەو پزیشك و کارگیرانی سەرپەرشتی تەندروستی نەیانتوانیوە ڕاستی باری تەندروستی خراپی خومەینی بشارنەوە هەرچەندە زۆر بە نهێنی گیراوە ئەو سەرچاوەیە وتویەتی پزیشکەکان بە کاربەدەستانی ئێرانیان وتووە کە بەیاننامەی هەلوەشاندنەوەی بەرنامەی ئاسایی خومەینی دەربکەن و ئەوە بوو چەند ڕۆژێ لەمەوبەر بەیاننامەیەك بەم مانایە دەرچوو .

Institut Kurde de Paris

چەند وێنەیەکی سەرەکی فەرماندە صدام حسین لەکاتی پێشوازی کردنی دەستەیەکی تری هاووڵاتیانی خەڵکی سلێمانیدا

لە جیاتی بەڕێز سەرەکی فەرماندە صدام حسین :

بەڕێز عزة ئیبراهیم حەوتەم کۆنگرەی یەکێتی گشتی نەقابەکانی کرێکاران دەکاتەوە

● نوێنەری هاوکـــاری لەکونگرەکەوە دەنووسێ :

ـ لەجیاتی سەرەکـــی فەرماندە بەڕێز عزة ئیبراهیم جێگری سەرەکی ئەنجومەنـی سەرکردایەتی شۆڕشــ ، حەوتەم کۆنگرەی نیشتمانی یەکیتی گشتی کرێکارانـی عیراقی کردەوە کـــە ماوەی چوار رۆژی خایاند لە ژێــر دروشمی «با تیشکی بیـــرو تێکۆشانی مەزنی شەخسـی بەڕێز سەرەکی فەرمانـــدەی تێکۆشەر صدام حسین بکەینە بەرنامەی کارو بەخشەشــو تێکۆشان بۆ خزمەتی عیراقو نەتەوەی عەرەب »

بەڕێز عزة ئیبراهیم لەو وتارەی کاتی دەستپێ‌کردنی کاروباری کۆنگـرەکـــە ئاراستەی کرد دوپاتـــــی کردەوە کـــە قۆناغـــی نوێ بەخشەش‌و تەقلای زیاتـــری شان بەشان لەگەڵ مەزنـــی بەرپرسیاری سوور بـــوون لەسەر ئەوەی کە هەمـــوان لە مەیدانی کارو رەنجـــدان بەخۆی‌یەوە دەبینێ لەپێنـــاوی چاك‌کردنو پەرەپێدانی ئـــەو دەست کەوتە گەورانــــەی شۆڕشی مەزن بۆ چینـــی صدام حسین بکەنە بەرنامەی کارو تێکۆشانـــی ئـــەم قۆناغەی ناسکە ٠

بەڕێز نوێنەری سەرەکی فەرماندە لە وتارەکەیدا ئەوەی دوپات کردەوە کـــــــە دەست‌کەوتەکانی شۆڕشـــ هەمـــــوو ڕۆڵەکانـــی گەلـــی گرتـــــوەتەوەو بنکەی نیشتمانی عیراقـــی سەختو پتەو کرد کـــــە ئەمـــە دوژمنەکانـــی گەلو نەتەوەکەمانی هاندا زۆر جار بەختی خۆیان لە گـــرەوی سەرکردە حزبـــی بەعسـی هەمووی یەك ئەنجامـــــی دەبێت ئەویش خۆ ڕاگرتنـــی زیاترەو زیاد بوونی توانا ٠

دوای ئـــەوە بەڕێز احمد محسن علوان سەرەکی یەکێتی گشتی نقابەکانی کرێکـــاران وتارێکی خوێندەوە سەرجەمی ئەو دەست‌کەوتە گەورانـــەی باس کرد کە لە ســـابەی شۆڕشی ١٧ـ٣٠ تەمـــووزی سەرکەوتودا بەرابەری حزبی ئەنجومەنی سەرکردایەتـــی شۆڕش بە یەکەم نووسراوی سیاسی کاروباری کۆنگرەکە دابنرێ ٠

لە ئاهـــەنگـــــی کردنـــــەوەی کۆنگرەکـــە بەڕێز طه محی الدین معروف ئەندامـــی ئەنجومەنـــی سەرکردایەتی شۆرش جێگری سەرەك کۆمارو ژمارەیـــەك لە ئەندامانی ئەنجومەنـــی سەرکردایەتی شۆڕشـــو

کرێکارانو هەموو ڕۆڵەکانی گەلی بەدی‌هێناوە ٠هەروەها دەستی رێزی نا لـــە دەوری کرێکارانو ووتی ئــــەو دروشمەی کۆنگرەکـــەتان بەرزی کردوەتەوە دەری‌بڕی ئەرکی گەورەی سەرشانتانەو لە سەرتان پێویستدەکـــات کە رادەی رەنجو تەقـــلاو ئامادەیی‌تان بگاتە ئەو رادەیەی بتوانن تیشـــکی بیـــرو تێکۆشانـــــی ســـەرەکـــی فەرماندەمان تێکۆشـــــەر دۆڕاودا تاقی بکەنەوە ٠

بـــەڕیزی ووتـــــی : پێویست‌ناکات کە ببرتـــان بخەینەوە کە هەڵگـرتنـــی چەك بۆ بەرگری لە خـــاكو مرۆڤ لە بەرنگاربونەوەی ئەو پەلاماری درندانەی ڕووبەڕووی دەبین تاقە ئوسلوب نیـــه بۆ پاراستنی نیشـــتمانو ڕۆڵەکانمان بەڵکو زیادکردنی بەرهەمو چاك‌کردنـــی جۆری‌و پاراستنی ئامێری کارکردنو زیادە مەسرەفی نەکـــردن عەرەبی سۆشیالست بـــــۆ چینی کرێکار بەدی هاتـــووە هەر وەها ئەو بابەخـــــە زۆر تایبەتی‌یە سەرەکـــی فەرماندە تیکۆشـــەر صدام حسین بە کرێکارانی دەدات ٠

لە دوایشدا ووتـــاری ریکخراوە جەماوەری‌یەکانـــی وولات خویندرایەوەو ئەوەش راگەیەنرا کە وتارەکـــەی نوێنەری بەڕێز سەرەکـــی فەرماندە صدام حسین، بەڕێز عزة ابراهیم جێگری سەرەکی هاوری‌یان ئەندامانـــــی سەرکردایەتی قوتری ئامادە بوون ٠

شایانی باسە کــــە ٨٣ نیقابەو ریکخراوی کرێکارانی عەرەبی‌و جیهانی بەشداریان کردبوو ٠

ئەم کۆنگرەیە چوار رۆژی خایاندو لە کۆتایــــــی کۆنگرەکەدا چەند لیژنەیـــەك پێك هێنرا بۆ هەڵسوراندنی کاروباری یەکینی ٠

کۆڕێـك دەربـارەی جەنگ‌و ئابووری

نووسینگەی پیشـــەیی پارتی بەعسی سۆشیالیستی عەرەب لە چوارچێـــوەی چالاکی‌یەکانی سێ ســـاڵەی جەنگی چارەنووسمان کۆڕێکی فراوانی بۆ دوکتـۆر محمـــد صادق شمســ عەمیـــدی ـ کۆلیژی (الادارە)ی زانکۆی صلاح‌الدین بە ناونیشانـــی «ئابووری‌و جەنگ» سازکرد٠

لە کۆڕەکەدا کە تیایدا بەڕێز رازگـــری نووســـینگەی پیشەیی پارتـــی بەعســی سۆشیالیســـتی عـــەرەبو ژمارەیەکـــی زۆر لـــــە لێ‌پرسراوانو رێکخـــراوە میللی‌و پیشەیی‌یەکـــــان ئامادەی‌بوون ، دوکتۆر محمد صادق بە درێژی باسی لـــەو کارتێ‌کردنە گەورەیە کرد کە مەسەلەی ئابووری لـــــە جەنگ‌دا دەیگێڕی‌و لـــــە باسەکەی‌دا ئابووری بـــــە چەکێکی کاریگەر دانا لـــــە سەرکەوتنی جەنگ‌و ئـــــەو تێۆرە زانستی‌یانـــەی شی کردەوە کە زاناو پسپۆڕەکان دەربارەی رادەی کارتێ‌کردنی عەرەبی‌یەکانە بۆئـــــەوەی ئابووری بەسەر جەنـــگ‌دا دەریان بڕیوەو یەکە یەکـــە ئـــەم بیـــروڕایانـــــەی هەڵسەنگاند٠

ئەنجا هاتە سەر شـەڕی عادیلانەی وولاتەکەمـــــان بەرامبەر بـــــەرژێمـــــی رەگەزپەرستـــــی ئێـــرانو پەنجەی بۆ ئەوە راکێشـــا کە رژێمی دەسەڵاتدار لە ئێران لە جەنگی خـــۆی‌دا تەنیـــا ئامانجی دەســـــتدرێژیی‌و تەماحکاری‌یە لە ئەرزو ئـــاوو خاکمان ، بەڵکو مەبەســـتی راستەقینەی دەسەڵاتگرتنـــە دەستی هـــــەموو وولاتـــە بیان‌خانە ژێر رکێفـــــی رەگەزپەرستی خـــۆی‌و لەمەشدا هەرگیز ناتوانـــێ گرەوی سەرکەوتن بباتەوە٠٠ چونکە گەلی عیراق بە سوپاو گەلەوە بەردەوامـــە لـــــە قوربانی‌دانو سەرکەوتنـــی گەورە تۆمار دەکات لە هەمو بەرەکانی جەنـــگ‌دا لـــــە پێناوی بەرنگار بوونـــەوەی دەســـــت درێژی‌یەکەو بەرگری‌کردن لە مافـــــی راستەقینەمانو بەرپـــەچ خیانەتکارەکانی رژێمـــــی رەگەزپەرستی ئێران ٠

● لە لقی هەولێرەوە ●

بە بۆنەی رابووردنی سێ ساڵ بەسەر جەنگی رەواماندا

بەیاننامەی زانا ئاینیەکانی ناوچەی کوردستان

« اذن للذین یقاتلون بانهم ظلموا وان الله على نصرهم لقدیر »

صدق الله العظیم

موسـولمانان ، عیراقی‌یە شەرەفدارەکـان ، رۆڵەکانی گەلی کوردی نەبەرد سڵاوی خواتان لێ بێ٠٠
سێ ساڵە گەلەکەمان بە عەرەبو کوردیەوە چوەتە کۆڕی ئەو شەڕەوە کە ڕژێمی ڕەگەزپەرستی ئێران بەرپای‌کردوە دژی بۆ ئەوەی زیان بە دەستکەوتەکانمان بگەیەنێ‌و ڕێگای پێشکەوتنمان لێ بگرێ‌و نەهێڵێ ولاتـــەکەمـــان ئاوەدانو گەلەکەمـــان بەختیاربکەین ، لەپێناوی خزمەتکردنی دوژمنانی ئیسلام‌و نەخشـەکانی ئیمپریالیزم وزایۆنیزموا .

سێ ســاڵە ولاتەکـــەمان لەســـەر تا خـــواری ولاتەکەمـــان دووچاری دەســـتدرێژی‌یەکی تاوانباری شەڕانـــی بوە لەلایـــەن دەســـتە ڕەگـــەزپەرستە کینەلەدڵەکەی تارانو قومەوە کە خومەینی تینوو بۆ خوێن پێشەوایانەو سوورە لەســـەر بڵاوکردنەوەی فەسادو بێ‌ئابڕوویی ، ئەو دەستەیەی کە بە نـــاوی ئیسلامەوە ڕەفتاردەکاو ئیسلامەتی نەفرەتیان لـــێ دەکاو بەری‌یە لە نیازو قسەو کردارە بەدەکانیان ، ئەوانەی وەك بڵێ‌ی خواوەندی گەورە ئەوانی مەبەستە کە دەفەرموێ « ومن الناس من یعجبك قوله فی الحیاة الدنیا ویشهد الله على ما فی قلبه وهو الد الخصام، واذا تولى سعى فی الارض لیفسد فیها ویهلك الحرث والنسل والله لا یحب الفساد » .

ئەم ڕژێمە تاوانبارە هەروەك چۆن لە سەرەتاوە دەستی‌کردە دەستدرێژکردن بۆ سەرمان هەر سوورە لەسەر بەردەوامبوون لەسەر دەستدرێژی‌و شەڕو ڕشتنی خوێنی بێ تاوانان بە پێچەوانەی فەرموودەی خواو پێڕەوی‌یەکانی شەریعەتی ئیسلام‌و دابونەریتی پەیمانو دراوسێ‌یەتی‌و گوێیان کەڕکردوە لە هەموو ئەو هەوڵو بانگەوازانەی گەلی عیراق‌و سەرکردەی خۆشەویستی‌عیراق صدام‌حسین دەیدەنو هەموو ئەو هەوڵو تەقەلایانەیان خستوەتە پشت گوێ کە دەزگا ئیسلامی‌و جیهانی‌یەکان دەیدەن بۆ ئاشـتکردنەوەی هەردوو لا بۆ ئەوەی هەر لایە مافی ڕەوای خـۆی وەرگرێ بێ زیادەڕەوی بۆ سەر مافی لاکەی تر .

ئەم دەستە گومڕایە هیچ شتێ فێرنەبوە لەو زیانانەی کە بەدەست قارەمانانی سوپای عیراقەوە لە بەرەکانی شەڕدا لە ناوەراستو خوارەوەدا تووشیان بوەو ئەمجا پشـتیان بەسـت بە هەنـدێ لەوانەی خەیانەتو خزمەتکردنی بێگانەیان کردوە بە پیشـەو لە خاکی کوردستانەوە لە ناوچەی حاجی ئۆمـــەران هاتنە ناو خاکی نیشتمان . هیچ گومان لەوەدا نیـــە بەمە دەیانەوێ بێن بەســـەر دەستکەوتەکانی گەلی کورداو شارو دێهاتەکانی وێران کەنو پیرو لاوو ژنو منالـــی بکوژنو ئاوارەی بکـــەنو بـــە تەواوی ئـــەو دەستکەوتانـــەی لەناو بـــەرن کە تەنیا دانیشـــتوانی کوردستانی عیراق دەسگیریان بوە بۆ ئەوەی نەبنـــە نموونەیە بۆ دانیشتوانی کوردستانی ئێران .

ئەم دەستدرێژی‌یە ئاراستەی هەمووی مێژوو و قەوارەی گەلەکەمان کراوە دژی نیشتمانو نەتەوەو ئاینە ئیسلامی‌یە پیرۆزەکەی ، لەبەر ئەوە ئێمەی پیاوە ئاینی‌یەکانی ناوچـــەی ئۆتۆنۆمی‌ی کوردستان داوا لە موسولمانانو ڕۆڵەکانی عیراق بە گشتی‌و بە تایبەتیش گەلی کورد دەکەین کە پێکەوە دژی ئـــەم مەترســـی‌یە هەڵســـنو بەرگـــری لە خۆیـــانو سەربەرزی‌یانو ماڵو منالو ولات و نیشـــتمانیان بکەن دژی هەموو خایەنو دەستدرێژیکەران .

« فمن اعتدى علیكم فاعتدوا علیه بمثل مـــا اعتدى علیكم » « وقاتلـــوا فی ســبیل الله الـــذین یقاتلونكم » فمن قتل دون دمه فهو شهید ، ومن قتل دون ماله فهو شهید ، ومن قتـــل دون عرضه فهـــو شهید . هیوابشـــمان بە ڕۆڵەکانی گەلان بەرزو بالایەو « وما النصر الا من عند الله » .

ئێمەیش بەو پێ‌بەی خەڵك بۆ لای خواو ئاینە پیرۆزەکەی بانگ دەکەین دوا بانگی کاربەدەســـتانی ئێران دەکەین کە ئازار بە گەلەکانیان دەگەیەننو داوا لەو « بارزانی‌یانە » دەکەین لـــە نەوەی خرابەکاری‌و خەیانەتنو یارمەتی بێگانەیاندا لە دەستدرێژی‌یاندا کە گوێ بۆ بانگی خوا شل‌بکەنو بێنەوە سەر ڕێگای ڕاستو ڕێزی دراوسێ بگـــرنو بێن بە دەم بانگـــی ئاشتی‌یەوەو لە خوا بترســـنو واز لە دەســـتدرێژی بێننو پێڕەوی فەرموودەکەی خوا بکەن « وان جنحوا للســـلم فاجنح لها وتوكل على الله » .
ئیتر « والسلام على من اتبع الهدى » .
صدق الله العظیم

پیاوە ئاینی‌یەکانی
ناوچەی ئۆتۆنۆمی‌ی کوردستان

لەبەر رووناکی ووتـــــەبەنرخەکەی سەرەکی فەرماندە

صدام حسین‌دا

دیسانیش ڕاستی و دەنگی ڕاستی

عبدالله عباس

لەوتارێکی تر‌داو هەر دەربارەی وتەیەکی گرنگی سەرەکی فەرماندە صدام حسین ، کـــە پەیوەنـــدی بەباروو دۆخی مەسەلەی کوردەوە هەبوو ، نووسیم‌و ووتم [**یەکی لەوشتانەی وادەکات ـ صدام‌حسین‌ـت بەدڵ‌بێ ، راستگۆیەتی لەوەی دەری دەبڕێ‌و لەوەی دەیکات**] ئێوارەی رۆژی دووشەمەی ١٩٨٣/٩/١٢ ، بەوردی گوێم لەو وتـــە گرنگـــە گرت کە ســـەرەکی فەرماندە لەکاتی چاوپی‌کەوتنی دەستەیەکی تر لـــە دانیشتوانی پارێزگای هەولێر ئاراســـتەی کـــردو ، جارێکی‌کـــە بە باوەڕەوە (صدام حســـین)م زیاتـــر خۆش‌ویست ،، چونکە لەقسەکانیا ئەو راســـتگۆیە هەرەپاکە سەلمایەوەکـــە وای کردوە بە حەق صدام حسین ببێتە سەرکردەی رەمز بۆ عیراقیەکان ، وە وەك لەو وتارەدا کە لەسەرەوە دەستم بۆ کێشا وتم [**من نالێم نموونەی سەرکردەی وەك صدام حسین نەبووە ، لەم رووەوە ، بەلام ، دڵنیام ، ولاتەکەمـــان ، نموونەی سەرکردەی وای بەخۆیەوە نەدیووە**] ٠٠٠

لەوتەکەی ئەمجارەی سەرەکی فەرماندە صدام حسین‌دا زۆرشتی گرنگ وروژا ، وەك کوردێك لەوە دڵنیام زوربەی هەرەزۆرمان ـ بەتایبەتی ئەوانـــەی رووناك بینن ـ دڵنیان صدام حســـین راســـتگۆیانە دواو ، ئەویەری راست‌گۆیانە ،، بیرم کردەوە ، بەوە دڵ‌تەنگ بووم ، بارەکەی ئەم خەڵکە لەکوردســـتان ، کە پاشماوەی ساڵانـــی رابووردوی دوورو درێـــژی وای‌کردبوو ،خەڵکەکە بە « اضعف الایمان » رازی‌بنو هەر بە « دڵ » ئەو تاقمە ببوخزێنن ئەوە چەند ساڵە « بازرگانی بێ‌مونافیسی مەسەلەی کورد » بوون ، بەلام ، (صدام حســـین)ی ســـەرکردەی رەمـــز ، سەرکردەی دەرفەتە بۆ گەلی کورد لەکوردســـتانی عیراقدا ، من ،، وە بەتەواوەتی لەساڵی ١٩٧٥وە ئەم راستیەم لا روونەو شـــایانی ـ لای‌خـــۆم ـ گومان لێ‌کردن نیە . وەگەلی کورد لە کوردستانی عیراق ، ساڵانێکی دوورو درێژ بوو ،، چاوەڕێ‌ی دەرفەت بوو ، هەروەك سەرەکی فەرماندە وتی [مرۆڤ دەتوانـــێ چاو لەهەموو کارێ بپۆشی خیانەت نەبێ] ، مـــن ، وەك کوردێك ، کە « گڕایە » خاوەنی ئەو مەسەلەیەم « بەرزانیەکان » بازرگانـــی بوونو ـ دەیـانەوێ تبا بەردەوام بن ، پێویستم بەوەنیە « وثائق »ی مخابراتی ئەمەربکاو ساواك بخوێنمەوە نابزانم ـ یان دڵنیابم ـ ئەوانــــە « خیانـــەتیان » لێم کـــردوەو وەك ئەنجـــام خیانەتیان لەگشت عیراق کردوە ،، چونکە هەمـــوو کردەوەکانی « بەرزانی‌و تاقمەکەی کە سەرکردایەتـــی بزوتنەوەی کوردیان دەکرد » بەڵگەن بۆ ئەوەی بەناوی « بەرگری لەئێمە » ئێمە بە گورگان خواردو دەدەن ، داوی ئەوەی چەندان جار بە گورگان خواردوبان دانو لەژمارەی داهاتوودا دەگەڕینەوە سەر ئەم‌باسە .

Institut Kurde de Paris

دەقی ووتە بەنرخەکەی سەرۆکی فەرماندە صدام حسین لەکاتی پێشوازی کردنی دەستەیەکی تری خەڵکی پارێزگای هەولێردا

ئەوەی خیانەت لە نیشتمان بکات ژیانی لەگەڵ ئێمەنیەو رەگی چەپەڵی لەبن دەردەهێنین

Institut Kurde de Paris

بەخێرو خۆش هاتنی خەڵکی هەولێر ـ ئەربیل ـ دەکەین‌و لەپێشیانەوە سڵاوو بەخێرهاتن بۆ خێزانی شەهیدان .

ئەو برایەی لەجیاتیتان قسەی‌کرد ، باسی ئەوەی کرد کە خومەینی‌یەکان ، وایان دەزانی ، رۆڵەکانی کوردستان ، وەك سەیرکەر لەسەر جیا دەوەستن بەرامبەر پیلانەکەیان بۆ هاتنە ناو خاکی کوردستانەوە ، نەء ، نەك هەر ئەمە ، بەڵکو ، وایان چاوەرێ دەکرد ، وەپێیان وترابوو کە رۆڵەکانی کوردستان ، هەروەك خائنەکان ، دەبن بە بەشێك لە لەشکری داگیرکار بۆ ئاسان کردنی کاری داگیرکردنی کوردستان ، بەڵام سوپاس بۆخوا بۆچوونەکەیان بەهیچ چوو چونکە رۆڵەکانی کوردستان، رۆڵەی عیراقی سەربەرزن .

بەر لەتۆزی گوێمان لە مێژووگرت‌و شتەکانمان بەشێکە لەو مێژووە ، پشت بەخوا ، رۆژێ دێت ئەوەی داهاتوو مێژووی تیا دەخوێنێتەوە دەبینێ ئەم شارە ئەربیل ـ هەولێر ـ بوو بە بەلەندی ئۆتۆنۆمی‌و لەسەردەمی فلاندا بوو بە پایتەختی هاوینەی هەموو عیراق ، هەروەها پشت بەخوا لەمێژوودا دەخوێننەوە کە لەسەردەمی فلاندا خومەینی هەوڵی‌دا لەزیاتر لە شوێنێکەوە لە سنووری عیراق بپەرێتەوەو سەرنەکەوت‌و هەوڵی‌دا لەپارێزگای ئەربیلەوە لەسنوور بپەرێتەوەو سەرنەکەوت .

بەداخەوە ، وادیارە ، ئەوەی بەرەو خیانەت گلور بێتەوە ، گلۆر دەبێتەوەو وای‌لێدێ تێنەی گەرانەوەی بۆ نیشتمان پەروەری نامێنێ . چونکە ، هەروەك لە موناسەباتەکانی پێشودا وتمان هەر چاکێ سیفەتێ لەژێاندا پلەی هەیە ، رەوشتی چاکێ جوانی‌و دڵپاکی‌و ئازایەتی‌و نیشتمان پەروەری ، مەبەستم لە نیشتمان پەروەری پلەپلەیە ، واتە پلە لە دەربرینی نیشتمان پەروەری هاووڵاتی بەقوربانی‌دان ، بەڵام لەخیانەتدا پلە پلە نیە ، خیانەت گلۆر بوونەوە یەوە بۆ خوارەوەو گلوربوونەوەی کۆتاییە لە شەخسیەتی مرۆڤدا ، وادیارە ئەوەکانی مستەفا بەرزانی والەخیانەدا نوقم بوون تارادەی توانا نەبوون لەسەر گەرانەوەو ئەم خیانەتەیان گەیاندە رادەی فراوانتر لە سنووری راستەوخۆی خێزانەکەیان ، تا ئەو تاوانەیان کرد کە ببنە پشتیوانی لەشکری فارسەکان‌و دەلیلیان بۆ داگیرکردنی خاکی عیراق‌و بەمەش لێکدابرانی تەواوەتی لەنێوانمان‌و نێوانیاندا رووی‌دا ، بەڵکو لەوەش زیاتر ، ئەوان هەوڵیان‌دا لە پێناوی گەرانەوە بۆ ریزی نیشتمانی گفتوگۆکەین‌و نووسراو نامە هەبێ‌و پەیوەندی لەرێ نێردراوانەوە تا خیانەتە چەپەڵەکەیان جێبەجێ‌بکەن . دوو جار خیانەتیان کرد ، خیانەتیان بەرامبەر نیشتمان کرد‌و خیانەت بەرامبەر بەڵێن‌و هەندێ لەوانەی ئاواره‌بوون بە بەرزانیەکان لەگەڵیان دەست تێکەڵ بوون‌و سزای توندی خۆیان وەرگرت‌و رۆشتن بۆ دۆزەخ .

چونکە مرۆڤ دەتوانێ لێ‌بوردو چاوپۆشی‌بێ لەهەموو کارووبارێ ، خیانەت نەبێت ، دەستەیەك ، وادەچێتە عەقڵیەوە ، بداتە شاخ‌و لەم‌و لەو بدات ، رۆژێ دێت ، دەڵێن ، ئێمە هەڵەمان کرد ، لەوانەیە بڵێین بەرەڵایان بکەن ، بەڵام ئەوەی خیانەت لەنیشتمان دەکات ژیانی لەگەڵماندا نیەو رەگی چەپەڵی لەقوڵترین شوێنی خاکی عیراق بۆ هەتاهەتایە هەڵدەکەنین‌و، قسەکەم لەئێستاوە ئاراستەیە بۆ کەسانی کوردستان‌و ئەوانەی رۆژی لەرۆژان هاوکاری‌یان کردوە لەگەڵ ئەوانەی ناونران بەرزانیەکان لە خێزانی مەلا مستەفا ، دوای ئەم خیانەتە ، لەسەریانە چاو بە هەڵویستیانا بگێرنەوە ، لەوەبەر لەوانە بوو ، دەوترا ، ئەوان پشتیوانی هەڵویستی سیاسی‌یان ئێستا خیانەتیان لەنیشتمان کرد ، چونکە لەشکری بێگانەیان وەك داگیرکەر بۆ خاکی کوردستان هێنا ، ئەم بەرچاو روونکردنەوەیە ئاراستەیە بۆ هەمووان‌و بۆ ئەوانەی

هاوکاریان لەگەڵ خێزانی مستەفا بەرزانیدا دەکرد ، پارەیان لە فلان لایەن‌و فلان لایەن وەردەگرت بۆ وەك رزیاکردنەوەو وەك هەرەشە ، دەبێ ئەو پەیوەندیە ببرێ‌و ژیانی نوێ دەست پێ‌بکات ... بەڵام دەیەوێ درایەتی رژێم بکات ئەمەیان مەسەلەیەکی ترە ، بەڵام پێویستە بەشداری لەخیانەتانەکات لەگەڵ کورەکانی مستەفا بەرزانیدا لەخیانەت کردن لەنیشتمان ، چونکە ئەوەی بەشداری خیانەت بکات لەگەڵیاندا حسابمان بۆی وەك حسابمان دەبێ . لەگەڵ ئەوان .

خومەینی‌و داردەستەکانی تووشی واهیمە بوون ، هەروەك لەناوچەکانی‌تردا تووشی واهیمە بوو دیسان پێی وترا تۆ هەر کە لەسنوور دەپەڕیتەوە خەڵکی بەسرە پێشوازیت دەکەن‌و پێشوازی لەشکرەکەت دەکەن‌و چونە ناو بەسرەی ئاسان دەکەن .. هێرشی بردە سەر بەسرەو تێك شکا .. ئینجا پێی وترا خەڵکی میسان پێشوازی لەشکرەکەت دەکەن‌و کاری ئاسان دەکەن‌و لەشکرەکەی تێك شکا، دیسان پێی وترا ، نەك وەك ئەو برایە وتی کە وتەکەی‌دا ، گەلی کوردستان تەنیا سەیر دەکات ، بەڵکو پێی وترا کە گەلی کوردستان چەکت لەگەڵ هەڵدەگرێ‌و ئەرکی داگیرکردنی کوردستان ئاسان دەکات تا ناوبراو بە ((جمهوری ئیسلامی)) لەسەر رێبازی جمهوریەتەکەی خومەینی دادەمەزرێ‌و ناوە کوردی‌یەکان دەگۆڕدرێن هەتا ناوی چیاکان بەناوی بەهەشتی‌و هی‌تر ..

ئەم خومەینی‌یە جادووگەرە چۆن تووشی وەهم بووە ، جادووگەر رەوانترین سیفەتە ، بە جادووگەر ناوی بەرین ، شەرەفێکی گەورەیە بۆ گەلی کوردمان مێژوو بنووسێ شەڕ لەفلانە شوێن دەستی پێ‌کردوو شەڕ لە فلانە شوێندا روویدا بەڵام ، بە بەدۆرانی دەستدرێژی کاران بۆسەر خاکی کوردستان تەواو بوو ، پشت بەخوا ئەو وەختەی خومەینی تیایدا هەست بە بەکەوتەیی دەکا درێژنیەو دەستیشی پێ‌کردوە .

لەوەپێش خومەینی متطوعی بانگ دەکرد لەماوەیەکی کورتا ، ماوەی هەفتەیەك دە رۆژ بە هەزاران دەهاتن‌و دەیکردنە سەر لەشکری عیراق ، بەڵام ئێستا پێویستی بە یەك مانگە تا متطوع کۆدەکاتەوەو وای لێ‌هاتووە لەنێوان شەریك‌و شەریکی تردا پێویستی بە دووسێ مانگ هەیە تا متطوع کۆدەکاتەوە ، ئەمەش بەڵگەیەکی تری پەکەوتوویەە .

وەك‌و ئاسان دەڵێین ئێمە سەردەکەوین‌و بەراستیش سەردەکەوین بەبێ هیچ فەلسەیەك، چونکە خوای گەورە لەگەڵمانەو لەگەڵ دەستدرێژی نیەو لەگەڵ سەرزانیە ، مادەمێکی خوا لەگەڵماندایە ، کە دەڵێن سەردەکەوین ، بێگومان سەردەکەوین ،

بەپشتیوانی خوا سەردەکەوین‌و بەسەر هەموو دوژمنەکانماندا سەردەکەوین نەك تەنیا خومەینی ، بەسەریانا سەردەکەوین‌و دەریان دەکەین‌و روویان پڕ دەبێ لەنیشانەی شەرمەزاری‌و ئێوە سەرتان بەسەرکەوتن تیشك دەداتەوە .

ئەو گۆرانکاریانەی دوای ساڵی ١٩٧٥ لە کوردستاندا روویان‌دا ، بەشێوەیەکی تایبەتی ئێوە شاهیدین ، هەموو خێزانێ لەخۆی دەپرسی ، چۆن‌بوو وەچۆنی لێ‌هات ، ئەو شەقامانەی لێ‌بوون حاڵیان چۆن بوو چۆنیان لێ‌هات .. ئەو خانوانەی تیایدا دەژیان چۆن بوون‌و چۆنیان لێ‌هات ، رێگاوبان لەکوردستاندا چۆن بوو ، چۆنی لێ‌هات ، کێ هەیبوو ژمارەیان چەند بوون چەندیان هەبوو ، ئێستا ، کێ‌هەیەتی ژمارەیان چەندن‌و چییان هەیە .

کە وەڵامی ئەم کاروبارانە دەدەینەوە ، حەقیقەتی شۆڕش رووناك دەبێ هەموو شتێ کە بۆ رۆڵەکانی کوردستان چاکتر بەدی‌هات ، شۆڕشی کردی ، ئەوەی ماڵەکەی لەماڵی پێشووی چاکتر بوو، ئەوە دەستکەوتەی شۆڕشە ، ئەوەی ، ئەو شەقامەی لێی دانیشت لەپێشوو چاکتر بووە ، لەخێری شۆڕشە ، کە ئەو ماڵەی لایەوەیەتی چاك دەبێ ، دوای ئەوەی لەوەپێش وێرانە بوو ، دیسان ئەوەش بەخششی شۆڕشە ، کە کوردستان بێ رێگاوبان بوو، ئێستا رێگاوبانی تیایە ، ئەمەش لەبەخششی شۆڕشە ، هەروەها ئەوەی موچەکەی بووە بە ١٥٠ دینار دوای ئەوەی لەوەپێش بیست دینار بوو یان بۆ ئیش دەگەراو دەستی نەدەکەوت ، ئەمە دەریری شۆڕشە .

لە هەموو ئەمانە گرنگ تر .. کە سەفەردەکەن بۆ دەرەوەی عیراق‌و لبنان دەپرسن ئێوە لەکوێن‌و دەڵێن لە عیراق .. ئێتان دەڵێن بەڵێ لە عیراق لە وڵاتی بیناکاری نوێ‌و مرۆڤی نوێ‌و ئەو وڵاتە پاڵەوانەی کە بە توانایەکی باڵاوە بەرگری لە خۆی کرد ، ئێوە لەوڵاتی پاڵەوانین ، کەواتە گرنگ ترین شت ئەم ئابروە نیشتمانیەیە کە ئێستا هەموومان هەمانەو هەست دەکات لە وڵاتەکەیدا خۆی خاوەنی خۆیەتی ..

بەڵام ناتەواوی لەهەر کەرتێکدا هەبێ یان بوترێ ئۆتۆنۆمی ناتەواوە ، ئەمە مەسەلەیەکی ئاساییەو کەم‌و کوری هەروەك پەندە میالیەکە دەڵێ [زیادە دەگەرێتەوە بۆ هەردوو لا] ، لە مامەڵەی بازرگانی‌دا کەم‌و کورتیش دەگەرێتەوە بۆ هەردوو لاو هەردوولا یەك لان کە عیراقیەکانن ، ئەگەر کەم و کورتی هەبوو ، کە دەیبینین پێویستە چاکی بکەین ، ئێمە لەیاسا مەرکەزیەکاندا هەموو رۆژێ یاسایەك دەبینین‌و چاکی دەکەین بەیاسای چاکتر ، لەکوێدا کەموو کورتی

لەئۆتۆنۆمیدا هەیە بەرەو حاڵەتی چاکتر دەیگۆرین‌و ئەمە شتێکی رەوایە لەژیاندا ... ئێمە هەمیشە جلی چاکترمان دەوێ ، ئەو خانوەی تیادا نیشتوین چاکترو ئەو تفەنگەی هەڵمان گرتوە چاکترو ئەو یاسایەی مامەلەی پێ‌دەکەین دیسان دەمانەوێ چاکتر بێ ..

ئەگەر بمانەوێ بەرهەم لە دار خورما وەرگرین دەبێ ئاوی بدەین ، ئەوەی یاسای چاکتری دەوێ جا لە دەوڵەتی مەرکەزی‌بێ یان لە ئۆتۆنۆمی دەبێ بە دڵسۆزی کار بکات‌و فرسەت بدات بەو کەسانەی بیر لە حاڵەتی چاکتر دەکەنەوە تا بیر لە حاڵەتی چاکتر بکەنەوەو یاسای چاکتر دادەنێین .

ئایا دەزانن مستەفا بەرزانی هەوڵی‌دا جێ‌بەجێ کردنی ئۆتۆنۆمی داو بخات ئەمە بەراستی روویداو بەبەڵگەوە ، چاوم بە ئەدریس بەرزانی کەوت لە ئاداردا بەر لە ١١/ ئادار / ١٩٧٤ لە بەغدادو هات وتی راتان چی‌یە لەوەی جێ‌بەجێ‌کردنی ئۆتۆنۆمی بۆ ماوەی ساڵێکی تر دوابخەین ئێوە بێ لەسەر ئۆتۆنۆمی بەپەلەن ، پێم وت گەلی عیراق دەمێکە زۆر قسە لە لێپرسراوان دەبیستێ کە واتان بۆ دەکەین حاڵتان باش دەکەین‌و فلانە کار دەکەین‌و دوایی ئەو قسەکان بەهەوادا دەچێ بێ ئەوەی هیچی دەستکەوێ‌و بەم جۆرە باوەرپێ‌کردن لەنێوان حاکم‌و نێوان گەلی عیراقدا لەق بوو ، ئێستا خاڵی بنەرەتی ئەوەیە باوەرپێ‌کردن لە نێوان ئێمەو نێوان گەلدا پتەو بکەین لەبەر ئەوە ، ئێمە بە هەموو عیراقیەکانمان نەك بەتەنیا گەلی کوردمان وت ئێمە ئۆتۆنۆمی لە ١١/ ئاداری / ١٩٧٤ دا جێ‌بەجێ دەکەین‌و ئەمەمان راگەیاند ... ئەگەر بۆ ماوەی ساڵێك دوامان خست گەلەکەمان گەلان لە کوردستان دەڵێن فەرموون وادیارە ئەمانیش وەك ئەوانەی تر قسەدەکەن‌و دوای جێ‌بەجێ‌کردنی دوادەخەن‌و ئەوسا جێ‌بەجێ‌کردنیان لەبیر دەچێ .

پێم وت لەبەر ئەوە بریار ئەوەیە کە ئۆتۆنۆمی لە ١١ی ئاداردا جێ‌بەجێ ببێ ، لەسەرتانە رێگای ئۆتۆنۆمی هەڵبژێرن ئەگەر ئارەزووی هەڵبژاردنی تفەنگتان هەیە دەشکێن چونکە گەلی کورد لەگەڵ رۆژگاردا بۆی دەردەکەوێ کە بانگەوازتان راست‌نیەو ئۆتۆنۆمی جێ‌بەجێ بووە ئیتر بۆ دژی ئۆتۆنۆمی دەوستن .

هەولێر ، ئێستا جوانەو پشت بەخوا جوانترو شیرین‌تر دەبێ ، کە دەگەرێنەوە سڵاومان بە هەمووان بگەیەنن ، پێیان بڵێن شانازیمان پێیانەوە بالابەی خەڵکی ئەربیل لەدڵسۆزی‌و نیشتمان پەروەری عیراقیانەیانداو نیشتمان پەروەری کوردی یاندا ناسراون چونکە نیشتمان پەروەری کوردی بێ نیشتمان پەروەری عیراقی نیە .

یادی «٢٠٠» ساڵەی دامەزراندنی «شاری سلێمانی»

ئەم یادە ٠

لەچوارچێوەی بەشداربوونی دەزگای رۆشنبیریو بلاوکردنەوەی کوردیدا ، لە ژیانەوەی مێژووو کەلەپووری کوردیو برەودان بەبزوتنەوەی رۆشنبیریمان لەم بارەیەوە لەرۆژنامەی «هاوکاری»دا بەزنجیرەیەك وتارو لێکۆڵینەوەی مێژووی یادی ٢٠٠ ساڵەی دروست بوونی سلێمانی دەکەینەوە ، ئەو شارە کوردییە عیراقی‌یەی ،مێژووی بەشێکە لە مێژووی پڕ شانازی کوردی عیراق و لەسایەیدا پێ‌گەیشتو لەسایەیدا بەردەوامە ، بەم بۆنەیەوە ، نووسەرانو شارەزایان لە مێژوو کەلەپووری ئەم شارە ئازیزە بانگ دەکەین بۆ بەشداری کردن لەم یادەداو چاوەڕێین ٠

● هاوکاری ●

لاپەڕەیەك لە مێژووی شارستانیەتی سلێمانی

نوسینی غفور میرزا کریم

بێ‌گومان هەردیاردەیەکی شارستانیەتی مەزن ، یا هەر رووداوێکی بنەڕەکی ئاوەدان‌کردنەوەی گرنگ‌و زەق ، یا هەر قەوماوێکی کۆمەلایەتی کاریگەری مێژوویی لەم سەرزەمینە پان‌و بەرین‌و گەردوونە بێ‌سنوورەدا کە دێتە کایەوە خۆی بەبالای کۆمەڵگەی مرۆڤدا ئەبرێ ،بێ ریشەیی مێژوو نیە ٠

تەنانەت ئەگەر نەخرێتە تەرازووی مێژووەوە ولە رابووردووی نەکۆڵرێتەوە ، هەرگیز نایەکێش‌و نرخاندن ولەدایی‌دا مافی سروشتی‌و شوێن‌و جێگای تایبەتی خۆی لە کۆمەڵدا ناگرێ بەواتایەکی تر هەموو بەسەرهات‌و داهێنەرێکی نوێی بێ‌سەرەتاو ریشەی مێژوویی نایەتە بەرچاو هەروەکو هەموو کۆشکێکی بەرز لەسەر تاکە بەردی بناغەی هەڵئەچنرێ ، تەنانەت دەرگای گەورەی سەرکەوتن‌و پێش‌کەوتنیش هەر بەبانگەوازێکی دلێرانە ئەخرێتە سەرگازی پشت٠٠٠ کورد وتانی رەگ بەرەگی شەو حەلینە بەبنەتۆو ٠ ئۆتۆمۆبێل یەکێکە لەو داهێنەرە گرنگانەی کەبە وێنەی سەرجەم ئەو دیاردە

شارستانی ئابووری ، کۆمەلایەتی تردا بەپێی خواستی مێژوو پێویستی رۆژگارو لەگەرمەو چەقی بەرپابوونی شۆرشی پیشەسازی کەوتە بازاری کۆمەلگەی مرۆڤ‌و وەبوو بە ئاشناو دوستی دائیمی‌و یارمەتی‌دەری ئەم مرۆڤە کە لە ئەنجامدا وەکو ئامرازێکی پێشکەوتن دەوری کاریگەرو سەرکەوتنی لە کاروانی شارستانی‌و ئاوەدانی کردنی کۆمەڵ دا گێراوەو نواندوە ٠

شیاوی باسە پاسای سەرمایەداری زیاتر لەدوو سەدەی خایاند ، تا توانی رژێمی دەرەبەگایەتی رزیوی دواکەوتو ٠٠ بروخێنی‌و پەل‌و پۆ لەم جیهانەدا بهاوێژی وە بازار بۆکەل‌و پەلەکانی‌و

کەرەسەی خاوی هەرزان بۆ کارخانەکانی بکاتەوەو دابین بکا ٠٠ وەببێتە جیهانگیری ، وەلەپلەو قۆناغێکی تازە هەلچوی پێشکەوتوو خوازی دژ بە دەرەبەگ‌و کۆنەپەرست و هێنانەدی هەلو مەرجی گونجاو بۆ سەر دەرهێنان‌و بناغەدانانی نەتەوەیی هاوچەرخ وابکاتە دەوری ئیمپریالیزم ٠٠٠٠ ببێ بە داگیرکەرو چەوسێنەرەوەی گەلان‌و دژ بە ئازادی‌و سەربەستی گەلان‌بێ بە وێنەی کۆسپ‌دروست‌کەر لەحەن پێشکەوتن‌و سەرکەوتنی کاروانی بەرەو پێشەوەچوونی مرۆڤایەتی‌دا بوەستێ ٠٠٠٠ ئەوەی جێگای خۆیەتی لێرەدا بیلێین ئەوەیە کە لەو رۆژگارەدا کە گزنگی شۆرشی پیشەسازی‌و سەرکەوتنەکانی بە جیهاندا بلاو ئەبوونەوە واتە سالانی (١٧٥٠-١٨٥٠) کۆمەلگەی کوردی لەپلەو قۆناغێکی تایبەتی‌دا ئەژیا ٠ئیبراهیم پاشای بەبە کەڵکەڵەی سەودای گواستنەوەی پایتەختی میرنشینی بەبە لە قەلاچوالانەوە بۆ سلێمانی تازە چوو بووە میشك‌و دڵیەوە ، وەرەنگ‌رشتنی بناغەدانانی شاری سلێمانی هێشتا لە خەیاڵی‌دا پەنگی ئەخواردەوەو گینکەلەی ئەدا ٠

بەم چەشنە کەل‌و پەل‌و دیاردەی شارستانی لە هەموو مەیدانێك داو لەوولاتە رۆژئاواییەکانەوە ، بە دەریا بە پاپۆر ، بە هێلی شەمەندەفەر بە ئۆتۆمۆبێل بەرەو ئەستەمبول‌و شارە گەورەکانی ئاسیاو رۆژهەلات بە خێرایی ئەهات لەگەل خۆیدا بیروباوەری شۆرشی فەرەنسەی ئەهێنا کەدری بەشەوە زەنگی دواکەوتن ئەدا وەپەیوەندی کۆنی رزیوی کۆمەلایەتی دەرەبەگی تێك‌ئەشکاند سەرەتای بناغەی رژێمی سەرمایەداری دائەناو مژدەی راپەرینی بەگەلانی ژێردەستەی ئاسیای رانەگەیاند ،بەم جۆرە رۆژگار ئەهاتوو ئەچوو ، تا دەولەتە سەرمایەدارەکان ئاگری شەری یەکەمی جیهانیان

هەلگیرساندو گەلانی ئەم سەرزەمینەیان خستە دۆزەخەوە ٠٠٠٠ وە بە ملیونە ها ئادەمیزادیان کردە قوربانی بۆ بەرژەوەندی تایبەتی خۆیان‌و دابەش‌کردنی سەر لەنوێی ولاتانی ژێردەست ٠

هاوچەرخەوەو لەدل‌و دەروونی کۆمەلانی خەلکی‌دا نەخشی بەستوە ، وە شاعیران‌و نوسەرانی کوردیش وەنەبێ لەم مەیدانەدا لەپیشاندانی رووداوە جەرگ برەکانی‌و تۆمارکردنی قەوماوە گرنگەکانی‌دا درێغیان کردبێ ، مەلا حەمدونی شاعیرو شیخ نوری شیخ‌صالح لە شاسوارانی ئەم مەیدانەدا بوون ٠

ئالەم رۆژگارەدا دابوو کە قۆماندانی نووردووی حەرەکات علی احسان پاشا لە کەرکوکەوە بەسواری ئۆتۆمبێلێ خۆی ئەکات بە شاری سلێمانی دا بێ‌گومان ئەم رووداوە بەسەنگ‌و بەردی هاوچەرخ بە رۆژێکی گرنگی مێژوویی وە دیاردەیەکی شارستانی لەبەرچاو لەقەلەم ئەدرێ‌و ئەخوێنرێتەوە ٠

لەو کاتەدا رێگای سلێمانی‌و کەرکوك بەکاروان سێ رۆژی ئەخایاند ، هەرچەندە کاروان لەبەر جەردەو رێ‌گرو لەترسی باج‌و سەرانە زۆوت‌کرانەوەو تالان‌و کوشتن بە ناچاری بە قافلەی تایبەتی لەرۆژێکی دیاری‌کراو وە لەسایەی هێزێکی پارێزگاری جەکدار چی عەشایری بێ پاسوپایی بی ٠٠٠ ملی رێگا ئەگرێتە بەر ٠ بەم رەنگە علی احسان پاشا لەپێناوی مەبەستێکی دەولەتی‌دا لەگەل هێزێکی تایبەتی خۆی‌دا بۆیەکەمین جار بە ئۆتۆمۆبێلی تازە داهاتوو بەفیز وە لووت بەرزیەکەوە لە کەرکوك بەرەو سلێمانی ئەکەوێتە رێ ٠جا لەبەر ئەوەی هێشتا رێگای ئۆتۆمۆبێلی نێوان کەرکوك‌و سلێمانی هەر رێگەی کاروان بوو بۆیە ناوبراو هەر ئەم رێگەیەی هەلبژارد بۆ هاتن ، کە نازانین بەداخەوە ئەم

سەفەرە چەند رۆژ یا چەند سەعاتی خایاندوە ٠٠٠٠ چونکە لەسەرێکەوە رێگاوبان وەکو باسمان کرد ، لە هەموو روویەکەوە دژوارو سامناك‌و پر لەمەترسی بوو ، لەسەرێکی ترەوە ئۆتۆمۆبێلی ئەوسا هێشتا لە چوارچێوەیەکی سەرەتای ساکاری‌و دواکەوتوو دابوو ، بۆمان هەیە کە بلێین وولاخێکی بەرزەی تێروبری بەگور ٠٠٠٠ ئەیتوانی لەمەیدانی خێراییدا شان بەشانی بوەستی‌و پێش‌برکێی لەگەلدا بکات ، لەبارەی مێژووە بێ ووچان دیداریم لەگەل مامۆستا ئەحمەدا خواجە کردووەو زۆر پرسیارم لێ‌کردوە ، هەمیشە سوودی گرنگم لەوەرامەکانی وەرگرتوە ٠٠ لەناوەختی قسەشدا باسی ئۆتۆمۆبێلەکەی علی احسان پاشاش هاتوتە پێشەوە ٠٠٠ مامۆستا کە هاوچەرخی ئەم رووداوە بوە دەلێت وەکو بزانم بە زەحمەت ئەم ئۆتۆمۆبێلە گەیشتە سلێمانی لەبەر سەختی رێگاو بێ توانایی ئۆتۆمۆبێلەکە بۆ وێنە لە هەورازەکانی چەمچەمال‌و تاسلوجە ٠٠٠٠ هێستر سوارەکانی پاشا بە گوریس سەریان ئەخست بۆیە دوورنیە کەهاتنی ئەم ئۆتۆمۆبێلە ماوەیەکی زۆری‌نە خایاندبێ٠ ئەوەی لێرەدا پێویستە بووترێ پێویستە ئەم دیاردە شارستانی‌و رووداوە گرنگانەی رابووردووی گەل‌و وولاتەکەمان لە هەموو مەیدانێکدا بکەوێتە سەرنەسنۆی پسپۆران‌و پشکنەران‌و شارستانی پەروەرانی کورد تا لە مۆیەك موووێك بکەنەوەو هەموو شتێکمان وەکو هێلکەی پاکراو ٠٠٠ بخەنە بەردەستی خوێنەری کورد ٠

لەو سەردەمەدا بنەماڵەی حاجی مەلا سەعید (کابە هۆزی کەرکوکلی) ناسرابوون لەناو کۆمەلانی خەلکی شاردا ناویان بە دەولەمەندو خاوەن دیوەخان‌و دەست‌رۆیی‌و ئاپین‌پەروەر دەرکردبوو ،جگە لەمەش ناوبراو ئەندام بوو لە مجلیسی مەبعوسان لە ئەستەمبول لەبەرئەم هۆیانە هەمووی خانوەکەی ببوە جێگای میوانداری‌و دیوەخان بوو ئیتر پیاوێکی گەورە ،یا فەرمانبەرێکی میری ئەگە/ رێگەی‌بکەوتایە شار لەم خانوە گەورەیەی کە وەکو کۆشك‌ئەهاتە پێش‌چاو وێنەی لە سلێمانی‌دا کەم بوو ، پێش‌وازی ئەکرا وەکو میوانێکی بەرێز دارایی‌و بەرێ ئەکرا ٠

کاتێ پاشای تورك بە سواری ئۆتۆمۆبێلەکەیەوە خۆی ئەکا بەناو شاری بێ دەنگ‌و خامۆش‌دا ، تێکرا کۆمەلانی خەلکی بەدەنگی گرم‌و هۆزی ئەم دێوە بێ‌گیانە ، رائەچلەکین‌و بەمەلەداوان ئەرژێنە سەرکوچەو کۆلان بۆ دیدەنی ئەم دەعبا ترسێنەرە گاورکردە ٠ دوکان‌و بازار دائەخەن‌و ئەچنە سەیرو تەماشاکردنی بەم چەشنە شار بەجارێ ئەخرۆشی‌و منال‌و گەورە بەدوایی ئەم پارچە ئاسنە گەورەیەدا بەسەر سوورزمانەوە رایان ئەکرد ٠٠ وەهەردەستەو کۆمەلێك بەرەنگێ ئەم دیاردەیان لێك ئەدایەوەو ناویان لێ‌ئەنا ٠٠٠ هەرئەتوت جەجاڵ هەلساوە

دوایی پاشا بە ئۆتۆمۆبێلەکەیەوە بەبەر ئەسحابە سپی‌دادی‌و لەبەردەرگای مزگەوتی شێخ‌عبداللە هەولێری (کەئێستا پێی دەلێن مزگەوتی دوو دەرگا) رائەوەستێ‌و دائەبەزێ‌و پێشوازی ئەکرێ‌وە ئەبێتە میوانی حاجی مەلا سەعید وەئۆتۆمۆبێلەکەشی ئەبێتە پیشانگایەکی سروشتی بۆدانیشتوانی شار ٠ ئەوەی شیاوی ووتنە ، کۆمەلانی خەلك پۆل‌پۆل ، گوزەر بەگوزەری شار ، ژن‌و پیاو منال‌و گەورەدێن بۆ تەماشاکردنی ئەم دەعبایە سەرسوورهێنەرەو هەریەکەی بەرەنگێ ناوی ئەبات‌و ناوی لێ ئەنێ‌وە بیرورای خۆی بەرامبەری دەرئەبرێ ٠

بەرێز محمودشەوقی کەهاوچەرخی ئەو رۆژە بووە دەلێت ٠٠٠ زەلامێك خۆی کردبوە خاوەن پیشانگا هەرچی ئەهات بۆبینین ٠٠٠٠ ئەبوایە سەری خۆی بقەبلانایە ، گەربارەی ئەدایە رێگەی ئەئەدا چاوی بەم دەعبایە بکەوتایە ٠

لەمەیدانی رۆژنامەگەری کوردی‌دا وەکو من بۆی‌گەراوم ودەبەر چنگم کەوتوە تەنها مێژوونوسی کورد صالح قەفتان لەسەر ئەم باسەی نووسیوە ، ئەمیش هەر وەکو بیرەوەرێکی سادە لەم دیاردەیە دواوە ٠٠٠ تەنانەت لەسەر نووسینەکە ناوی خۆی نەنوسیوە ، بەلام چونکە رۆژ نامەی (زبان)کەلە سالی (١٩٣٨)دا خۆی سەرنووسەرو سەرپەرشت کەری بووە بۆیە بیروامان بۆ نووسینی ئەم باسە هەر بۆ ئەو ئەچێ وا لە خوارەوە دەقی ئەو نوسینە کە لە لاپەرەی یەکەم سەرووتار بوەو وەکو بەلگەیەکی مێژوویی ئەبخەینە بەردەستی خوێنەر :-

مۆلەکەی عزرائیل*

هێشتا ئەوەندەی پێ‌نەچووە کە انسان بلێت بەعاستەم لەبیرمە چونکە وەکو دوێنێ‌و پێرێ وایە کەلەسەفەریدا قوماندانی ئوردووی حەرەکات - علی احسان پاشا - بە ئۆتۆمۆبێل هاتە سلێمانی‌و لەمالی عزی (کرکوکلی) میوان بوو ٠ وە ئۆتۆمۆبێلەکە لەبەر دەرگا کەبەرامبەر مزگەوتی شێخ ئەولیای هەولێری راگیرابوو هەمو ئەهلی شارەکە دەستە ، دەستە ئەچوون بۆ سەیری بەحیرەت‌و ئاسەوە تەماشایان ئەکردو لێی ووردئەبوونەوە

هەتا زۆر کەس نەی ئەوێرا زۆر لێی نزیك بێتەوە ،وایان ئەزانی دەعبایەکەو پیاو ئەخوا ، بەعزێك ئەی گوت سەرو لوزی لە (بەراز) ئەچێ ، بەعزێ بە (دێو)ی ئەشوبهاند ، حاصلی بەعزێکی زۆر دیندار ئەیگوت تەماشاکردنی حەرامە چونکە گاور کردە !!٠

لەو تەئریخەوە تا ئەمرۆ تەقریبەن مودەی‌بیست سال تێ‌پەرێوە ، لەدوای ئەوزەمانە ئینگلیزەکان هاتنە ئەم وولاتەو ئەنواعی ئۆتۆمۆبێلی فۆرت‌و شوفرلێت‌و مودەرەعیان لەگەل خۆیان هێناو هەموویانمان بە چاو دی‌و مارکەیمان ناسی ٠٠٠٠

* رۆژنامەی‌زبان سالی١ ژمارە ٢٩ ١٠ نیسان ١٩٣٨ یەکشەمە

رۆژی دیدەنی

شیعری دلشادی عمرکاکی

بێ دەنگییەك بوو
من سەرم تیا رادەژەنی
گریانێ بوو
لە ناو خوێنمدا ئاوا بوو
من ناخم پێ هەلدەکەنی ٠
سبەی رۆژی دیدەنی‌یەو ٠٠
تۆلە ژیانی کاروانی
چی دەزانی ٠٠؟
کە پێم دەگەی ٠٠
لە سیمای خۆش نەدیدەییم
چی تێدەگەی ٠٠؟
«سبەی دێمە لات
بۆت دەگێرمەوە
ئاهەنگی کۆچ‌و گریەو پێکەنین
سبەینێ لەگەل ، هاژەی خوێنمدا
خورپەیەك شیرین
دەرژێتە دل‌و ٠٠
بۆ جارێکی تر، رۆژ دەشوێت،
لە ئاسۆیەکدا ٠٠ ئاوا دەبین‌و هەردوکمان
دەمرین

سبەی دێیتە لام
خورپەی دیدەنی ، کات ژمێرەکەم رائەوەستێنی
لەبەر چی بمرین ٠
لە لای من وایە ، (زەمەن) ئەمرێت‌و
لە دیدەنی‌دا هەزار سال ئەژین» ٠
وام ئەزانی
کە لە ژیانی کاروانی
هێندەی ناخی من دەزانی
کە پێم دەگەی
لە سیمای خۆش نەدیدە ییم
بە قە د عومری من تێدەگەی
ئەگەر هاتی ٠٠
بۆ ساتێ رۆژگار دەشێوێ‌و ٠٠
پڕ بە خۆشەویستی گیانم
گەرمە نیگاو ، خورپەی دل‌و ، هەناسەو
بوون‌و ، ژیانت لێ دەسەنم
گەر نەهاتی
سەر لە بێ‌دەنگی‌و خامۆشی هەلدەژەنم
تەنها ئەم پێکە گریانە
دەخۆمەوەو ٠٠
بۆ دیدەنی جارێکی تر بێدەکەنم

بەیتا...

ئاڤدەل ئومەرا

ئەحمەد قەرەنی

خرڤەکرن‌و کۆمکرن و نڤیسینا فۆلکلۆرێ کوردی کارەکێ پێویست‌و فەرە ٠ پاراستنا ئەڤێ سامانێ ب نرخ‌و بها ژ فەوتان‌و نەمانێ ٠٠٠ ئەرکەکێ پیرۆزەو خزمەتەکا مەزنە خەمخۆرێت کورد ئێخستی‌یە ئەستۆیە خوە ٠٠

دەست ئاڤێتنا ئەڤێ کاری ن دویف خیچ‌و پرۆژێت ئەکۆلین‌و ل دوی چونێت زانستی دیارکرن و روهنکرنا گەلەك ئال‌و قۆژنێت تاری‌و ڤەدەرو بەزرە د ژینا مللەتێ مەدا ٠

ریکو ردکرنا فۆلکلۆری چەسپاندنا - خۆیی‌و کەسینیا - زمانێ مەیە ، ئەو زمانێ زەنگین‌و بەهرین ژ ئەڤان کەرستەو ماتێریالان ٠

پشتی بەلگەو نیشانێت سەلماندی د ٠ عزەدین مستەفا رەسوول دکتێبا خوەدا - لێکولینەوەی ئەدەبی فۆلکلۆری کوردی - دەفەرموت :

(گومان لەوەدا نەماوە کە نەتەوەی کورد لەفۆلکلۆردا یەکێکە لە نەتەوە هەرە دەولەمەندەکانی جیهان) ٠٠

فۆلکلۆرێ کوردی گەلەك تا و چڤان ئەدگریت - داستان ، ئەفسانە ، چیرۆك ، پەندێن پێشینان‌و قسێن ئەستەق ، ستران ، سەرهاتی ، تێدەرخستنۆك ومەتەلۆك وبەیت ٠٠٠٠٠ هتد - ژ ئەڤان بەشان بەیتێ ، وبەیت دەربرین‌و وێ‌هەلدانا رویدانەکێ یان هەل کەڤتنەکا گرنگ و ناڤدێرە ، هندەك جاران ب کێش‌و سەروایە ، شەهرەزایەکا زمانڤانیێ تێدا خۆیا‌و ئاشکرایە ، بەلێ دانەر دیار نی‌یە و ل سەر زارێ خەلکی مایەو دهێتە گوتن ٠٠ لەورا دهێت هژمارتن ژ ئەدەبێ فۆلکلۆری ، ژ ئەڤان بەیتان (بەیتا ئاڤدەل ئومەرا) یە ٠

چاخێ بەیتێ سەرەتا پەیدابوونا ئایینێ ئیسلامێ‌یە ل باکوورێ عیراقێ ئەمازە دەڤەرا - بەرواری ژووریان - یا پڕ کەلهـو سەنگەر مینا (قومری - ئەدنێ - بویتەنیرێ - بێتکارێ - بازێ - دێریشکێ ٠٠٠ هتد)

رویدانێت بەیتێ دەست پێ دکەن دەمێ (مێر خاسێ بەیتێ) ئاڤدەل ئومەرا خەونەکێ د بینیت کو - حەفت سالان خەزایی‌یە پاشی شەهید دبیت - وخەونا خۆ بۆ ژنبابا خوە دبێژیت ٠٠٠ خزم‌و کەس‌و کارێت ئەوی دڤێن خەونێ ژ پێش چاڤان ببەن‌و بکەنە میر ، بەلێ ئەو قایل نابیت و خۆشیان ژ خوە حەرام دکەت ، و دەواران بار دکەت ژ ئاڤا تال‌و سویر ژ گوندێ کێڤلا ، و قەستا زۆزانان دکەت و ژ بامەرنێ دەست پێ‌دکەت وبەرەڤ ئەڤراز دچینە دەڤەرا بەرواری ژووریان‌و کەلهو خەلان‌و دێرو پەرستگەهان دروخێنیت ومرگەڤتان ئاڤا دکەت وئایینێ ئیسلامێ بەلاڤ دکەت پاشی دچیتە ئاشوێتێ هەتا دگەهتە دەشتا نویحێ ل ئالان‌و بوتانێ ، وب دەستی کچا کافری دهێتە شەهیدکرن ٠ ئێرە دوو چیڤانۆك دهێنە ڤەگێران :

١ - چاخێ ئاڤدەل‌و میر ێ‌کافران د کەڤنە گەرا شەری و چەرخا شیرو مەتالان گەرم دبیت ، و هەر دوو کچێت کافری ل سەر بانێ قەسرێ سەیری گۆڤەندا زەلامان د کرن ، و تیرێت خوە سوار کربوون هندی کچا مەزن بوو دڤیا دەرفەتێ ل دەست خوە ب بینیت و ئاڤدەلی ب کوژیت ٠٠٠ و کچا بچویك عاشقا بەژن‌و بالایێت ئاڤدەلی بوو ، وبیرو باوەرێت بوسلمانیێ کەڤت بوونە دلی و حەز نەدکر ئاڤدەل ب هێتە کوشتن ، بەلێ دەمێ کچا مەزن دەلیڤە ل دەست خوە دیتی و تیرەك راستەری ناڤ ملێت ئاڤدەلی کری و کوشتی ٠٠ کچا بچویك چو پێ نەما تیرا خۆ راستەری سینگێ بابێ خوە کرو کوشت ٠٠

٢ - چیڤانۆکا دووێ مینا چیڤانۆکا یەکێ‌یە جگە ژ گۆڕینا جهی و کریارا کافری ٠٠٠ و دهێتە ڤەگێران کافرێ میرێ بلیجانێ هەر دوو چاڤان کوزە بوویە ، چاخی دزانیت ئاڤدەلێ نڤیژێ د کەت و ل سەر بێرەکێ راوەستایە ، گازی کچێت خوە دکەت و دبێژتە کچا بچویك (ئەوا حەژ ئاڤدەلی دکر) تیرەکێ بۆ من سوار بکە مەتا ل دویف سەنتا دەنگێ ئاڤدەلی ب هاڤێژم و ب کوژم ٠٠ بەلێ کچا بچویك تیرێ بەروڤاژی د ئێختە د کەڤانێدا و دەتە دەستی بابێ خوە وکافر خۆ د کۆژێتەڤە ٠ و کچا مەزن چو بێ نامینیت و تیرەکێ ل ناڤ ملێت ئاڤدەلی ددەت د نڤیژێدا و دکوژیت ٠٠٠ ئایا گەلۆ ٠٠ ئاڤدەل ئومەرا کی‌یە ؟

ئاڤدەل (عەبدولا کورێ عومەرێ کورێ خەتابی) یە ئان تێکێ دی‌یە ؟

وئاڤدەل ل کی چاخی ژیایە ؟

سەرەتا بەلاڤ بوونا ئیسلامێ ل کوردستانێ ئان ل دەورەکێ دی ژیایە ؟؟

ئەڤە کەرستێ بابەتێ مەیێ بێتە ب ئاناهیا خودێ ددەلیڤەکا دی دێ کارین ل سەر ئاخڤین ب لێکولینەوەکا مێژوویی و ئەنتۆگرافی ٠٠

و ئەڤە ژێ تێکستا بەینا (ئاڤدەل ئومەرا) یە :-

ئاڤدەلی خەونەك دیتی‌یە
هەفت سالان خەزایی‌یە
دەشتا (٢)شەهیدکری‌یە
دایێ دێ چینە زۆزانا

بروانە ل : ٦

Institut Kurde de Paris

چه‌پكێك مه‌ته‌ڵی فۆلكلۆری كوردی

لێكۆڵینه‌وه‌و ئاماده‌كردنی : رۆستم باجه‌ڵان

سه‌رچاوه‌ی ئه‌ده‌بیاتی كوردی برینیه له ئه‌ده‌بی فۆلكلۆری ئه‌و ئه‌ده‌به‌ی له‌ناو خه‌ڵكدا پشتاو پشت ده‌مێنێته‌وه‌و ده‌گێڕدرێته‌وه .

مه‌ته‌ڵی فۆلكلۆری له لای هه‌موو میلله‌تانی جیهان وه‌ك یه‌ك په‌ره ناستێنێت ، به‌ڵكو ئه‌و په‌ره سه‌ندنانه جیاوازیان هه‌یه له میلله‌تێكه‌وه بۆ میلله‌تێكی تر بۆیه سه‌یر ده‌كه‌ین هه‌ندێك دیمه‌نی مه‌ته‌ڵی كوردی هه‌یه ده‌توانین به ئاسانی له مه‌ته‌ڵی فۆلكلۆری میلله‌تانی تر جیا بكه‌ینه‌وه ئه‌م هۆیه‌ش ده‌گه‌ڕێته‌وه سه‌رباری ژیانی كوردو سروشتی كوردستان .

ده‌مه‌وێ ئه‌وه بڵێم ئه‌و مه‌ته‌ڵانه‌ی كۆم كردونه‌ته‌وه ماوه‌یه‌كی زۆریان له ته‌مه‌ن‌و كاتم بڕیوه سه‌ره‌تاكه‌یشی ده‌گه‌ڕێته‌وه سه‌ر ساڵی (١٩٧٣) كه بۆ یه‌كه‌م جار به‌سیفه‌ی مامۆستا له ناوچه‌ی (باڵه‌ك) دامه‌زرام تا ساڵی (١٩٧٩) ئه‌و كاته‌ی گواسترامه‌وه شاری هه‌ولێر له‌م ماوه‌یه‌دا گه‌لی كون‌و قوژبن‌و كه‌لێنی ئه‌م ناوچه‌یه بۆ مه‌ته‌ڵ كۆ كردنه‌وه گه‌ڕام سه‌رباری ئه‌مه‌ش له ناوچه‌كانی تری كوردستانا سوودم وه‌رگرتبوو بۆم ده‌ركه‌وت كه (٥) پێنج جۆره مه‌ته‌ڵ له فۆلكلۆری كوردیدا هه‌یه جۆره‌كانیش ئه‌مانه‌ی خواره‌وه‌ن .

جۆری یه‌كه‌م :-

ئه‌م جۆره مه‌ته‌ڵه بریتیه له چه‌ند شتێكی شاردراوه به هۆی گرێیه‌كه‌وه به‌ستراوه ئه‌و كه‌سه‌ی داوای هه‌ڵێنانی ئه‌م جۆره مه‌ته‌ڵه ده‌كا وه‌سفی روخسارو هه‌ندێ شتی بنه‌ڕه‌تی له مه‌ته‌ڵه‌كه ده‌كا كه ئه‌و روخسارو شته بنه‌ڕه‌تیانه ته‌نیا به‌سه‌ر ئه‌م مه‌ته‌ڵه ده‌چه‌سپێ‌و په‌یوه‌ندی به هیچ شتێكی تره‌وه نی‌یه ، كۆكردنه‌وه‌ی ئه‌م جۆره مه‌ته‌ڵه‌ش كارێكی ئاسان نی‌یه به‌ڵكو په‌یوه‌ندی هوشیاری‌و زیره‌كی ئه‌و كه‌سه‌وه هه‌یه مه‌ته‌ڵه‌كه هه‌ڵده‌دا ، ده‌بێ ئه‌وه‌شمان له بیر نه‌چێ زۆربه‌ی زۆری ئه‌م جۆره مه‌ته‌ڵه مۆسیقایه‌كی تایبه‌تی تیا هه‌یه دڵ‌و ده‌روون ده‌حورێنێ بۆ نموونه ... ئه‌و كه‌سه‌ی مه‌ته‌ڵه‌كه دێنێ ده‌ڵێ : ئه‌مه چی‌یه ؟

داره‌كم هه‌یه دوازده لكی هه‌یه
هه‌ر لكه‌ی سی په‌لكی هه‌یه
هه‌ر په‌لكه‌ی لایه‌كی ره‌شه‌و لایه‌كی سپی‌یه .

لێره‌دا ده‌بینین وه‌سفی دارێك ده‌كا (١٢) دوانزده لكی هه‌یه وه‌هه‌ر لكه‌كیش (٣٠) سی په‌لكی هه‌یه وه‌هه‌ر په‌لكێك لایه‌كی ره‌شه‌و لایه‌كه‌ی تری سپی‌یه بێ‌گومان ئه‌و كه‌سه‌ی مه‌ته‌ڵه‌كه هه‌ڵده‌دا ده‌بێ بیر له‌وه بكاته‌وه هیچ دارێك به‌م جۆره نی‌یه ئه‌و وه‌سفانه‌ی به‌سه‌را بچه‌سپێ، به‌ڵكو ئه‌و وه‌سفانه به‌سه‌ر شتێكی شاردراوه ده‌چه‌سپێ كه په‌یوه‌ندی به سروشته‌وه هه‌یه ئه‌ویش مه‌به‌ست له داره‌كه‌دا ساڵه‌و مه‌به‌ست له دوانزده لكه‌كه‌دا مانگه‌و مه‌به‌ست له په‌لكه‌كه‌دا رۆژه‌و رۆژیش بریتیه له رۆژو شه‌و ئه‌م نموونانه‌ی خواره‌وه‌ش به‌شێكن له مه‌ته‌ڵه :

– شاقه‌ڵ شینی شاقه‌ڵ شۆڕ
سه‌ر له هه‌وای بن له گۆڕ
مه‌به‌ست له (توتن)ه .
– له‌سه‌ر رادێ به نارۆكه
خۆی پێچاوه به چارۆكه
نه مریشكه نه بارۆكه
مه‌به‌ست له (كه‌وه)ه .
– چی‌بێ ده‌ڵێن ،چی بێ ده‌ڵێن
په‌پكه به كونجی پێ ده‌ڵێن
عه‌با تارنجی پێ ده‌ڵێن
مه‌به‌ست له (ته‌ماته)یه
– داره‌كم هه‌یه له موكری
به‌ری دێنی وه‌ك شه‌كری
هه‌رچی بی‌خوا پێ ده‌مری
مه‌به‌ست له (قورتان)ه .
– مه‌ڵده‌ستی قولینكانی
راده‌وستی سلینكانی
تو له مێوی له لینكانی
مه‌به‌ست له (تـاول)ه
– تیره مامی له ته‌لانی
تیران داوێ بێ كه‌وانی
مه‌به‌ست له (سیخوڕ)ه .

جۆری دووه‌م :-

ئه‌م جۆره مه‌ته‌ڵه به پێچه‌وانه‌ی جۆری یه‌كه‌مه ، ئه‌و كه‌سه‌ی مه‌ته‌ڵه‌كه دێنێ نایێ وه‌سفی روخسارو شتی بنه‌ڕه‌تی له مه‌ته‌ڵه‌كه‌دا بكا ، به‌ڵكو چه‌ند وشه‌یه‌كی ریز كراو دێنێ داوات لێ ده‌كا چه‌ند جارێك به خێرایی دوو باره‌یان بكه‌یته‌وه .

بێ‌گومان دووباره كردنه‌وه‌ی ئه‌م جۆره مه‌ته‌ڵه‌یش به خێرایی كارێكی ئاسان نی‌یه به‌ڵكو ئه‌م كاره په‌یوه‌ندی به زیره‌كی‌و هوشیاری‌و زمان ره‌وانی‌و توانایی ئه‌و كه‌سه‌وه هه‌یه مه‌ته‌ڵه‌كه هه‌ڵده‌دا چونكه وشه‌كان به زۆری له یه‌ك ده‌چن‌و دووباره كردنه‌وه‌یان توشی زمان ته‌تڵه‌یی‌و هه‌ڵه‌ی گه‌وره‌ت ده‌كا بۆ نموونه له‌م تو .. له‌م تو ..

لێره‌دا ئه‌گه‌ر ئه‌و كه‌سه‌ی مه‌ته‌ڵه‌كه هه‌ڵده‌دا شاره‌زا نه‌بێ زمانی ته‌تڵه ده‌كاو ده‌ڵێ :

توله‌م .. توله‌م

ئه‌م نموونانه‌ی خواره‌وه‌ش به‌شێكن له‌م مه‌ته‌ڵه :

– جلی ته‌ڕ
له ڕێوی له‌ڕ
له لێره واری له‌وه‌ڕاوه .
– گاشله‌له‌ڕو ، گا قوله له‌ڕ
چوینه مێرگی خۆشس له‌وه‌ڕ
گاشله‌له‌ڕ ، گا قوله
له ڕی ده‌ڵێسته‌وه
گاقوله له‌ڕ ، گاشله
له ڕی ده‌ڵێسته‌وه
– به‌رخی پیره مه‌ڕێ
له دم رێیێ مه‌له‌وه‌ڕێ
– بزن چوو ناف شازان
شاز هه‌ژیاوه

● ماویه‌تی ●

بالنده‌كانیش كۆچیان كرد

هه‌ڵبژارده‌ی هاوكاری

ئه‌ڵقه‌ی شه‌شه‌م
نووسینی : یه‌شاركه‌مال
احمد محمد اسماعیل كردوویه‌تی به‌كوردی

درێژ خۆی گیف كرده‌وه‌و ووتی :

«ووتم .. مانگێ عه‌لی ته‌وار به‌تۆو «سمیح»م گوت . كه بردمانه «قه‌پالی جارشی »و خستمانه هه‌ڕاجه‌وه ئه‌و كاته‌ش هه‌ر پێم ووتن ئه‌م‌ووت ؟ »

خه‌یری توڕه بوو «ووتم ووتم چیت داناوه .. من چوزانم پورێ «زارا» نه‌خۆش ده‌كه‌وێت ؟ . بمانزانیبا ... »

خه‌یری ووتی : «.. ئێ گڵێمه‌كه‌مان نه‌ده‌فرۆشت»

درێژ ووتی : «ئه‌ئاوا فرنده‌كانیش نافرۆشرێن ،، گڵێمه‌كه‌مان له ده‌ست ده‌رچوو په‌له‌وه‌ره‌كانیش كه‌س نایانكرێت »

خه‌یری رووی گرژ بوه‌وه ووتی «نایكرن»

سمیح جارێكی كه خۆی گیف كرده‌وه «بانه‌یكرن كوڕه .. با نه‌یكرن »

كۆپته‌ره‌كه كه به‌ره‌و «ده‌مینكی»و «فیروزكوێی» رۆیشتبوو گه‌ڕایه‌وه دواوه ، كه به سه‌رسه‌رماندا تێپه‌ڕی پیاوه‌كانی ناوی دیاربوون .

درێژ هاواری‌كرد «هاها پیاوه‌كانی ناو كۆپته‌ره‌كه ! »

بۆ ماوه‌یه‌ك چاومان بڕیبه ئاسمان ، تۆغرۆڵ‌و هاوڕێكانیشی ئه‌وانیش وه‌كو ئێمه ته‌ماشای كوپته‌ره‌كه‌یان ده‌كرد .

ووتێ «نێ‌درێژ ، دواجا ..»

« كاكه من شێت بووم .. قه‌فه‌سه‌كان به باره‌ی ئه‌و گڵێمه سه‌رزرا بوون .. خه‌ریكه شێت بم .. كه دایكم دێته به‌رچاو نه‌خۆش كه‌وتووه‌و له نێو جێگادا كه‌وتووه خه‌ریكه شێت بم .... دونیا ، مناره‌ی مزگه‌وته‌كانی له‌به‌ر چاوم وه‌ك فرێنك ده‌سووڕانه‌وه . دونیام له به‌ر چاو بووه زوڵمات .. به‌به‌ر چاومه‌وه حاجی ریش درێژ ، قه‌فه‌سه‌كانی هانجه هانجه كرد ، به هه‌ردوو پێ چووه سه‌ریان‌و وردو خاشی كردن ، به هه‌ردوو پێ له‌سه‌ر به‌رزه‌ی پێتش مزگه‌وته‌وه ناوم لێدا . تا قرمه كرت .

به ده‌ست به‌دان تێی به‌ربووم . »

سمیح ووتی «درێژیان بۆ نه‌خۆشخانه برد درێژیش شه‌و هه‌رچی خوا كردبوویه قسمه‌ت هێنابووی »

درێژ ووتی « دواجا منالێك كه‌ل‌و په‌له‌كه‌ی بۆ دۆزیمه‌وه ، منالێكی چاك بوو » .. دانی جیڕ كرده‌وه‌و ووتی « حاجی ده‌كوژم .. هه‌ر ده‌یكوژم بۆ كوێ ده‌ڕوات »

سمیح ووتی « نه‌ء كاكه مه‌ترسه .. نایكوژێ .. ئێستا له‌سه‌ر قاره .. په‌له‌وه‌ره‌كان قیمه‌ت بكه‌ن كه‌س ناكوژێ »

«ده‌یكوژم» هه‌ردوو مشتی چوقان ، دانه‌كانی جیڕ كرده‌وه‌و چاوی كه‌وته بریسكه دان «ده‌یكوژم»

خه‌یری «با بۆ خۆی بلێ .. ناتوانێ مێروله‌یه‌ك یكوژێ .. ئێستا ئه‌گه‌ر ئێمه نه‌بووینایه له رقسا ئه‌م هه‌موو په‌له‌وه‌ره‌ی به‌ره‌ڵلا ده‌كرد دڵ ناسكی وا نیه .. »

« په‌له‌وه‌ره‌كان به‌رده‌ده‌م : به‌ڵام حاجی هه‌ر ده‌كوژم ، له شه‌كه‌یشی له ناوه‌راست مه‌یدانی «ئه‌مین ئوێنی»داو له پێش مزگه‌وتی تازه‌دا پال ده‌خه‌م .. »

« ئه‌م كاكه نه‌ء » سمیح وای ووت‌و ته‌ماشایه‌كی درێژی كرد ، وه‌ك كابرایه‌كی دونیا دیده ووتی : «لای هه‌موو كه‌سێك قسه‌ی وا ناكرێت »

درێژ به بێ ده‌ربه‌ست بوونێكه‌وه ووتی «بۆ له كاكه‌می بشارمه‌وه ؟ .. ئه‌وه‌ی لای خوا ئاشكرایه له به‌نه‌ی بۆ بشێرمه‌وه من ئه‌م حاجی‌یه هه‌ر ده‌كوژم .. »

سه‌میح ووتی «بیكوژه .. بیكوژه با له به‌ندیخانه‌دا داررزێی پورێ زاراش به قارو خه‌فه‌تی تۆوه له تۆی جێدا بكه‌وێ‌و به ده‌م ده‌رده‌وه «بمرێت» .

درێژ ووتی «با بمرێت .. بمرێ‌و نه‌مرێ من حاجی هه‌ر ده‌كوژم .

با ئه‌م زه‌عیفه كورده ئه‌وه‌نده هه‌ژار نه‌بوایه ، با بمرێ . هه‌ر بۆ مردن باشه .. من هه‌ر ده‌یكوژم ..»

خه‌یری ووتی «هه‌ژاری له خواوه‌یه »

درێژ جرتێكی بۆ لێدا «وا ده‌زانێ خوا پاره‌ی هه‌یه »

سمیح ووتی «كوره ووس بووی به‌گاور »

درێژ زۆر له‌سه‌ر خۆ ووتی «ئا .. من گاورم» خه‌یری رووی له من كرد :

«بڕوای پێ نه‌كه‌ی درۆ ده‌كات گاورنییه . كورده»

«گاورم‌و ئه‌و لاتر .. گاورێكم ئه‌مه ملیه‌تی .. له گاور باشتر چی هه‌یه ؟ »

سه‌میح لێی توڕه بوو «سیكتر ، وه‌لبه .. تۆش له تامت ده‌ركرد .. كاكه تۆ گوێی بێ مه‌ده »

شاهۆكه كه‌مێ لێمان نزیك بوبوه‌وه . وا به‌سه‌ر پلاجی شاره‌وانی‌و به‌لای چه‌پی دار چناره‌كانه‌وه ده‌فرێ . چاومان لێبوو به توندی به‌لای دارستانه‌كه‌دا بایدایه‌وه هه‌ر به‌و خێراییه‌ش له چاو وون بوو .

درێژ ته‌ماشای تۆغرۆڵ‌و هاوڕێكانی كرد :

بروانه ل ٧

شارستانی

شیعری : و هـ . ئۆدن

ئازاد حه‌مه شه‌ریف له ئینگلیزی‌یه‌وه كردویه به كوردی

سپێده كه‌روێشكه كێوی به كه‌یفه ،
چونكێ له خه‌ونی ڕاوچی بێ‌ئاگایه .
ئه‌و په‌لكه‌داره به‌به‌خته كه نازانێ
ده‌ستی دۆژكار چی لێ‌ده‌كات .
ماسی جێلی(١) زۆر شاد به‌خته
كه ئازاری خنكێنه‌ر
له نێو گۆماوی بوونیدا
هه‌وكی ده‌گرێ ...
هه‌تا زیخی بیابانیش له مرۆ به‌به‌خت‌تره .
به‌ڵام مرۆ چی له‌ده‌ست‌دێ
كه خاوه‌نی دڵێكی یه‌كجار هه‌ستیاره‌و
له چنگاڵی تیژی مه‌رگ ئاگاداره
كه خه‌ریكه ده‌نگی له قوڵایی گه‌رووی بخنكێنی .
ئاخۆ مرۆچی له ده‌ست‌دێ ،
جگه له‌وه‌ی له‌چرنوكی مه‌رگی سامناك
خۆ ده‌رباز كا؟
چه‌ند جوانه
به‌ناگه‌و كه‌پره شینه‌ی خۆحه‌شاردانی ،
چه‌ند جوانه
كتێبی تازه‌ی سه‌رمێزی به‌یانیانی ،
چه‌ند جوانه
فریزو سه‌رسه‌كۆی نیوه‌ڕوانی
تا ئه‌وه‌ته ئه‌و گۆڕه‌پانه‌ی تیایا
گێلێتی خۆی له‌بیر بكاو
خانه‌واده خو بنوێنێ ...
بیست‌و دوو تاوانی مه‌زن
به خۆی زۆر ڕه‌وا ببینێ .
تا ئه‌وه‌ته بێشه‌ڵانی جێ شه‌ڕه قسه‌ی دڵداران ..
له‌وانه‌یه گری خۆیان به ده‌سازی دامركێنن .
تا ئه‌وه‌ته
رێگای جادوه‌و
نه‌خش‌و نیگاری ساخته‌چی‌یان .
تا ئه‌وه‌ته كۆشكی پڕ به‌زم‌و مۆسیقا ...
پیانۆلێ‌ده‌ر وورده وورده ژێ‌خاو
ده‌هێنێته سه‌ما ...
سیلۆژه‌نیش(٢) له‌سه‌ر دڵی ئامێره‌كه‌ی
خاچ‌كراوه ...
له‌وانه‌یه كه‌س هات‌و هاواری باسه‌وان
نه‌بیسێ ..
نه ناڵه‌و هه‌ناسه‌ی ساردی
هه‌ژار گه‌دا
یا ته‌په‌ی لاشه‌ی كه‌ونویان ...
كه له پێناو پاس كردنی مارو مێروو
له گه‌وزه‌كان ...
سه‌ریان‌دانا .

★ و . هـ . ئۆدن :

به بلیمه‌ت‌ترین شاعیری ئینگلیزی سه‌رده‌می خۆی ده‌ژمێرێ .

★ له ساڵی ١٩٠٧دا له یۆرك هاتۆته دونیاوه .

★ له ساڵی ١٩٣٠دا كتێبێكی به‌ناوی چه‌ند هۆنراوه‌یه‌ك بلاوكرده‌وه .

★ له ساڵی ١٩٣٢دا به‌رهه‌مێكی ره‌خنه‌یی ده‌رباره‌ی ژیانی هاوچه‌رخ بلاوكرده‌وه به ناوی ووتاربێژه‌كان

★ له ساڵی ١٩٣٣ درامایه‌كی گاڵته‌جاڕی به ناوی سه‌مای مردن بلاوكرده‌وه .

★ به‌یه‌كه‌وه له‌گه‌ل كریستۆفه‌ر ئیشه‌ر وود ، ره‌خنه‌گرو رۆمان نوسی ئینگلیزی چه‌ند به‌رهه‌مێكیان بلاوكرده‌وه ، له‌مانه ، درامایه‌كی گاڵته‌جاری : سه‌گی ژێرپێست (١٩٣٥) به‌رزبوونه‌وه‌ی ف٦ (١٩٣٦) له‌گه‌ل گه‌لێ به‌رهه‌می تریش .

★ له‌ئه‌نجامی ئه‌و گه‌شته‌ی له‌گه‌ل (لویس ماكنیسی) ی كرد بۆ ئایسلانده چه‌ند هۆنراوه‌یه‌كیان به‌یه‌كه‌وه نوسی به ناوی نامه‌كانی ئایسلانده (١٩٣٧) .

★ به هه‌مان شێوه گه‌شتێكی تری له‌گه‌ل ئیشه‌روود بۆ چین كردو كتێبێكی‌یان له‌سه‌ر ئه‌مه‌نووسی به ناوی گه‌شتێك بۆ جه‌رگه‌ی شه‌ڕ (١٩٣٩) .

★ ئه‌و به‌رهه‌مه‌ی ئۆدن میدالیای زێڕی پاشایی پێ‌وه‌رگرت به‌رهه‌مێكی زیره‌كانه بوو توانجی ده‌گرته ئه‌و بۆشایی‌یه كۆمه‌ڵایه‌تی‌یه‌ی كه له‌و سه‌رده‌مه‌دا هه‌بوو . ئه‌م كاره ناوی له‌به‌ره‌وه (١٩٣٨) بوو

★ ئۆدن له لایه‌نی هه‌ڵوێستی رامیاری‌یه‌وه چه‌پ ڕه‌و بوو .

★ دووه‌م چاخی ئه‌ده‌بی ئۆدن له‌گه‌ل بلاوكردنه‌وه‌ی كاتێكی‌تر (١٩٤٠) ، پیاوی دووروو (١٩٤١) ده‌ست پێ‌ده‌كات . گرنگترین شاكاری ئه‌ده‌بی ئۆدن له‌چه‌رخی دڵه‌ترسی‌دا (١٩٤٧)یه، كه خه‌ڵاتی پۆلیتزه‌ری پێ‌درا .

★ له ساڵی ١٩٧٣دا ئه‌ستێره‌ی ژیانی ئه‌م مرۆڤه له‌شاری ڤیه‌نا ئاوابوو .

١ – ماسی جێلی : جۆره ماسی‌یه‌كی ده‌ریایی‌یه .
٢ – سیلۆژه‌ن : سیلۆ ئامێرێكی مۆسیقی‌یه سیلۆژه‌نیش ئه‌و كه‌سه‌یه كه سیلۆ لێ ده‌دات .

– وه‌رگێڕ –

سه‌مای خه‌ونێكی كوێر

شیعری – فه‌رێنزامدار

له نیوه‌ڕۆی
خه‌ونێكی لادێ‌یانه‌دا ... سه‌مات ده‌كرد
به هێمنی
لادێ‌یانه ... سه‌مات ده‌كرد
سواری پشتی
بروسكه‌یه‌كی چیایی ده‌بووی
تا ده‌هاتی
ده‌بوویته ڕۆژو هه‌ڵده‌بووی
هه‌ورت له‌گه‌ڵ خۆتا ده‌برد
بارانت كۆ ده‌كرده‌وه
به‌ره‌و تارماییه‌كان ده‌چووی
هه‌ر سه‌ركه‌وتی
تاكو به‌سه‌ر خۆتا كه‌وتی
له ئێواره‌ی ..
حه‌مێكی لادێ‌یانه‌دا
خه‌ونێكی كوێر ..
گۆرانی شیعرێكی شه‌یدا ...
مۆسیقایێكی كوێستانی
بۆ لوتكه‌كان ..
دێنه سه‌ما
له‌و جیهانه ... سه‌رخۆشه‌دا!
كه ڕێگای ده‌رچوونت نه‌ما
هه‌موو فریشته‌كانی خوا!
دێنه شایی ... دێنه سه‌ما ؟..

سێ كۆپله

تەحسین مه‌ولود

«كۆپله‌ی یه‌كه‌م»

ژ شاخ‌و دۆل ، هه‌فرازو چۆل
ئه‌ز ڕه‌ڤیمه
ژ كچك‌و گول ، ئه‌ڤین‌و دل
دویر كه‌فتیمه
به‌نده‌وارم ، بێ هه‌وارم
به‌رزه بیمه
ئه‌ز ڕێڤبنكم ، لبیابانێ
مشه‌ختیمه

«كۆپله دووه‌م»

بێ بنه‌جهه ، بێ‌كه‌س‌و كار
بێ شون وارم
لدیف ئه‌مه ، ئه‌بێ دینه
گولی ژارم
لده‌ستێ ئه‌م . ژ ڕێكانه‌م
پارچه‌ك ژ ته‌م
ته‌بارانی‌و ئه‌زیش ئاخسم
ته به‌رنادەم .

«كۆپله‌ی سێ یه‌م»

خه‌لكی دبێژن :
هه‌ر دافه‌كی ژ پرچانه
ڕیباره‌كه
هه‌ر ماسیه‌كێ ژ به‌حراته
ژڤانه‌كه
هه‌ر قسه‌كێ ژ زارانه
ژیاره‌كه
ئه‌ز دبێژم :
هه‌ر به ڕوویه‌ك ژ ئاخاته
عێڤی یه‌كه
هه‌ر ده‌رافه‌ك ژڕێكاته
ئه‌ڤینه‌كه
هه‌ر بشكوژه‌ك ژ لێڤانه
مه‌ژی یه‌كه
به‌لێ تو با هه‌می تشتی .
پانزانم توچ دبێژی ؟
مه‌رێ جوان :
ژ هه‌مبا تو جوانتری ؟!

Institut kurde de Paris

تەمەنی نەوە

حەسەن مەحموود ڕەسول

کردوویەتی بە کوردی

هەرە زۆر لــە زووەوەو مەردوم بیری لە کاروبـاری گەردوون کردۆتــەوە ٠٠وە تەمەنی ئەو ئەستێرەیەی کـە لە سەری دەژین یەکێکە لـەو کاروبارانە ٠٠، ئاوەزی مرۆی خەریك کردووە ٠ وە ئـەو ئەنجامانەی کە پێی گەیشتوون دەربارەی تەمەنی ٠، چەندان جار تووش گۆڕان هاتــوون ،وەبە درێژایی قۆناغەکانــی مێژوو ٠

هالی زانا : لە سالی ١٧٣٥ و بە دواوەی تاکە کەسێ بووە کە هەستاوە بە هەوڵدانێکــی زانستانە بۆ دیاری کردنـــی تەمەنی زەوی ٠ بە بیرۆلەو بۆچوونی ئەو حیساب کردنی تەمەنی زەوی بە زانینی ڕادەی کۆبوونەوەی خوێ لە دەریاوە دەکرێ ، بەلام نەگەیشتــە ئەنجام ، چونکە چەنـــدی کردیان و کرواندییـــان نەیانزانی ٠٠ چەندە ئـــەو ئاوەی کە ڕووبارەکــــان ڕایدەگوێزنو دەیرژێنــــە قولایی دەریا ٠ دوایی چەنـد سالانێکی درێژ بیرۆکەکـەی هالی ڕاست کرایـــــەوەو شێوازەیەکی تازەش هاتـــە گۆڕ ٠٠٠ جیۆلۆجی بـــۆ دیاری کردنی تەمەنی زەوی ٠ متمانە دەکاتە ســـەر لێکۆڵینەوەی تێکڕای نیشتن چونکە زانینی چەندی مادده نیشتووەکان کە ڕووبارەکان هەڵیدەگرن و دەیهێنن لـــە خیلالی ماوەیەکی زانـــراوو دیاری لە «کات»دا بـــۆ نموونە سالێك) ، دەتوانیـــن کە حیسابی ئەو کاتــــە پێویستەی پێ بکەین بـــۆ نیشاندنی بارستەی بـــەردە نیشتەنی یەکان بە تەواوەتـــی لەگەل ئەوەی کە تەمەنـــی زەوی وەکو حیساب کـــراوە بەو ڕێگەیە (٧٠ بـــۆ ٥٠٠ ملێون سالە) زۆر کەمتر بووە لە تەمەنی ڕاستەقینـــەی ، بەلام بە چەند قۆناغێکیـــش زۆر بالاتر بووە لـــە هەموو ئەو ڕەقەمانەی کە ژمێرە ٠ کراوون یاخود بە بیــــردا هاتوون ٠ وە بۆ چوونمـــان دەربارەی ئەم مەسەلەیە گۆڕا گۆڕانێکی بنەڕەتـــی ٠٠ بەتایبەت دوا بـــە دوای دۆزینەوەی دیـــاردەی تیشکدانەوە ٠٠٠ ئـــەو دیاردەیەی دەرگای ئاوەلا کرد لە بەردەم شێوازە تازەکـــان بـــۆ لێکۆلینەوەی زووربەی دیاردە سروشتیەکـــان ٠٠ وەهەتا دەست نیشان کردنـــی کاتەکان ٠٠ کاتی درێـــژو کورت وەکو یەك ٠

ڕاستی کار ئەوەیە کـــە جیاوازی گـــــــەورە هەیــــە لە میانی تێکڕای شی بوونەوەی ڕەگـــــــەزە تیشکدەرەوە جوداکان ٠ وە هەر یەکێ لەو ڕەگەزانــــە (توخم) خاوەن تەمەنێکـــی مام ناوەنجی تایبەتە بەخۆی ٠ زاناکانی تیشکدانـــــەوە وا دەربارەی مام ناوەنجی تەمەنی توخمە تیشکدەر دەدوێن کـــە هەر وەك چۆن ئێمە دەربارەی مام ناوەنجی تەمەنی مـــەردم دەدوێین ٠ تەمەنی مـــــام ناوەنجی ئـــــەو ڕەگەزە ئیشکدەرەوانە جیاوازن لـــە هەزاران ملیۆن سال لەگـەل یەك هەزار مێۆن جر کە ٠وە ئەوەی ئاشکرایە ئێمـــــە پێویستییمان بە توخمە هەرە تەمەن درێژەکانە بۆ حسـاب کردنی تەمەنـــی زەوی ٠٠٠ وەکو توخمی یورانیوم یـــان ئەکتینو یورانیوم (یورانیـــوم ـ٢٣٥)وە توریوم ٠ وە بەکار هێنانی ئەو توخمانە وەکـــو کاتژمێری «کات»ی هـــــەر یەکێکیان متمانەی بەوەیـــە کەش دەبێتەوە بۆ لێکدراوە مام ناوەنجی یەکان کە بـــە دەوری خۆی لە کۆناییـــدا دەگۆڕێ بۆ هاوتا یان یەکێکی تر لە هاوتاکانی قورقوشم کە کێشی ٢٠٦ ، ٢٠٧ ، ٢٠٨ە. لە نواناماندایە نموونەی ئـەو شی بوونەوە بەم شێوەیـــە بهێنینەوە گەردیلەیە لـــە گەردیلەکانی یورانیوم ـ٢٣٨ (واتە کێش گەردیلەی ٢٣٨) ەش دەبێتەوەو هەشت گەردە ئەلفای لێ دەردەچێ کـــە (ناووکی هلیومی کارەبـــا لێدراوەو کێش گەردیلـــەی چوارە)،وە لەوەوە هاوتایێك لە هاوتاکانی قورقوشم دروست دەبێ کە کێش گەردیلـــەی ٢٠٦سە ٠

زانای ڕادێیش (الاشعاعی) ئەلمانیایی دەرکەوتـــوو فـ بانیت یەکەم بوو کە هەلسا بە یادی کردنی تەمەنـــی شوهوب بە بەکارهێنانـــی ڕێگەی هلیۆم ٠ بەلام ئـەو ئەنجامەی کە پێی گەیشتبو کە هەر وەکو خـــۆی درکاندبووی فرە کەمتر بوو بو لە حەقیقەت ، ڕەنگـــە ئەوەش لەوەوە یەیدا بووبێ ماوەیەکی درێژ بەســـەر هلیۆمەکەدا تێپەڕیوو وە کـە تیایدا توانیویەتی خـــۆی دابکەنێ لەو شوهوبـــە وە ئارالنجی ڕۆوسی ڕێگـــەی ئارگۆنی بۆ دیاری کردنـــی تەمەنی شوهوب بەکار هێنا، لەبەر ئەوەی زۆرێك لـــە زانایان وایان ڕوون کردەود کە گازی ئارگۆن بـــــە شێوەیەکی هەست پێکراو بە فیرۆ ناچێ بەلکو لە ناوەوەی شوهوبدا دەمێنێتـــەوە وەبالاترین ژمارە کە ئارلنج وە مشتی کەوت وەك دەربڕین بۆ تەمەنی شوهوب پێنـــج هەزار ملیۆن سال بوو لەسەر ئەوە دەتوانین کە ئەو ڕەقەمە ناو بێنینو وە وەك تەمەنێکی زیاتر گونجاو ولە بار بـــۆ زەوی دابنێین ٠ ئـــــەو کێشەیەی کە ئێستا ڕوو بە ڕووی دەبینەوە ئەوەیە کـــە تەمەنی زەوی دابەش بکەینە چەند بەشێك کە هەر بەشێکی دەربڕینی تەمەنی چافێك یان (ئەو چاخەی کە بەســـەر زەویدا تێپەڕیووە) بیت ٠٠٠ ئەو لیژنە تایبەتی یەی کـــە سالی ١٩٤٦ لە یەکێتـــــی سۆڤیەت بە سەرۆکایەتـــی فیرنادسکی پێك هـــات ، مەبەستی دەست نیشان کردنی تەمەنی ڕەهای پەیدا بـــووە جیۆلۆجی یە هەمە جۆرەکانـە دۆزینەوەی دیاردەی چالاکـــی تیشکدانەوەیی بە گوێ دادانێ بووە بۆ ئەو گۆڕینە مەزنانەی لە زووربەی ڕێو شوێن وەلە مینیانەی ئەو ڕێو شوێنانــە مەیانی دەست نیشان کردنـــی تەمەنی زەوی ٠٠٠ ڕاستە کە جیۆلۆجی یەکان لە سەرەتاوە بـــــە هەندێ لە گومانەوە دەیانڕوانی یە دەســـــت نیشان کردنی ئـەو تەمەنانەی کە وەستاونو بنیاد نراون لەسەر هـــــــۆی تیشکدانەوەیی یەکان ، بـەلام دوایی گەیشتن بە قەناعەتێ کە ئەو هۆیانە شتێکی شیاوو باوەر پێکراوون ٠٠٠ لـــــە مرۆی جیهانی بەرفـــراوانو بەرەو پێشچووی ڕۆژ لــــە دوای ڕۆژو گەورە بووی لـــە تەك «کات»دا ٠٠٠ وە لـــە هەمان کاتدا چاو دێری بیری (ذهنی) مرۆین کە لە ڕێگەی بەرەو زالبوونی بەســـــەر بۆشایی ئاسمانو هێنانــــە ژێر ڕکێنی خۆیەوەیە ئەوەش دەیخاتە ئەسۆمــــان وەك پێداویستییەك کــــــە پێداچوونەوەیەك بکەین بـــۆ سەر گشت بۆ چوونەکانمان جـــا چ تیووری بێت وەیان کردگایی (عملیە) زانســـت تووشی چەندین تەنگـــەو چەلەمە دێت کە پێویستی بە یەکانگیری هەولدانی زاناکانی لە گشت ولاتانی جیهان هەیە ٠٠٠ وەهەموو لایەك بـــــە ئومێدین کە کۆنگرەی ئایندەی جیۆلۆجی یەکانی گشـــت ئاقارێکی دونیا بنچینەیەکـــی پتەو بێت بۆ یارمەتی دانـــی یەکتری لەم مەیدانەدا کە بـە گرنگییەکی بێهاوتا ڕەچـاو دەکرێ جا چ لە لایەنـــــی تیووری یەوە وە یاخود لـــە لایەنی جێبەجێ کردنەوە بێ٠

ماریای بەشت

فلمۆلۆجیا

بەختیار سیاسە نسوری

لەقتەی گەورەو فراوان

بریتیە لە گەورە کردنـەوەی بەشێك لە وێنە یان لەقتە بە ئارەزوو مەبەستی ڕونکردنەوەی چەند بەشێك کـە پێویستی بە گـەورە کردنـەوەو فراوانکردنـەوە هەیـە تاکو بینەران ئەو بەشـە لە وێنەدا ببینن ، بۆ نمونە گەورە کردنەوەی پیشاندانی پەنجەیەك یـان چاوێك ئەم جۆرە لەقتەبەشی لـە سینەمادا بە (دیتەڵ) ناو براوە .

کلۆز لەقتەی نزیك .

زاراوەیەکـی هونەریە سینەمایەکان بـەکاری دێنن مانـای ئەوە ئەگرێتەوە کـە کامیرا لە بارێکی نزیکا بێ بەرامبەر ئەو شتەی بۆ وێنەگـرتن ئامادە کراوە تا وەکـو بە شێوەیەکی گەورە لەسەر شاشە بدرێت بە مەرجێ ئادەمیزاد سەرتا وەکو سەرشـان پیشان بـدات .

لەقتەی ناوەندی نزیك

لەقتەی ناوەندی نزیك لەو لەقتەیە پێك هاتوە کـە تەنهـا لەسەرەوە بۆ نـاو قەد پیشان بـدات ئەمیش مرۆڤێك یان دو مرۆڤ ئەگرێتەوە .

گۆشەی کەوتـن

ئەو گۆشەیەیە کە ئەکەوێتە نێوان ئەو ڕوناکیەی ئەکەوێتە سەر ئەو ڕووەو ئەو هێڵە ڕاستەی لەسەر ئـەو ڕووەدا کە لە خالی کەوتن هەیە .

لەقتەی لار

ئەو لەقتەیە یەکـە لە ئەنجامی دانانی کامیرا لە سوچێك کـە جیاوازی هەبێ لە دانانی سروشتی خۆی دروسـت ئەبێ ئەمیش بەلاربونەوەی بـۆ لای چەپو ڕاست لە ژێـرڕا دەی بینین یان بەرزتـر ئەبێ .

جولانەوەی پانۆرامی

بریتیە لەو لەقتەیەی کە کامیرا بە خێرایـی وەری ئەگرێو خۆی لە خالێکی تایبەتی چەسپاوە لە لایەکەوە ئەجولێتەوە لەڕاستەوە بۆ چەپ یان بـە پێچەوانەوە ئـەم جولانـەوەیـە نیـوە بازنەیـەو مەبەستی گۆڕینی پەلەو خێرایـە لە ڕوداوێك بـۆ ڕوداوێکی کـە یان لە شوێنێك بۆ شوێنێکی تر .

لەقتەی سەرپەرشت .

لەقتەیەکی گشتی یە لە بەرزایەکی زۆر بلندەوە وەرگیراوە وەك بینین لـە بـەرزیەوە بۆ نزمیـەك بە مەرجێك سەرپەشتی ئەو نزمایـە تیە بکات .

زوم

گۆڕینی پەلەو خێرا لە قەوارەی وێنە

بریتیە لە گۆڕینی قەوارەی سنوری لەقتەیەکی سینەما لـە دورەوە بۆ نزیكو بە پێچەوانەوەشەوە بەشێوەیـەکی زۆر زوو نەبینراو ئەم بارە بەهـۆی ئاوێنەی تایبەتیەوە ئەبێ بە گۆڕینی مەوداو جەقی زەرە بێن بەلام لە کۆنا بە هۆی ئامێرەکانی وێنەگرتن ئەم بارە سـاز ئەدرا ئەمەش بە هاتنە پێشـەوەی کامێراو گەڕانەوەی بۆ دواوە .

لەقتەی بە یەکگەشتن

بریتیە لە لەقتەیەکـی وێنە گیراوو ئامادە کـراو وەکـو (یەدەگێ) بۆ هەڵەو ڕێكوپێکی بەردەوامی ، بۆ ئەوەی بینەر هەست بەکەمو کوڕیو بازدان نەکا . وەك بازدان لە لەقتە یەکەوە بۆ لەقتەیەکی تـر .

لەقتەی ئالۆز

جۆرێکە لەو لەقتانەی کە جێبەجێ کردنـی سانا نیەو زۆر جـار دەرهێنەر بیر لـە لەقتەیـەك ئەکاتەوە ، بەلام کاتێ کـە بۆی ئالوێ بیری بـەرەو ئەندێشـە لار ئەبێتەوە بۆ دۆزینەوەی چاکترین وێنە لە چاکترین باردا ، سەرەڕای کەمو کوڕی ئـەو شتانەی بەکاریدێنێ ، زەحمەت کێشـانو ناخۆشی لە بەردەم دەرهێنەردا زۆرە ، ئەم جۆرە لەقتەیـە ئاسان نیەو پێویستی بە بیرکردنەوەو ئامادەبونێکی زۆرە بەر لە وێنەگرتـن .

بڕین ـ لابردنـی لەقتە

لادانی لەقتەیەك بە لەقتەیەکـی تر . بەشێوازی بڕین بڕینێکی پەلەو لە کۆتایی لەقتە ـ واتە ماوەیەکی کەمی نێوان لەقتەکـان .

لەقتەی بیرکردنەوە

گەڕانـەوە بۆ رابـردوو دوبارەکردنەوەی ڕوداوێك

بریتیە لەو لەقتەیەی دوبارەکراوەتەوە بـــۆ ئەکتەرێك یان دیمەنێك کاتێکی کورت یا درێژ بـــە سەردەرچونـی تێپەڕبوە بە دوبارەکردنـەوەی ئـەم لەقتەیە ، لە قتەکـە بە بیرمان ئەکەوێتەوە . ئـەم گەڕانەوەیــە لە ئەنجامی بیرکردنـەوەی ئەکتەرێکەوە بەپێی پێویستی دەور یەیا ئەبێ .

جولانەوە بۆ پێشەوە

(بەرەو وێنە)

بریتیە لە جولانەوەی کامیرا بەرەو ئەو شتەی کە بۆ وێنەگرتن ئامادە کراوە بە مەرجێك ئەو ماوەیـە کەم بێتەوە بە چونە پێشەوەی کامیراش بۆ وێنـە گرتنی قەوارەی وێنە لە لەقتەی گشیشەوە بۆ لەقتەی نزیـك یان لەقتـەی گـەورە بە ڕاوەسـتانو بڕین ئەگـۆڕدرێ .

بریتیە لە جولانەوەی کامیرا بۆ دواوە بەرامبەر ئەو شتەی کە بۆ وێنەگرتن ئامادە کراوە بەمەرجێك زیاد بکـاو مەودایەك دروسـت ببێ بە گەڕانەوەی کامیرا بـۆ دواوە ، بەمەش قەوارەی لەقتە لە لەقتەی نزیك یان گەورە بـۆ لەقتەی گشتی یان دور بەبێ ڕاوەسـتانو بڕین ئەگۆڕ درێ .

هەوکردنی گەدەو دوانزەگرێ

د. هیوا عمر احمد

هەوکردنی گـــەدەو دوانزەگرێ ، یەکێکە لـەو نەخۆشییە باوانەی کـــە تووشی مرۆڤ دەبـــن ، بەتایبەتی لە تافی چالاکـیو پێگەیشتنیدا ٠

گەدە ـ المعدە ـ ی

ساغ توانای ئەوەی هەیـە کە خۆی لە کاریگەری ئـەو ترشەلۆكو ئەنزایـــــم هەیە کە بۆ هەرس کردنـــی پروتیینات و ٠٠٠ هتـــد ، دەریئەدات بپارێزی ،ئەمەش بەوەی مادەیەکی (تفـــت) دەرئەدات سەر ناوپۆشەکەیو چینێکی بەرگری کەر لە دژی ترشەلۆكو ئەنزایمەکـــە دروستئەکاو ناهێلی کـاری تێبکەنو برینداری بکـەن ٠ کاتێ ئەم بەربەرەکانێیـــە تێكئەچێت بە زۆربوونێکـی ئاشکرای ترشەلۆكو کـــەم بوونەوەی چینـــــــی بەرگری کەر ، ئـــــەوا ڕێ بۆ ترشەلۆكو ئەنزایمەکە خۆش ئەبێ تا کاری تێبکەنو هەوی پێبکەن ئەم هۆکارانەی خوارەوە ڕۆلیان هەیە لـــە [هەوکردن : القرحە] دا :

١ ـ فرە دەردانی ترشەلۆکی ـ هایدروکلۆریـــك ـ و ئەنزایمی ـ پیپسین ـ ٠

٢ ـ کارکردنە سەر چینـی بەرگریکەر بە ٠٠٠

أ ـ دەرمانی وەکو ئەسپرین

ب ـ پاشەکشەی زراو بۆ ناو گەدە ٠

٣ ـ سوتانەوەی گـــەدەو دوانزەگرێ ٠

٤ ـ باری دەروونی : بارێکی دەروونی ناخۆش ئەبێتـــە هۆی هەوکردنی گـــــەدە ، هەرچەندە هۆکەی نەزانراوە بەلام دوور نی یە ببێتە هۆی ئەوەی سوڕی خوێنی گـــەدە سست بکاتەوەو بەمە کار لـــە بەرگری گەدە بکاو یاریـدەی هەوکردنی بدات ٠

٥ ـ ڕەچەلەك : هەوکردن بە ڕەچەلەكو زگماکـــــی ناگوێزرێتەوە بەلام ئـــەوە دەرکەوتوو ٠ ، منالی ئـــەو باوانانەی جۆرە هەوکردنێك یان هەیە ، ئەشێ زیاتـــــر تووشی ئەو جۆرەیان ببن ،بۆ نموونە ، منالی ئـــەو باوانەی هەوکردنی دوانزەگرێی هەیە ئەشێ زیاتر تووشـــــی هەوکردنی دوانزەگرێ ببێ ٠

٦ ـ توخم : الجنس :

نێرینە نزیکەی (١٠ ـ ٢٠) جار ئەوەندەی مێینە تووشی هەوکردن ئەبن ٠هۆرمۆنەکانی (مێینە) هەندێ ڕۆلیان هەیە لەوەدا کە نەهێلن مێ تووشی هەوکردن ببێ ٠ هەوکردن لە کاتی سكپڕی دا بـــەرەو نەمان ئەچێو پاش منالبوون سەرهەلئەداتەوە ٠ ئافرەت پاش تەمەنی [لێچوونـــەوە]٠ ئەشی زیاتر تووش ببێ ٠

٧ ـ باری کۆمەلایەتی :هەوی گەدە لە هــەژاراندا زۆرە ، بەلام هەوی دوانزەگرێ ، لە هەژارو دەولەمەندا وەك یەکە٠

٨ ـ وەرز : نازانری بۆچـــی سەختی هەوکردن لەکـــەل وەرزەکانی سالدا ئەگۆڕێ ، بۆ نموونە لـــە کۆتایی پایزو سەرەتای بەهـــــــاردا سەرهەلئەداو لە کۆتایـــی هاوینداو لە زستاندا بەرەو کە مێو چاکبوونەوە ئەچێ٠

ماوەیەتی

زانستی نوێ

کامێرای قسەکەر

کۆمپانیایەکی ژاپۆنی ئـەم کامێرا قسەکــــەرەی وا دروستکردوە بەهـــۆی دەنگێکی ئەلەکترۆنی یەوە لە سێ کاتدا ئاگادارت دەکاتەوە ٠٠ ئەگەر فلیمی تیا نەبـێ پێت دەلێ «فلیمەکەی تێکە» ئەگەر ڕووناکی کەمبێ پێت دەلێ «فلاش بەکار بێنــە» ئەگەر چاوی کامیراکە لەگەل ماوەکەدا نەگونجێ دەلـێ «ماوەکە ڕێك بکە» ٠

بەلام ئەگەر لـــــەم ئامۆژگاری یانەیش بێزاربـی دەتوانی ئەم ئامـــــرازە ئەلەکترۆنی یەی لێ دەربێنیو وەك کامێرای تر وێنەی پـێ بگری ٠

پایسکلی هەموان

هەرچەندە شێوەکەی لەوە دەچێ بۆ منالان دروستکرابێ ٠٠ لە ڕاستیدا وا نیەو هەموو کەسێ گەورەو بچـــووك دەتوانن سواری بێن چونکە جێی ڕانیشتنەکەی بـــە جۆرێکی وا دروستکراوە بـۆ بالابەرزو کورتەبالاو منالو گەورە دەستبدا ٠

ئەم پایسکلە زنجیری نیەو پایدەرەکەی بە پێچکـــەی پێشەوەیەتیو عەمبـــاری گێرەکەیشی بە جۆرێکی وا ڕێكخراوە دوو خێرایی بدا بە پایسکلەکە ٠

وا چاوەڕوان دەکرێ نرخی ئەم پایسکلە کەمبێو بـــۆ جۆرەها کاری بەسوود بەکار بهێزێو لە کۆتایی سالـــی داهاتوویشدا بکەوێتـــــە بازاڕەوە ٠

مژدە بۆ ئەوانەی نەخۆشی شەکریان هەیە

پزیشکان بە جـــۆرێ دلنیابوون لەوەی شیرینـــی خواردن خراپە بۆ ئەوانـــەی دووچاری نەخۆشی شەکـرن هیچ زانیارێ هەولی ئـــەوەی نەدەدا بزانێ ئەم بیرە ڕاستە یانا ٠

ماوەیە لەمەوبەر کۆمەلێ لە زانایانی زانکۆی مینیسوتا ئەوەیان ئیسبات کرد کـــە ئەگەر کەمێك شەکر بکرێتە ناو خواردنێکی ڕێكوپێـــك ڕۆژانەوە پلەی کلوکوز لـــە خوێندا زیادناکا ٠

بۆ ئەم تاقیکردنەوەیە دوو دەستە خەلکیان هێنـــــا ژمارەیەکیان ساغو ئەوانـــی تربان نەخۆشی شەکریـــان هەبوو ٠٠ لە ئەنجامــــــدا دەرکەوت خواردنـــــــی شیرینی بەکە پلەی شەکـــری ناو خوێنی زیاد نەکرد ٠٠ ئەگەر ئەم تاقیکردنەوانــــە سەرکەون نەخۆشانی شەکـر دەتوانن ئازادەیە شیرینـــــی بخۆن ٠

کورسی هەلبەزودابەز

ئەم کورسی یە کە لـــــە وێنەکەدا دەیبینی لـــــــە دروستکراوەکانـــــــــی ئوسترالیایەو بۆ پەككەوتەکان دروستکراوە ٠٠ ئەوەیش کە دروستی کردوە خۆی سێ سالی تەواو بەهۆی کورسی یەکـی کارەبایی یەوە هاتوچـــۆی دەکرد ٠

باشیو تازەکاری ئـــــەم کورسی یە ئەوەیە ماتۆڕێکـی پێوەیەو بەهۆی هێزی چوار پێچکە لاستیکەکەیـــــەوە دەتوانێ سەرکەوێ بۆ نـــاو ئۆتۆمبێلو دابەزێ لـــێ ٠ داهێنەری ئەم کورسی یـــە پێنج نموونەی لـــــــــێ دروستکردووەو چاوەڕێی ئەوەیە پـــــــارەداری داهێزاوەکەی بهێنێتە بەرهەم

«لەئینگلیزیەوەو لـــــە گۆفارو ڕۆژنامـــــــە جیهانیەکان بەتایبەتی بۆ ـهاوکاریـ کراون بەکوردی»

بەیتا ـ پاشماوە

خۆتبە برن د مەکێدا(٥)
شیری د ستاند د حەلەبێدا
لاووکۆ ٠٠ ئاڤدەلۆ ٠٠٠٠ پێدا
های ئاڤدەل عەمەرۆ میرۆ
شیرێ خودێ یۆ گیانۆ
حەجاجی هەفت مە قامۆ
بەرایێ هەفت تیپا نۆ(٦)
قووەتا خودێ خودێ یۆ
هیمەتا بابێو مامێ یۆ

١ ـ ئەڤ بەیتە من ژ زار دەڤێ ئەڤان جوامێـــران نڤێسی یە :ـ

ئا ـ مەجیدی ئاسهی کو ژیێ وی ژ (٨٠) سالان پترە ٠

ب ـ سەلۆیێ عەلێیێ نورمانی کو ژیێ وی ژ (٦٠) سالان پترە ٠

پ ـ دایکا ڕەجەبی ژ گوندێ ڕافینا و ژیێ وێ ژ (٥٠) سالان پترە

باشی مە هەرسێ تێکست بەراور د کرینە ودەقا سلال لێ دروست بوویە ، وچو جودایی وگەلێری دناڤبەرا هەر سێیان نەبوو ٠ حگە هەمیان ب دروستی نەدزانی ، وهەر یەکێ هندەك بەند ژ بەربوون ٠

٢ ـ دەشت نویحێ : دەشتەك بەرینە نزیکی جزیرا بۆتایە ٠

٣ ـ ئاڤا کەڤیانا : ئاڤا ژ بەفرێ د هێتە خوار ٠

٤ ـ کێڤلا : گوندەکێ بجویکە نزیکی شارێ دهۆکی یە ، ئاڤا ونیا ئالو سویرە ٠

٥ ـ مەکە شارێ مەکەها پیرۆزە ٠

٦ ـ تیپان : بەرەکانی شەر : لەشکر : جیهات ٠

Institut Kurde de Paris

لە بەر ڕووناكی ڕووداوەكاندا

خەوبینین بە ئیمپراتۆریەتەوە

ا٠ن٠ دڵسۆز

كاربەدەستانی ڕژێمی ئێران كەسێ ساڵە بونەتە «سەروبزوت هەڵخزێنی» ئاگریشەڕ ئەگەر بەڕاستی بەئەندازەی نوكی دورزیێك ڕەحمیان بەگەلی ئێرانەوە بوایێ وە دەربەسی دڵی دایكو باوكان وەكەس و كاری سەربازان وەهێزە چەكدارەكانی ئێران بوانایێ بێگومان هەوڵێكیان بۆكوژاندنەوەی ئاگری جەنگەدا وەهەنگاوێكیان لەڕێگەی ئاشتیدا هەڵئەگرت ٠

بەپێچەوانەوە سەیرئەكەین كاربەدەستانی ڕژیمی «ئلخوندیم» كاروباریان بوەتە هەڕەشەو گوڕەشەی بەردەوام كردنی جەنگ كاروباریان بوەتە كۆكردنەوەی چەك هەڵگر چ منالێكی دەپانزەساڵ بێت یان پیرەمێردێكی شەست حەفتا ساڵە هەروەكو گەلەو ڕانی مەڕوبزن بیاندەنە بەری خۆیان و هەڵیان ڕێژنە ناو ئاگری نەبەردەوە ٠

هەموومان لەیادمانە خومەینی هەڕەشەی هێزی چەكداری بیست ملیۆنی لەئێمەئەكرد ئەمە خۆی باشترین بەڵگەیە بۆ دوشت

یەكەم :

بۆئەوەی خومەینی ئەگەر عیراق ژێری نەكردایێتو نەیدایێ لەناودەمی بەتەمای جیهانگیری بو وە وەكو هەلاكۆو هیتلەر خەوی بەوەوە ئەبینی كەیێتە ئاغای جیهان ٠

دووهەم :

كەمئاوەزی و كەمژەیی خومەینی ئەگەیێنی ، كەوائەزانێت بۆشەڕكردنو وڵاتداگیر كردن تەنها لەشكری زۆرت بێ ئیتر بەسە ، تەمەنی هەرچەنبێت قەی ناكا ڕادەی زانیبو خوێنەواری هەرچۆنبێت گرنگ نیە ڕادەی فێربون و وورزیانو كارامەییشی هەرچۆنبێ هەر گرنگ نیە ، كاربەدەستانی خومەینی هەر لەسەرەتای شەڕا هەڕەشەی ئەوەیان ئەكرد كە ئەوجەژنە لەبەغدادا نوێژی جەژن بكەن هەڕەشەیان ئەكرد كەپاش چەن ڕۆژێ بەسرە داگیرئەكەنو ئەڕۆن قودسیش لەئیسرائیل ئەسێننەوە ، كەچی وادووساڵێش تێپەڕی وە هەر سەریان ئەكێش بەبارومی سنوری عێراقاو سەرئەدەن لەبەرد ، وەئەم سەر لەبەرد دانو شاڵاو هێنانەش زۆر بەنرخێكی كران بۆئێران تەواوئەبێ ، بەنرخی زیاتر لە دوصەدوپەنجاهەزار كوژراوو بریندارو سەقەت جا ئەم لەڕەسەختی وەكەڵڵە ڕەقی یەی ڕژێمی خومەینی بۆدرێژەدان بەشەڕ چ كەڵكێكی هەیە بۆگەلانی ئێران ؟ وەئیرانیەكان لەم شەڕە جگەكوژرانو ماڵ وێرانی چییان دەس ئەكەوێت ؟٠

ئێمە ئەڵێین زورەر لەنیوەشیا بگەڕێتەوە هەرباشە ، بەڕاستی ئەم پەندە لە ئاوەزو ژیری یەوە سەرچاوە ئەگرێت بەڵام كرداری ڕژێمی خومەینی لەڕەفتاری قومارباز ێكی سەرخۆش ئەكات كە ئالای وایە بەدرێژەدان بەقومار ئەگاتەوە سەرمایەكەی ، دیارە ئەوجۆرە كەسانەش كاتی چاو ئەكەنەوە دەستیان لەبنی هەوانەكەوە دورچوە ٠

بەڵام ڕژێمی خومەینی چونكی سەرمایەی قومارەكەی هی خۆی نیە ، ئەگەر خەڵك ئەكوژرێ چی لەوە ؟ كوڕی جوتیارو كرێكاری دڵپاكو ساویلكەیە كەبەووشەی پیرۆزی ئایین وە كلیلی بەهەشت هەڵخەڵەتاون سەرمایەش هەرهی گیرفانی ئاخوندنیە بەڵكو داهاتو دەرامەدی گەلی ئیرانەو نەوتەكەی ئێران ، ویجدانو بەزوییش كە لای مەلاعەجەمان هەڵگیراوە لوتبەرزیو فیزو خۆبەزل زانینن و خۆ بەنوێنەری خوا زانین ، ئەمانە بونەتە هۆی ئەوەی كە ئاخوندەكان ملنەكەن بە بڕیاری ئاشتی وەڕاوەستاندنی شەڕا ٠

بەڵام ئایا ئەكرێ بڵێین ئەمگەلە هەروا وەكو ڕانەمەڕ ڕۆڵەی خۆی بداتە دەستی ئاخوند ئەویش بیباتە قوربانگای گۆڕەیانی نەبەرد وەبكرێنە خەڵوزو ببنە خۆراكی گیاندارانی كێوی ؟ باوەرناكەم ، ئاخرەكەی هەرئەبێ گەلیئێران وەك كاوە لەم زوحاكەڕا یەرن وەدەماری دەركەن

پێنگاڤێن بەرکەتی

رمضان عیسی نووسینگەی دهوك

هونەرمەندێ لاو و چەلەنگ (أنور محمد احمد) ئێكە ژ هونەرمەندێن پێشكەتی و پر بزاف ل دەڤەرا دهوكێ٠

براستی هەتا ڤێگاڤێ ئەڤ هونەرمەندە یێ بێ دەنگو نە نیاس بو ، بەلێ ئەم سەر هلبوین دەمێ ئەم چونیە سەرەدانا پێشانگەها وی یا كو ررۆشەنبیریا جەماوەری بۆ پێك ئینای ل هولا روشەنبیریێ٠

● ئەڤ هونەرمەندە ل سالا ١٩٥٨ یێ هاتیە سەر دنیایێ ، سەرەتایێ بتنێ یا خواندی ، هەر ژ بچیكاتی حەژ وێنارو چێكرن و گرتنا وێنا د كر ژ بلی حەژێ كرن هونەرێن دی ٠

● ژپانا خو یا هونەری یا دەست پێ كری هەر ژ هنگی وەرە دەمێ پشكداری د پێشانگەها ئێكێ یا خواندنگەهێن سەرەتایی دا كری سالا ١٩٧١ ل باژێرێ دهوكێ ٠

● هەر وەسا پشكداری كرد پێشانگەها پوستەرا سیاسی و كەڤالێن زەیتی دا سالا ١٩٧٩ ل پارێزگەها كەركێكێ دەمێ ئەو سەرباز ٠

● ئو ل سالا ١٩٨٢ پشكداری هەر دوێ پێشانگەهێ دا كر جارەكا دی ئو گەلەك دیاری پێ وەرگرتن

● ژكارێن وی یێت دوماهیێ پێشانگەها پوستەرا سیاسی یا كو روشەنبیریا جەماوەری ل دهوكێ بۆ پێك ئینای ژ ٢٤ـ٢٦/٧/٩٨٣ ئەڤ پێشانگەهە د هاتە پێك ئینان ژ شانزدە كەڤالێن پوستەر و سێ كەڤالێن زەیتی و سێ كەڤالێن كاریكاتێر ، ئو وێنەیەكێ مەزن یێ سەروكێ قوماندار صدام حسێنی ٠

براستی ئەڤ هونەرمەندە زیكا یێ پێشكەش و پاشە روژەكا گەش یا ل هیڤیێ ٠٠

كۆڕێك دەربارەی ـ گەوهەری شیعری مەحوی

لەم دوایەدا لە لایەن بەڕێوەبەرێتی ڕۆشنبیری جەماوەرەوە لە سلێمانی كۆڕێكی فراوان بۆ كاك عبد الكریم حەسن كە نووسەرێكی لاوە ٠٠٠ ساز كرا ٠

لە كۆڕەكەدا باسێكی بە ناونیشانی ـ گەوهەری شیعری مەحوی ـ پێش كەش كردو كۆڕەكەش لە لایەن نوسەری لاو ـ كاك ئەمینەوە بەڕێوەبراو سەرەتا خاوەن باس دەربارەی تەسەوفو بنەڕەتەكانی وشەی تەسەوف دواو هەندێ لە بارەی قۆناخەكانی تەسەوفو حالەتەكانی تەسەوف قسەی كرد سەبارەت بە ژیانی مەحوی شاعیرو هەندێ لە شیعرەكانیو گەوهەری تەسەوفی لە شیعرەكانیدا كردو لە بارەی هەندێ شیعرەوە گەلێ تێبینی تەسەوفانەی خستە ڕوو ٠٠٠ ئەنجا لە بارەی عەشقو زانایی و وردەكاری شیعری مەحوی یەوە بەكورتی هەندێ قسەو سەرنجی خستە ڕوو ٠٠

لە كۆتایی باسەكەدا گەلێ لە ڕۆشنبیرانو ئەدیبان لە بارەی بابەتەكەوە قسەیان كردو باری سەرنجی خۆیان پێشكەش كرد ٠٠

لە تەلەنزیۆنی تەئمیم :

عادل عبداللەو دەرهێنانی تەلەفزیۆنی كوردی

عبدالوهاب تالەبانی

لقیدەزگا ـ هەولێر لەو ڕۆژەوە كە دەستكراوە بە پێشكەش كردنی پرۆگرامی كوردی لە ئیستگەی تەلەفزیۆنی بەغداو تەئمیمەوە ، مەسەلەی رایی كردنی ئەو پرۆگرامانە ، واتە دەرهێنانیان ، لایەنێكی گرنگی سەركەوتن یان سەرنەكەوتنی هونەریی ئەو پرۆگرامانە بووەوە ٠

دەتوانین بڵێین سەرەڕای هەموو پشتگیریەكی دەزگاكانی راكەیاندن لە وڵاتدا هێشتا ئەم لایەنەی هونەری دەرهێنانی تەلەفزیونی هەر كرچو كاڵەو پێویستی بە لاواندنەوەو پێگەیاندن هەیە ٠٠٠ بەڵام لە نێو ئەم قسانەدا نابێ هەوڵو كۆششی هەندێ لەو برا هونەرمەندە دەرهێنەرانەمان لە بیربچێتەوە كە ماوەیەكی زۆر خزمەتی هونەری تەلەفزیونی كوردیان كردون ٠٠ وەكو ناصر حسنو عادل عبداللەو بەختیار سیامەنسووریو چەند براو خوشكێكی تر ٠٠٠

لە ئیستگەی تەلەفزیونی تەئمیم ، چاومان بە كاك عادل عبداللە كەوتو دەربارەی سەرەتاكانی پێی وتین :

ـ لە ساڵی ١٩٧٢ بەشی شانۆیی ئەكادیمیای هونەرە جوانەكانم تەواو كردو لە تیپی نەتەوەیی وەكو ئەكتەرێك دامەزرام ٠

● ئەو شانۆگەریانەی دەورت تیایاندا بینیوە كامانەن ؟

ـ لە شانۆگەری (سروودی زەمین) و (موحاكەمەكردنی ئەو پیاوەی شەڕی نەكرد) كە سلیم الجزائری دەریهێنا دەورم بینیوەو ، هەروەها لەگەڵ تیپی شانۆی میللی (المسرح الشعبی) كارم كردووەو لە (فندق الغرباء)ی دەرهێنانی جعفر السعدیو (السائلو المسؤل) دەرهێنانی هەمان دەرهێنەر بۆ شانۆو كە عبدالهادی مبارك بۆ تەلەفزیۆنی رایی كردبوو دەورم بینیوە ٠

● لە كەیەوە لە تەلەفزیۆنی تەئمیم كار دەكەی ؟

ـ لە ساڵی ١٩٧٤دا بووم بە دەرهێنەر لەم ئیستگەیە پاش ئەوەی دەورەیەكی تایبەتیم دەربارەی دەرهێنانی تەلەفزیۆنی تەواوكرد ٠

● لە ماوەی ئیشكردنیدا لە تەلەفزیۆنی تەئمیم چیت پێشكەش كردوە ؟

ـ لەو ماوەیەدا گەلێ كاری هونەری كوردیم بۆ تەلەفزیون رایی كردووە وەكو (ئیتر تورەنابم) كە طه بابان نوسیویەتیو (شەوێك لە ژیانی خانزاد) نووسینی حەمە كەریم رەضانو (بەزۆركراوە بە دكتۆر)ی مۆلیرو گۆڕینی بۆ كوردی د٠هیوا عمرو حاڵی حازر خەریكی رایی كردنی شانۆیی (تەنەكە)م جگە لە دەیان گورانیو بەرنامەی ترو ٠٠٠ لە جەنگی ئەم دواییەی گردی مەندیلدا چووین چەندین گفتوگۆمان لەگەڵ جەنگاوەرانی كورددا تۆمار كرد ٠

● رات چیە بەرامبەر ئەو بەرهەمە كوردیانەی بۆ تەلەفزیۆن تۆمار دەكرێن ؟

ـ شتێكە دڵخوش دەكا كە رۆژ لە دوای رۆژ بەرهەمی كوردی بۆ تەلەفزیۆن لە پێشكەوتندابێ ٠٠٠ من وەزعی بەرهەمی تەلەفزیونیی كوردی وا دەبینم ٠٠ بەڵام ئەمە مانای ئەوە نیە كە هەندێجار بەرهەمی لاوازیشمان تووش بێ ٠

پێشانگای هاوبەشی چوار هونەرمەند

ئامادەكردنی : لطیف محمود

بەسەرپەرشتی بەڕێز پارێزگاری سلێمانی رۆشنبیری جەماوەر لە سلێمانی لە هۆڵی مۆزەخانە پێشانگایەكی هاوبەشی بۆچوار خۆشنووس كردەوە ٠٠٠و ـ ٤٥ ـ تابلۆی تیادا خرایەروو ٠٠

پێنج هونەرمەندەكەشی ئەم برا هونەرمەندانەن : (علی عمر صالح ـ احمد سعید ـ سەركەوت علی ـ نەوزاد تۆفیق ـ) هەروەها هونەرمەند خالد رەسوول بە چوار پۆستەرو هونەرمەند اسماعیل خەیات بە پۆستەرێك بەشدارییان لە پێشانگاكەدا كرد ٠٠٠ لە بارەی جۆری خەتەكانەوە كەوتینە پرسیارو هونەرمەندە ـ كان وتیان : لەم پێشانگای خەت خۆشی یەدا هەموو جۆرە خەتێكمان خستۆتەڕوو ٠٠٠ وەكو خەتی (شكستەو ثلثو نسخو حرو دیوانیو جلیو تعلیقو گەلێ جۆری تربش) سەبارەت بەو جۆرە مەرەكەبانەش كە خەتەكانیان پێ نووسیبو وتیان : لە نووسینی خەتەكاندا مەرەكەبی چینیو هەمو جۆرەكانی هملشنو مەرەكەبی كوردیش كە لەلادێكانی كوردستان لە گژوگیای تایبەتی دروستدەكرێ ٠٠ بەكارهاتووە ٠ نووسینەكانیشی لەسەر مقەباو پارچە قوماشو شەربەو بنەدارو كوولەكەیوشك نووسراونو ئەمە یەكەم جاریشە كە پێشانگایەكی لەم بابەتە بۆخۆشنووسی لە پارێزگای سلێمانیدا دەكرێتەوە ٠٠ ٠ شایانی باسە هونەرمەندەكان لە بارەی تابلۆ خەتەكانەوە وتیان : تابلۆكان بە زەخرەفەو نەخشیو نیگاری كوردی كە لەسەر دیواری مزگەوتەكانو هەوارە كۆنەكان هەن ٠٠٠ رازێنراونەتەوە٠٠! نووسینەكانیش بە هەردوو زمانی كوردیو عەرەبی نووسرابوونو بریشیبوون لە ئایەتو فەرموودەی پێغەمبەروشیعرو پەندو قسەی نەستەقو بابەتی فەلسەفی ٠

بۆ بەرچاوی پۆستەو تەلەفۆنی هەولێر

گەلێك دیاردە دەربارەی پۆستەو تەلگرافی هەولێر خراوەتە روو ٠٠ ئەمیش بەرامبەر بەم گلەیی یانە كە لەسەر رووی رۆژنامەكانرا بڵاو كراوەتەوە بێجگە لە «بێ دەنگی» زیاتر هیچ هەڵوێستی تری نەبووە ٠٠٠ تەنیا بۆ نموونە هێزە دەهێنمەوە یاد :

شەوی ٢٤ـ٢٥ لە سەعات ـ ز٩ تاكو ـ ر١٠ لە پرسگەی «١٠٢» داوای ژمارەی خەستەخانەی هەولێرمان دەكرد ٠٠٠ لەدوای سەعاتێكی تەواو لە پرسینو دوای سێ جار «لە رو داخستنەوە» ٠٠ ئەنجا ژمارەكەیان بە هەڵە داینێ تۆ بڵێی لێپرسراوانی دایەرەی پۆستەوتەلگراف بە خۆیاندا بچنەوە رێزی پیشەكەی خۆیان بكرن ٠٠؟!

كۆڕێكا بەرفرە لداهۆكێ

ل ئێڤارا چوارشەمبێ ١٩٨٣/٨/١٧ و ل نێق باخچێ یانەیا نوهەدرا ٠٠ ل دهوكێ ٠٠ كورەكێ ئەدەبی یێ بەرفرەه هاتە گرێدان ٠

دڤی كوری دا ـ ـ یێ كو نێزیكی هزار روشەنبیر و تورەڤانا هاتینێ ـ ـ سەیدایێ هێژا و تێگەهشتی (صدیق شەرو) ی چیروكا فولكلوری یا كوردی یا پر كوڤان راڤەكر و گرێیێن وێ ڤەكرن ، ئەڤ بزاڤا هند بەركەتی ژ چالاكی و پێ رابونا روشەنبیریا جەماوەری ل دهوكێ بو ـ ـ ئەڤ دەزگەها كو ڤێ هەیامێ یا گەلەك هەول و بزاڤێ و پێ كولێ د كەتن د رێكا خزمەتكاریا تور و هونەر و روشەنبیریا كوردی ٠ ئو دەربارا ڤی كوری ، روشەنبیریا جەماوەری ئەو ل سەر ڤیدیوێ تومار كر ، هەر وەسا هەمی پێتڤیێن دی بجهـ ئینا بون ژ بلی هندێ كو هژمارەكا تورەڤانا خوازتنە سێرانەكێ كە شانازی ب گرێدن و سەركەتنا ڤی كوری ٠٠٠

یا بێ گومانە و هەمی تێگەهشتی و روشەنبیر سەیدا صدیق شەرو) ی د نیاسن كە نڤیسەڤانەكێ ب زەڤەر د مەودایێ ڤەكولین و خەپارەكرنا رەزێ تور و پەیڤا كوردی دا ب رێكا وان ئەو پێ رابوی وەكو ل سەر زەمبیل فروشی و خەج و سیامەندی تاخفتی و هەر وەسا ب رێكا روژنامە و گوڤارا ئەڤ چەندە تشتەكێ حەقە ئەم بێژین و نابیتە تا گیری ٠ چونكو ئەم هەمی یێد سەرهلبینە رێچونێن وی دپێشنیار كرنا بابەتا دا ، هەكە چەوا بیت [بەركا خو بێ منەت ژ ئاڤێ دەر دئێخیت] چونكو گوتارا حۆ خنێ دكەتن ب سەرهاتیا و گوتنێن نڤیسەڤان و تێگەهشتێین كورد و عەرەب و جیهانی ٠

رمضان عیسی ـ نووسینگەی دهوك

باڵندەكان ـ پاشماوە

« تەماشاكە كاكە » یەك دوو جار چوك چوكی بۆ كردو خۆی گیف كردەوە «ئا بەم جۆرە ، بەلا یەخەی پیاو دەگرێت ٠٠ تەماشاكە چۆن دەروانن هەر وەك بیانەوی بمانخۆن » ٠

یێت ڕێلاگذذتشت كشیێەف ندەكەو ـــ ڕ ووتم «جا چی تێدایە ٠٠ یا تەماشاكەن » ٠

«تەماشا بكەن بكەن ٠٠ بەڵام »

« خۆ هیچیان نەكردووە ؟ »

« دەیكەن » ٠

« چۆن دەزانی ؟ بەچی دەزانی ؟ »

درێژ ووتی «بە چاویانا دیارە بە چاوی دوژمنانەو خراپەو خیانەتەوە تەماشامان دەكەن خوا ئەیزانی زیادە ڕۆیی یان لێ ببینم ئەمانە ٠٠٠ »

دوا ووشەی بە دەنگێكی بەرزتر دەركرد « خوا ئەزانی لە حاجی خراپتریان پێ دەكەم ٠٠ »

سەمیح ئاسمانی فلوریا بەچاو دەپشكنی ، بەڵام شاهۆكە دیار نەبوو ٠

درێژ لە قانا خەریك بوو شیت بێ ، دەهاتو دەچو ، ئارامی لێ بڕابوو ، قەفەسەكانی دەكردەوەو پێوەی دەدان ، بێڕاوەستان بەتی پەلەوەرەكانی دەجولاندەوە ،

دەرۆیی تەماشای تۆڕەكانی دەكرد ، لەو ناوە بنجە دڕكی هەڵدەكێشاو دەیهێنا دەیخستە نێو دركەكانی تەنیشت تۆڕەكەوە ٠

ئەو رۆژە تا ئێوارەكەی منالەكان بەلەوەڕێكی زۆریان گرت ٠ قەفەسەكان جێگەی باڵندەیەكی كەی تیا نەدەبووەوە بە جۆرێك پڕ بوو بوون پەلەوەرەكان ماوەی باڵەفرێیان نەمابۆو ، بەسەر پشتی یەكترەوە بوون ، لە لایەكی تریشەوە درێژ ئەو فرندانەی گرتبوو ، بە زۆرە ملێ دەیتە پانە قەفەسەكانەوە ٠

پێنج شەش پەلەوەری بەدەستەوە بوو خەریك بوو دەیانی خستە قەفەسێكەوە «بابتۆپن» لەبەر خۆیەوە ئاوای دەگوت ٠ هەندێ لە پەلەوەرەكانی ناو قەفەسەكان ، باڵەكانیان لە تێلی قەفەسەكەوە دەرپەری بووە دەرەوە ، تەپە تەپ بە تاكە باڵ بە قەفەسەكەیانا دەكێشا « با بتۆپن ٠٠ پەلەوەری باوكمن چی ؟ با لە گوناهی ئەمانەدا ئەستەمولیش دەردەكەی «وان»ی پێ بێ » ٠

سمیح «وەكو وان ٠٠٠ خوا لە (وان)یش خراپتریان بەسەر دێنێ ٠٠ تەماشاكە كاكە تەماشای حاڵی ئەم پەلەوەرانە بكە دوو رۆژ نابا هەمووی دەمرێ جاران خەڵك باش بوون ٠ راوكەرەكان ئەو كاتە رۆژی هەزارو پێنج سەد پەلەوەریان بە خەڵكەكە دەفرۆشت ئەوانیش ئازادیان دەكردن ٠٠ ئەپارتمانی قوشچی یت بینیوە ئا ئەوە خاوەنەكەی راوكەرێك بوو وەك ئێمە ٠ جاران پێنج دانەقەفەست هەر لە پێش مزگەوتی تازەدا لە كۆڵ دەكردەوە ، جاران ئەوەندە ئۆتۆمبیل زۆر نەبوو تا ٠٠٠٠ »

Institut Kurde de Paris

لقی دەزگاکەمان لە پارێزگای سلێمانی و :

زنجیرە لێکۆڵینەوەیەك بۆ رابەری ئەدەبی کوردی ئەمین فەیزی بەگ

هەردو ئێوارەی پێنج شەممەو هەینی رابوردو لقی دەزگای رۆشنبیری و بلاوکردنەوەی کوردی لە سلێمانی توانی ئەو پرۆگرامە فراوانەی کە بەڕێوەبەرێتی گشتی دەزگای ناوبراو داینابوو لە شێوەی زەنجیرە لێکۆڵینەوەیەکدا بۆ رابەری مێژوومان ئەمین فەیزی جێ بەجێ بکات ...

ئەمەش کە لە باخچەی یەکێتی نوسەرانا سازکرا ئەم بەرێزانە هاوبەشیان تیاکرد :
١ - دکتۆر احسان فؤاد .
٢ - مامۆستا کاکەی فەلاح .
٣ - مامۆستا مستەفا حمەبۆر
٤ - مامۆستا ئەحمەد تاقانە.

کردنەوەی بەرنامەکە بە وتاری دەزگاکەمان لە لایەن لێپرسراوی لقی سلیمانیەوە دەست پێ کراو تیایدا سەرباری پێشوازی لێ کردنی ئامادەبوان و هاوبەشانی زەنجیرە کۆڕەکە پەنجەی بۆ گرنگێتی سازکردنی ئەم چەشنە چالاکیانە کێشاو تیایدا ئەوەی دووپات کردەوە کە تەمەن درێژی دەزگای رۆشنبیری و بلاوکردنەوەی کوردی و هەموو داموو دەزگا رۆشنبیریەکانی تری کوردی خزمەتێکی راستەوخۆی هەموو لایەك دەکات دوابەدوای ئەمەش دەست کرا بە پێشکەش کردنی باسەکانو بەپێی ناوەڕۆکو مەبەستی باسەکان پێشەکی مامۆستا کاکەی فەللاح باسەکەی خۆی بە ناونیشانی [چوار نوسینی دێرینو پێناسێکی رابەرایەتی ئەمین فەیزی] خوێندەوەوەو لە سەرەتاوە پەنجەی بۆ کتێبەکەی [ئەنجومەنی ئەدیبانی کورد] کێشاو ئینجا ئەو پەخشانە شیعر ئامێزەی مامۆستا عبدالواحید نوری خوێندەوە، کە لە پێشەکی کتێبی [لە ولاتی ئادەمیزادە سەربەستەکان سالی ١٩٣٩] پێشکەشی گیانی ئەمین فەیزیو هاو مەرگانی کردوە .. ئەمەو پێناس کردنی ناوبراو بەم شێوەیە : ئەمین فەیزی، بەگ خەلکی سلێمانیە ، کەیشتە پایەی قوماندانی تۆپچی لە سوپای عوسمانیدا .. ئەدیبێکی فاضلو زانایەکی قوول بو بەتایبەتی لە زانستەکانی بیرکاریدا .. دوای خانەنشین کردنی دوچاری نەخۆشی ئیفلیجی بو تا لە سال ١٩٢٨ کۆچی دوای کرد ، شایانی باسە ئەم کۆڕەش لە لایەن کاك مەحمود زامدارەوە بەڕێوەبرا.

دوابەدوای ئەمەش باسەکەی کاك ئەحمەد تاقانە کە بە ناوی [ئەمین فەیزی] یەوە بو خوێنرایەوە ئەمەش کرابوو بەم پێنج بەشەوە :
١ - ژیانو بەسەرهاتی
٢ - پەیوەندی بەناودارانەوە
٣ - پایەی ئەدەبیو زانستی
٤ - بەرهەمەکانی
٥ - چەند سارنجێك لە بارەی بەرهەمەکانیەوە .

لە باسی ژیانو بەسەرهاتیدا باسی مێژووی لە دایکبوونیو پەروەردەبونیو خوێندنو هەندێك لەو قوتابخانانەی کە تیایاندا خوێندویەتیو هەروەها پایەو پلەو ئەو کارانەی کە کردونی لەگەل دەست نیشان کردنی رۆژی لە دونیا دەرچوونی کە راکەی کاك ئەحمەد لەوەی کاکەی فەللاح جیا دەبێتەوە لێرەدا بە سالی ١٩٢٩ دەست نیشان کرا ، ئەمانەش سەرباری باسی پەیوەندی بە ناودارانەوەو دێڕو دوو دێرە شیعرانەی کە بەو بۆنانەوە وتراوەو لەگەلیا باسی پایەی ئەدەبیو زانستیو رای ئەو نوسەرانەی لە سەرچاوەکاتدا باس کراوە ئینجا لە بەشی بەرهەمەکانی ئەمین فەیزیدا باسی کتێبە چاپ کراوو چاپ نەکراوەکان کراو لەم روەشەوە پیشان دانی باری سەرنج ... ئەم کۆڕەش لە لایەن شاعیر لەتیف هەلمەتەوە بەڕێوەبرا .

لە رۆژی دووەمی ئەم زەنجیرە لێکۆلینەوەیەدا پێشەکی دکتۆر احسان فؤاد باسەکەی خۆی بەناونیشانی چەند سەرنجێکی رەخنەوانی تیژو ورد لە پێشەکی ئەنجومەنی ئەدیبانی کوردا دەربارەی نالیو مەولەوی خوێندەوەو لەم روەوە وتی ئەم سەرنجانەی ئەمین فەیزی بەگ بۆ ئەو سەردەمە وردیو هۆشیاریەکی زۆری تیادایە ، بە لای ئەمەوە لەوانەیە شیعری نالی زۆرتر لە ئەنجامی علیمو ئیشتیغالەوەبێ ، بە زاراوەی ئەوسای [ئەدەبی خۆرهەلات] .. ئەمەو باس کردنی نوێخوازی مەولەوی لە شیعردا .

هەروەها وتی

ئەم دوو رایە هەرچەندە چرو کورتن بەلام لە سەرنجێکی زانستیو شارەزای یەوە هاتون چونکە لە ئاسۆی دوارۆژەوە سەیری پاشەرۆژی ئەدەبی کوردی دەکاتو میرات بە چاوێکی گۆشەگیریو دەمارەگیری یەوە سەیر دەکات بۆیە ئەم زانا ئەدیبەکە بە پیشە ئەفسەرە جێی شانازی نەتەوەکەیەتی ئەم کۆڕەش لە لایەن شاعیرو چرۆك نوس کاك صلاح شوانەوە بە رێوەبرا .

دوا بەرهەمی ئەم زەنجیرە لێکۆلینەوەیەش باسەکەی مامۆستا محمەد مستەفا حمەبۆر بو کە بە ناونیشانی ئەمین فەیزی بەگ لە هۆتراوەدا پێشکەش کراو لەم روەوە وتی لە سالەکانی چلەوە بناغەی ئەم باسەم بە ناوی (ئەمین فەیزی بەگ لە شیعری شیخ رەزا) دانـاوەو ئەمەش تا ئەم زەنجیرە لێکۆلینەوەیە مایەوەو بەدرێژی باسی ئەم بەشانەی کرد ، ئەمین فەیزی بەگی هۆنەرو زمانەوان ، هەلبەستەکانی ئەمین فەیزی بەگ کە بەپێی بلاوکردنەوەیان دەکرێن بە سێ بەشەوە لەوانە
١ - ئەوی خۆیو کەسانی تر بەناوی ئەوەوە بلاویان کردۆتەوە .
٢ - ئەوی خۆی بەناوی خۆیەوە چاپی کردون .
٣ - ئەوی لەسەر چاوەی پێی نەزانروە چاپکراون . دەسنوسدا بە ناوی ئەونو ئەمانەش سەرباری ئاوڕێك لە مەلا وەسمان کە بۆ ئەمەش وتی کەلکم لە مامۆستا نەجمەدین مەلاو مامۆستا (رەشەکانی) وەرگرتوەو لێرەشەوە بەسەر کردنەوەی شیعری مەلا وەسمان بۆ ئەمین فەیزی . ئەوەی شایانی باسە باری سەرنجو پرسیارو رونکردنەوە دەربارەی ئەم چوار لێکۆلینەوەیە خرابە دوا رۆژی کۆڕەکانو دکتۆر عز الدین مصطفی رەسول بەشداری لەم بەشەدا کردو وەلامی ئەو پرسیارانە درایەوە کە دەربارەی تێکرای ناوەڕۆکی باسەکان دەکران .

فریا

لەچوارچێوەی بەرنامەی چالاکی رۆشنبیری دەزگاکەماندا

به بۆنەی سێ سالەکی جەنگی رەوامانەوە

پێشانگاو کۆرێك بۆ رۆژنامەی کوردی

لە چوارچێوەی ئەو بەرنامە رۆشنبیری یە فراوانەی دەزگای رۆشنبیریو بلاوکردنەوەی کوردی ، بە بۆنەی تێپەڕبوونی سێ سال بەسەر جەنگی رەواماندا لە ژێردروشمی [بە عەرەبو کوردەوە ، لەگەل سەرەکی مەزنمان صدام حسیندا بەرگری لەعیراقمان دەکەین]. لە شارەکەی حاجی قادری نمر ، کۆیە ، دوو چالاکی رۆشنبیری گەورە سازکرا ، کە ماوەی دە سالێ زیاتر دەبێ ئەو شارە دێرینە بە خۆیەوە نەدیوە .

● **پێشانگا رۆژنامەی کوردی :**

بەیانی رۆژی ١٩٨٣/٩/٥ بە چاودێری بەرێز قائمقامی کۆیە پێشانگای رۆژنامەی کوردی کرایەوە کە کاربەدەستانی شارەکەو ئەدیبو رۆشنبیرانو ژمارەیەکی زۆر لە هاوولاتیان ئامادەی ئاهەنگی کردنەوەکەی بوونو پێشانگاکە دوو رۆژی خایاندو جێگای رەزامەندیو رێزنانی ئەم کارە چاکەی دەزگای رۆشنبیریو بلاوکردنەوەی کوردی بوو .

● **کۆڕێك دەربارەی رۆژنامە :**

ئێوارەی رۆژی ٩٨٣/٩/٦ لە هۆڵی کتێبخانەی گشتی کۆیە ، کۆڕێکی رۆشنبیری سازکرا بۆ باسێك دەربارەی رۆژنامەی کوردیو کاروانی پڕ لە بەخششی لە سەرەتاوە تا ئیستاو باسەکە لە لایەن مامۆستای ئەدیبو رۆژنامەنوس عبدالرزاق بیمارەوە پێشکەش کراو بە وردی باسی پێشکەوتنی رۆژنامەی کوردیو رەوتی پڕ بەخششی کرد لە پێناوی برەودان بە وشەی پیرۆزی کوردیداو دوای بەراودێکی کرد لە نێوان ئەم مافە رەوایەی گەلی کوردمان لە عیراق پێی شاد بووەو بێبەری گەلی کوردمان لە ئێرانو شوێنەکانی تر لەم مافەو بەتایبەت پەرەسەندنی رۆژنامەی کوردی لە سایەی رێبازی پڕ دەستکەوتەی شۆڕشی ١٧-٣٠ تەموزی مەزن کە مافە رەواکانی گەلی کوردمانی بەدی هێناو لە سایەیدا رۆژنامەی کوردی پێشکەوت .

ئەمەو ژمارەیەکی زۆر لە ئەدەبدۆستو هاوولاتیانی شارەکە لەم کۆڕە رۆشنبیری یە فراوانەدا ئامادەبوونو جێگای رەزامەندیان بوو .

بەبۆنەی سێ سالەی جەنگی رەوامانەوە دژی دەستدرێژی رژێمی ئێران

بەرنامەی رۆشنبیری دەزگای رۆشنبیریو بلاوکردنەوەی کوردی

لە ژێر دروشمی [بە عەرەبو کوردەوە ، لەگەل سەرەکی مەزنمان صدام حسیندا بە گری لە عیراقمان دەکەین]و لە چوارچێوەی ئەو چالاکیە رۆشنبیری یانەی بە بۆنەی تێپەڕبوونی سێ سال بەسەر جەنگی رەواماندا دژی دەستدرێژی رژێمی ئێرانی رەگەزپەرست ، دەزگای رۆشنبیریو بلاوکردنەوەی کوردی بەرنامەیەکی فراوانی داناوە کە زۆر لە شارەکانی ناوچەی کوردستانی گرتۆتەوەو لە رۆژی ١٩٨٣/٩/١١وە دەستی پێ کراوەو هەتا ١٩٨٣/٩/٣٠ دەخایەنێو ئەم بەرنامەیەش بریتی یە لە :

● **سلێمانی**
١ - کاروانی رۆشنبیری کوردی لەبیستەکانەوە تائەمڕۆ : مستەفا نەریمان
٢ - زنجیرەلێکۆلینەوەی ئەمین فەیزی :
(د. احسان فؤاد - کاکەی فەلاح - احمد تاقانە - م. مستەفا حمەبۆر)
٣ - کۆڕێك بۆ بێخودی شاعیر :
عبدالرحمن موفتی
٤ - لەبارەی شانۆی کوردی یەوە :
عمر محمد صالح

● **هەولێر**
١ - دەستدرێژی فارسە رەگەزپەرستەکان :
احمد خواجە
٢ - کۆڕی شیعری لاوان

● **دهۆك**
١ - کۆڕێك بۆ محمد عارفی جزیری :
سەڤان عبدالحکیم
٢ - دەستدرێژی فارسە رەگەزپەرستەکان
مختار فائق
٣ - کۆڕێك بۆ شیعری لاوان
٤ - شانۆگەری مەمێ ئالان

● **کۆیە**
١ - پیشانگەی چوارەمی رۆژنامەگەریی کوردی
٢ - کۆڕی (٨٥) سالەی رۆژنامەگەریی کوردی
عبدالرزاق بیمار

● **خانەقین**
١ - پیشانگەیەکی هاوبەشی تەشکیلی هونەرمەندانی خانەقین

● **رواندز**
١ - پیشانگەی پێنجەمی رۆژنامەگەریی کوردی :

جەژنتان پیرۆزبێ

بەبۆنەی جەژنی قوربانی پیرۆزەوە ، پیرۆزبایی گەرم لە سەرکردەی رەوتی عیراقی سەرکەوتوو سەرەك صدام حسینو هەموو جەنگاوەرانی سوپای عیراقی دلێرو جەنگاوەرانی سوپای میللی لە سەنگەرەکانی پێشەوە دەکەین . پیرۆزبایی لەگشت گەلی عیراق ، کوردو عەرەب کە لەم رۆژانەی ژیانیا لەوپەری یەکیتیو بەهێزیدا بەرووی گەردەلولی زەردی خومەینی یە رەگەزپەرستەکان. وەستاوە .

پیرۆزبای لەگشت خوێنەرانی هاوکاریو ئاگادارتان دەکەین کە بەهوی پشوی جەژنەوە پێنج شەممەی داهاتوو « هاوکاری » دەرناچێتو دوایی وەك جاران دەگەڕێتەوە دەستی خوێنەرانی ئازیزی .

● **هاوکاری** ●

کۆڕیك بۆ مامۆستا حەسیب قەرەداخی

ئێوارەی ئەمرۆ ٩/١٥/ ١٩٨٣ لە باخچەی نووسەرانی کورد لە سلیمانی بەرێوەبەرێتی رۆشنبیری جەماوەر لە سلیمانی کۆرێکی رۆشنبیری بۆ مامۆستای شاعیر حەسیب قەرەداخی بەناونیشانی [چەردەیەك لەخەرمانی شیعری تەسەوف] سازدەکاو بانگ کردن بۆ هەموانە .

هاوکاری

ژمارەی (٩٠)ی گۆڤاری «بەیان» کە لە دەزگاکەمان دەردەچێ ، لەم دواییەدا بە بەرگێکی قەشەنگەوە بلاوکرایەوە کە لەگەل وێنەکەدا وتەیەکی بەنرخی سەرەکی فەرماندە صدام حسین نووسراوە [وێنەی دوارۆژ بە منال دەست پێ دەکات] .

لەم ژمارەیەدا دەربارەی جەنگی رەوامانو باری شێواوی ناوەوەی ئێرانو هەلوێستی ناڕەوای رژێمی حافظ اسد چەندان باس بلاوکراوەتەوە ، لەمانە : وتارەکەی مامۆستا مصلح جەلالی بە ناونیشانی [عیراقی یەکان پشوو درێژن] [باری کۆمەلایەتیو ئابوری لە سوریا] سلام محمد .

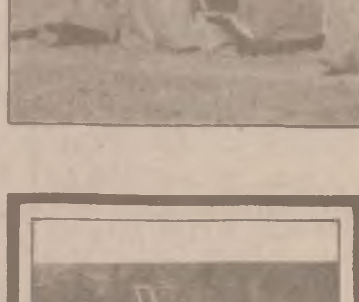

لە بەشی لێکۆلینەوەی ئەدەبیدا مامۆستایان : د. عزالدین مصطفی رسولو کریم شارەزاو محسن ئاوارە وتاریان نووسیوە .

لە بەشی چیرۆكو شیعر : مکرم رشیدو احمد رێبوار ، د. هیواعمر احمدو جلال بەرزنجیو وتاریك دەربارەی زمان د. ئەورحمانی حاجی مارفو لە بەشی بەرهەمی لاواندا :

بەرزان هەستیار ، صلاح الدین صالحو احمد قرەنیو ژمارەیەکی تر ..

دەزگای رۆشنبیریو بلاوکردنەوەی کوردی
بەغداد : شەقامی « الخلفاء » مەیدانی « الخلانی » / تەلەفۆن : ٨٨٧٥٧٩٥ پێنج خەت